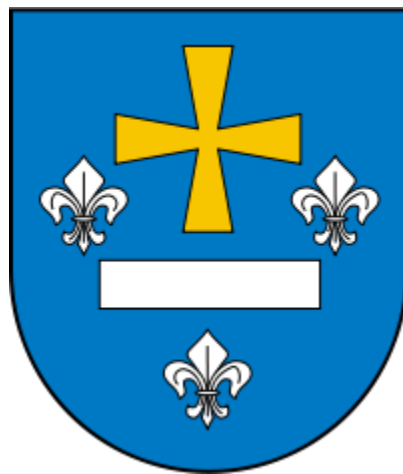

Załącznik nr 1 do
Zarządzenia nr 76.2021
Prezydenta Miasta Skierniewice
z dnia 18 maja 2021r.

***Strategia Integracji i Rozwiązywania
Problemów Społecznych Miasta
Skierniewice na lata 2021– 2030***

Skierniewice 2021

Spis treści:

Wstęp.....	5
I. Podstawy formalne tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021- 2030.	7
I.1. Dokumenty europejskie.....	7
I.2. Dokumenty krajowe.....	7
I.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne.....	8
II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach miasta Skierniewice.....	9
II.1. Położenie i powierzchnia miasta Skierniewice.....	9
II.2. Ludność miasta Skierniewice.....	11
III. Analiza warunków życia mieszkańców miasta Skierniewice – środowisko kulturowe, turystyka, sport i rekreacja, zasoby mieszkaniowe, usługi publiczne, oświata, służba zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, organizacje pozarządowe, sytuacja gospodarcza.	15
III.1. Środowisko kulturowe miasta Skierniewice.....	15
III.2. Turystyka w mieście Skierniewice.....	18
III.3. Sport i rekreacja w mieście Skierniewice.....	22
III.4. Zasoby mieszkaniowe oraz infrastruktura komunikacyjna miasta Skierniewice.....	25
III.5. Oświata w mieście Skierniewice.....	27
III.6. Służba zdrowia w mieście Skierniewice.....	33
III.7. Bezpieczeństwo publiczne w mieście Skierniewice.....	35
III.8. Organizacje pozarządowe w mieście Skierniewice.....	39
III.9. Sytuacja gospodarcza w mieście Skierniewice.....	42
IV. Analiza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.	45
IV.1. Ubóstwo.....	45

IV.2. Bezrobocie.....	47
IV.3. Długotrwała lub ciężka choroba.....	48
IV.4. Niepełnosprawność.....	49
IV.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.....	50
IV.6. Uzależnienia.....	51
IV.7. Przemoc w rodzinie.....	52
IV.8. Problemy ludzi starszych.....	55
IV.9. Pandemia Covid-19 – wpływ pandemii na sytuację społeczno-gospodarczą w mieście Skierniewice.....	60
V. Pomoc społeczna w mieście Skierniewice.	62
V.1. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w mieście Skierniewice. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.....	64
V.2. Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach.....	65
V.3. Realizacja świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń wychowawczych przez MOPR w Skierniewicach.	72
V.4. Wskaźnik deprivacji lokalnej w mieście Skierniewice.....	76
VI. Analiza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców miasta Skierniewice. Wyniki badań.	77
VI.1. Charakterystyka badanej próby.....	78
VI.2. Ocena warunków życia w mieście Skierniewice.....	78
VI.3. Ocena warunków życia w mieście Skierniewice pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.....	79
VI.4. Skala występowania i dokuczliwości problemów społecznych występujących na terenie miasta Skierniewice.....	80
VI.5. Problemy rodzin z dziećmi w mieście Skierniewice.....	81
VI.6. Problemy osób niepełnosprawnych w mieście Skierniewice.....	83
VI.7. Problemy osób starszych w mieście Skierniewice.....	84

<i>VI.8. Problemy dzieci i młodzieży w mieście Skierniewice.....</i>	<i>86</i>
<i>VI.9. Problem uzależnień na terenie miasta Skierniewice.....</i>	<i>87</i>
<i>VI.10. Dynamika zachowań alkoholowych i zażywania narkotyków w ostatniej dekadzie na terenie miasta Skierniewice oraz zmiana konsumpcji alkoholu.....</i>	<i>88</i>
<i>VI.11. Problemowe spożywanie alkoholu. Wiedza o wsparciu w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.</i>	<i>89</i>
<i>VI.12. Zażywanie narkotyków.....</i>	<i>90</i>
<i>VI.13. Zjawisko przemocy domowej w mieście Skierniewice.....</i>	<i>91</i>
<i>VII. Analiza SWOT problemów społecznych miasta Skierniewice.....</i>	<i>97</i>
<i>VIII. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021- 2030.....</i>	<i>100</i>
<i>VII.1. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021- 2030.....</i>	<i>110</i>
<i>VII.2. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021- 2030.....</i>	<i>121</i>
<i>VIII. 3. Źródła finansowania.</i>	<i>123</i>
<i>Spis wykresów:</i>	<i>128</i>
<i>Spis tabel:.....</i>	<i>130</i>

Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021– 2030 jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie miasta. Wskazuje ona priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i je zminimalizować. Zdiagnozowanie i określenie najważniejszych problemów społecznych stanowiło podstawę do wskazania metodologii rozwiązania zidentyfikowanych trudności i problemów społecznych, zgodnie z możliwościami jakie wynikają z zadań nałożonych na gminę. Badania i analizy przeprowadzone w ramach niniejszej Strategii stanowiły punkt wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja powinna przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych oraz do niwelowania różnic i dysproporcji społecznych. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021 – 2030* została opracowana, przy aktywnym wsparciu, pomocy i konsultacji pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach. Na podstawie zdiagnozowanych problemów społecznych przygotowano i opracowano określone kierunki działań, które służyć mają przeciwdziałaniu takim sytuacjom. Poszukiwanie skutecznych sposobów rozwiązywania problemów społecznych musi uwzględniać fakt, że poszczególne problemy zazwyczaj nie występują pojedynczo a wystąpienie jednego implikuje szereg innych. Przystępując do planowania określonych sposobów rozwiązywania problemów społecznych występujących w mieście konieczne jest uwzględnienie wielokierunkowego i kompleksowego oddziaływania nie tylko na skutki wystąpienia danych problemów a przede wszystkim na źródło ich powstania. W związku z powyższym najważniejszym zadaniem jest stworzenie możliwości współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej, w celu integracji działań. Realizacja powyższych celów, w tym zakresie wymaga podejmowania wieloaspektowych i wielokierunkowych działań strategicznych a zwłaszcza:

- ✓ interwencyjnych – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm, niedostosowanie społeczne,

- ✓ asekuracyjnych – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu,
- ✓ kompensacyjnych – niwelujących luki i deficyty,
- ✓ partycypacyjnych – poszerzających uczestnictwo w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek „opracowania i realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Art. 16 b wymienionej powyżej ustawy określa istotne elementy, które powinny znaleźć się w Strategii. Skuteczna polityka społeczna powinna opierać się na rozpoznaniu rzeczywistych zjawisk i problemów społecznych występujących w danej społeczności lokalnej. Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika bezpośrednio z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2020 poz. 1876). *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021– 2030* składa się z czterech zasadniczych części:

- Pierwsza, ukazuje specyfikę społeczności lokalnej i ma na celu prezentację podstawowych informacji o mieście i ludności.
- W drugiej części przedstawiono diagnozę problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.
- Trzecia część prezentuje wyniki badań, które ukazują opinie mieszkańców na temat warunków życia w mieście oraz problemów społecznych występujących w mieście Skierniewice.
- Czwarta część - programowa określa cele strategiczne, operacyjne i związane z nimi zadania. W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i jej ewaluacji.

I. Podstawy formalne tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021- 2030.

Najważniejsze programy oraz kierunki planowanych działań zawarte w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021- 2030* są zgodne i skorelowane z dokumentami na poziomie Unii Europejskiej, Kraju oraz na poziomie Regionalnym i Lokalnym. W poniższej części zaprezentowano opis podstawowych dokumentów strategicznych, które stanowią podstawę i odniesienie do tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

I.1. Dokumenty europejskie.

Najważniejszym i kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia „Europa 2020”. Jest to zaprojektowany na dłuższy okres czasu program rozwoju, który wskazuje na konieczność współpracy państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na problemy, które związane są z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów.

W ramach strategii wskazane zostały trzy kluczowe priorytety:

- ✓ wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- ✓ wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- ✓ wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

I.2. Dokumenty krajowe.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w mieście Skierniewice uwzględnia zapisy poniższych dokumentów krajowych:

- ✓ Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030.
- ✓ Strategia Średniookresowa Kraju Polska 2020.

- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
- ✓ Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020.
- ✓ Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025.
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021.
- ✓ Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020.
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego.
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

1.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w mieście Skierniewice uwzględnia zapisy poniższych dokumentów regionalnych i lokalnych:

- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030
- ✓ Strategia województwa łódzkiego w zakresie polityki społecznej 2030.
- ✓ Strategia Rozwoju Miasta Skierniewice na lata 2021-2030.
- ✓ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie skierniewickim na lata 2021-2025.

II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach miasta Skierniewice.

II.1. Położenie i powierzchnia miasta Skierniewice.

Miasto Skierniewice położone jest w północno-wschodniej części województwa łódzkiego. Jest miastem na prawach powiatu. Stanowi jednocześnie siedzibę władz sąsiedniego powiatu ziemskiego (powiat skierniewicki). W Mieście zlokalizowana jest również siedziba władz gminy wiejskiej Skierniewice. Dla gmin powiatu ziemskiego, tj. gmin: Skierniewice, Bolimów, Maków, Lipce Reymontowskie, Słupia, Godzianów, Głuchów, Nowy Kawęczyn i Kowiesy, Miasto Skierniewice stanowi ośrodek centralny – jest miejscem funkcjonowania obiektów usługowych z zakresu usług wyższego rzędu m.in. ochrony zdrowia, szkolnictwa wyższego i średniego, kultury, sportu, bankowości, handlu i bezpieczeństwa publicznego. Skierniewice pełnią również funkcję węzła drogowego i kolejowego obsługującego otaczające gminy, stanowią rynek pracy dla ludności zamieszkującej obszary wiejskie, są miejscem, do którego emigruje ludność z tych obszarów. Stanowią lokalny rynek zbytu produktów rolnych i zaopatrzenia w środki produkcji gospodarstw rolnych prosperujących na otaczających terenach wiejskich, ale także lokalny rynek zaopatrzenia ludności z obszarów wiejskich; dla części ośrodków wiejskich gminy Skierniewice, Miasto stanowi miejsce, gdzie mieszczą się siedziby administracji kościelnej – parafii rzymsko-katolickich wraz ze świątyniami i cmentarzami grzebalnymi. Miasto Skierniewice położone jest pomiędzy dwoma aglomeracjami miejskimi – Warszawą i Łodzią, co nie pozostaje bez wpływu na jego rozwój społeczno-gospodarczy. Odległość od Warszawy wynosi około 81 km, zaś od Łodzi około 69 km. Miasto Skierniewice sąsiaduje z gminą wiejską Skierniewice oraz na niewielkim odcinku z gminą wiejską Maków. Powierzchnia Miasta stanowi 34,6 km². W latach 1975 - 1999 Skierniewice były ośrodkiem stołecznym województwa skierniewickiego. Z dniem 1 stycznia 1999 roku Miasto Skierniewice stało się jednym z trzech miast w województwie łódzkim o statusie miasta grodzkiego (dwa pozostałe to Łódź oraz Piotrków Trybunalski). Miasto położone jest korzystnie względem ważnych ciągów drogowych. Na północ od jego granic przebiega Autostrada Wolności A2. Biegnie ona w ciągu trasy europejskiej E30. Najbliżej położony węzeł autostradowy to węzeł „Skierniewice” (ok. 10 km od miasta). W kierunkach na wschód oraz południowy - wschód od Miasta prowadzi droga ekspresowa S8. Łącznikiem

autostrady A2 oraz drogi S8 jest droga krajowa nr 70, która przebiega przez Miasto. Droga krajowa nr 70 relacji: Łowicz – Huta Zawadzka biegnie przez Miasto ulicami: Łowicką (fragment), Księdza Kardynała Prymasa Stefana Wyszyńskiego, Aleją Macieja Rataja, Al. Niepodległości (fragment) i Mszczonowską (fragment), prowadząc do granic Miasta. Do ważnych ciągów drogowych należy również zaliczyć drogę wojewódzką nr 705 relacji: Śladow – Sochaczew – Skierniewice – Jeżów, która w granicach Miasta przebiega ulicami: M.C. Skłodowskiej (fragment), Widok (fragment), Aleją Macieja Rataja, Al. Niepodległości, 1 Maja, Koziatulskiego (fragment) i Łódzką do granic Miasta oraz drogę wojewódzką nr 707 relacji Skierniewice – Rawa Mazowiecka – Nowe Miasto nad Pilicą, która biegnie od drogi wojewódzkiej nr 705 ulicami: M. Kopernika (fragment) i Rawską (fragment) do granic Miasta. Uzupełnienie wyżej wymienionych ciągów drogowych stanowią drogi powiatowe i ulice miejskie. Przez obszar Miasta prowadzą również linie kolejowe do: Warszawy, Łodzi, Łowicza i Łukowa o znaczeniu państwowym (o numerach: 1, 11, 12), zbiegające się w części centralnej Miasta z urządzeniami stacijnymi obsługi pasażerskiej i przeładunku towarów (są to linie zelektryfikowane, dwutorowe). Najbliższe porty lotnicze znajdują się w:

- Nowym Dworze Mazowieckim (Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa – Modlin),
- Warszawie (Lotnisko Chopina),
- Łodzi (Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta).

W Mieście Skierniewice funkcjonuje komunikacja miejska autobusowa (istnieje tu jeden Miejski Zakład Komunikacji Sp. z o.o.). Komunikacja zamiejska opiera się o usługi przewozowe kolejowe, o których wspomniano wcześniej (Polskie Koleje Państwowe) oraz samochodowe – świadczą je: Państwowa Komunikacja Samochodowa oraz przewoźnicy prywatni.

Rysunek 1. Lokalizacja miasta Skierniewice na tle powiatu skierniewickiego.

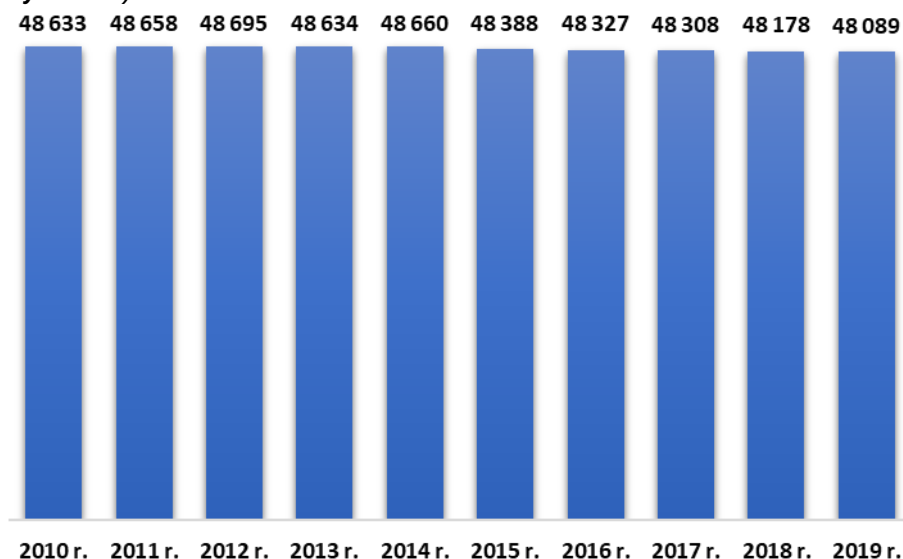

II.2. Ludność miasta Skierniewice.

Na koniec 2019 roku według danych Głównego Urzędu Statystycznego miasto Skierniewice zamieszkiwało – 48 089 osób. Opierając się na danych Głównego Urzędu Statystycznego za lata 2010 – 2019 należy zauważyć, że liczba mieszkańców miasta Skierniewice pozostaje na zbliżonym poziomie z nieznaczną tendencją spadkową. W porównaniu do danych z 2010 roku liczba osób mieszkających w Skierniewicach zmniejszyła się o 544 osoby, co stanowi procentowy spadek wynoszący 1,1%. Na koniec 2019 roku miasto Skierniewice zamieszkiwało 25 106 kobiet - 52,2% ogólnej liczby mieszkańców oraz 22 983 mężczyzn - 47,8%. Obecnie struktura demograficzna ludności miasta Skierniewice charakteryzuje się nieznaczną przewagą kobiet - współczynnik feminizacji wynosi 109, co oznacza, że na 109

kobiet przypada 100 mężczyzn. Średnia gęstość zaludnienia wynosi około 1 390 os./km² i jest dziesięciokrotnie wyższa niż w województwie łódzkim (135 os./km²) oraz dwadzieścia siedem razy wyższa niż w powiecie skierniewickim (51 os./km²).

Rysunek 2. Liczba mieszkańców miasta Skierniewice w latach 2010 – 2019 r. (opracowanie własne na podstawie danych GUS).

Struktura wiekowa ludności zamieszkującej miasto Skierniewice różni się nieznacznie od struktury wiekowej mieszkańców województwa łódzkiego oraz powiatu skierniewickiego. Struktura mieszkańców miasta Skierniewice z uwzględnieniem grup funkcjonalnych wskazuje na 57,7% udział osób w wieku produkcyjnym, 18,7% udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 23,6% udział osób w wieku poprodukcyjnym. Wskaźniki w zakresie grup funkcjonalnych w Skierniewicach i województwie łódzkim oraz powiecie skierniewickim są podobne, należy jednak zauważyć, że odsetek osób w wieku produkcyjnym w mieście Skierniewice jest nieznacznie niższy niż w powiecie skierniewickim oraz województwie łódzkim. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym jest wyższy niż w województwie łódzkim i niższy niż w powiecie skierniewickim, natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest wyższy niż w powiecie skierniewickim oraz niższy niż w województwie łódzkim.

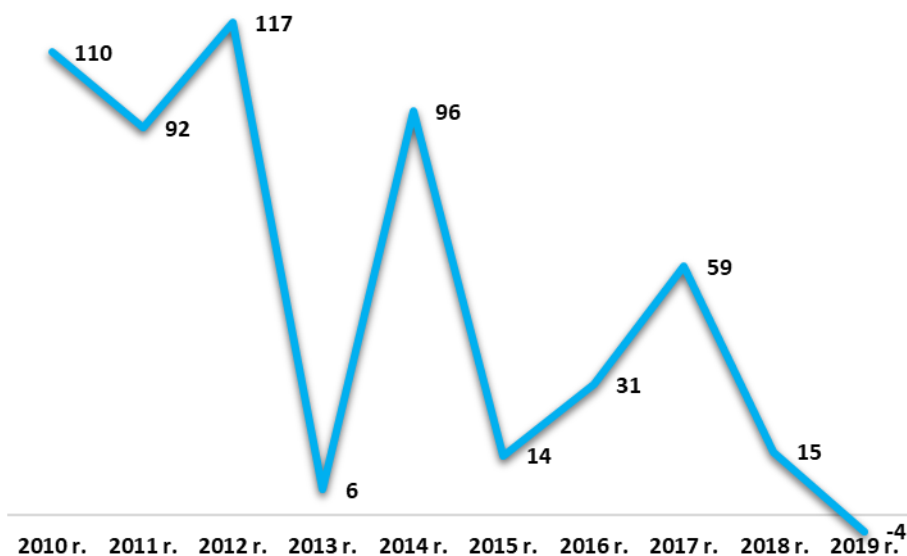
Tabela 1. Ludność miasta Skierniewice, powiatu skierniewickiego oraz województwa łódzkiego według kategorii na koniec 2019 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	miasto Skierniewice	powiat skierniewicki	województwo łódzkie
w wieku przedprodukcyjnym	18,7%	19,2%	17,0%
w wieku produkcyjnym	57,7%	59,9%	58,8%

w wieku poprodukcyjnym	23,6%	20,9%	24,3%
------------------------	-------	-------	-------

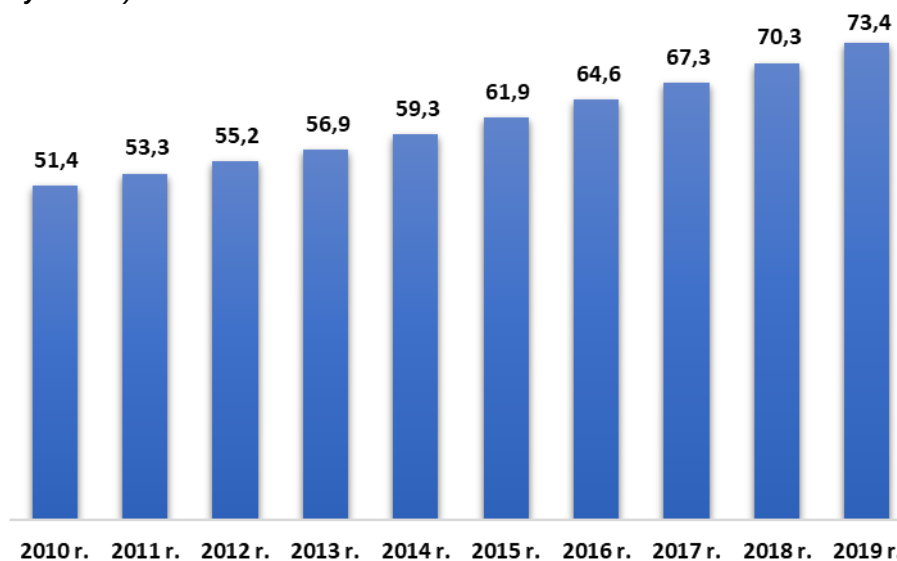
Przyrost naturalny w ostatnim dziesięcioleciu w mieście Skierniewice ulega wyraźnym wahaniom – z wyraźną i stałą tendencją spadkową.

Rysunek 3. Przyrost naturalny w mieście Skierniewice w latach 2010 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się w przyszłości do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku emerytalnym. Jednym z przydatnych wskaźników demograficznych określających przyszłe tendencje demograficzne jest wskaźnik obciążenia demograficznego, przedstawiający ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika w mieście Skierniewice dynamicznie wzrasta, osiągając w 2019 roku 73,4 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Zwiększające się obciążenie demograficzne jest związane z malejącym odsetkiem osób młodych oraz wzrastającym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Należy zauważyć, że wskaźnik obciążenia demograficznego w mieście Skierniewice jest wyższy niż w powiecie skierniewickim oraz województwie łódzkim, który wynosił w 2019 roku odpowiednio 67,0 oraz 70,2. Odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym jest wyraźnie wyższy w mieście Skierniewice, co w kolejnych latach stanowić będzie istotny problem i wyzwanie w zakresie polityki społecznej miasta.

Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w mieście Skierniewice w latach 2010-2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

W 2019 roku saldo migracji wewnętrznych dla miasta Skierniewice było ujemne i wyniosło (-148). W ostatnich latach zdecydowanie więcej mieszkańców wyprowadza się z miasta Skierniewice niż się do niego sprowadza. W tym samym okresie notuje się niewielkie dodatnie saldo migracji zagranicznych.

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych w mieście Skierniewice w latach 2016 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	saldo migracji wewnętrznych
2016 r.	-146
2017 r.	-153
2018 r.	-104
2019 r.	-148

Tabela 3. Saldo migracji zagranicznych w mieście Skierniewice w latach 2016 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	saldo migracji zagranicznych
2016 r.	42
2017 r.	9
2018 r.	8
2019 r.	2

III. Analiza warunków życia mieszkańców miasta Skierniewice – środowisko kulturowe, turystyka, sport i rekreacja, zasoby mieszkaniowe, usługi publiczne, oświata, służba zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, organizacje pozarządowe, sytuacja gospodarcza.

III.1. Środowisko kulturowe miasta Skierniewice.

Skierniewice stanowią lokalny ośrodek kulturalny. Głównym organizatorem życia kulturalnego w mieście jest Centrum Kultury i Sztuki w Skierniewicach (dawniej MIEJSKI OŚRODEK KULTURY). Od 1982 roku jest instytucją samorządową upowszechniania kultury prowadzoną przez Miasto Skierniewice, wpisaną do rejestru instytucji kultury. Siedzibą i terenem działalności jest miasto Skierniewice.

Ośrodek prowadzi działalność w następujących placówkach:

✓ Kinoteatr „Polonez”

Kinoteatr POLONEZ jako jedyne kino w mieście Skierniewice oferuje mieszkańcom miasta i okolic bogaty repertuar filmowy. Kino dysponuje dwoma salami kinowymi, Sala nr 1 – 332 miejsca, Sala nr 2 – 144 miejsca. Od października 2004 roku kino „Polonez” znalazło się w Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych. Do najważniejszych celów SKSiL należy upowszechnianie filmów europejskich, w tym polskich, o wysokich walorach artystycznych i edukacyjnych oraz filmów zaliczonych do tzw. klasyki kina światowego – w ramach realizacji polityki audiowizualnej Ministra Kultury związanej z integracją z Unią Europejską.

✓ Akademia Twórczości

Głównym celem działań Akademii jest kształtowanie rozwoju kulturalnej tożsamości regionalnej oraz promowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego w regionie skierniewickim, łowickim i rawskim. W zabytkowym budynku Willi Kozłowskich, w którym mieści się Akademia Twórczości, utworzone zostało Centrum Warsztatowe z pracownią plastyczną, pracownią rękodzieła artystycznego i grafiki komputerowej jako miejsce organizacji warsztatów i spotkań propagujących twórczość regionalną, rękodzieło i sztukę ludową oraz tzw. „ginące” zawody. Ponadto powstało Centrum Sztuk Wizualnych z 3 regionalnymi galeriami sztuki oraz zapleczem technicznym pozwalającym na organizację kameralnych koncertów plenerowych. Ponadto w AT skorzystać można z Biblioteki

Regionaliów w skład której wchodzi publikacje z regionu. Gromadzone i opracowane informacje biograficzne o twórcach z regionu dostępne są w formie elektronicznej i w siedzibie Akademii.

✓ **Akademia Tańca 4-20**

Akademia Tańca 4-20 istnieje w Skierniewicach od 1987r. Szkoła tańca i zespół specjalizują się w tańcu jazzowym, modern. Prezentuje również inne style tańca nowoczesnego: hip-hop, new style, electric boogie, popping, locking, house. Członkowie zespołu obowiązkowo szlifują formę taneczną z zakresu tańca klasycznego oraz akrobatyki.

✓ **Radio RSC**

Radio RSC – lokalna rozgłośnia radiowa z siedzibą w Skierniewicach, nadająca od 22 listopada 1997. Radio jest słuchane od wschodnich granic Łodzi aż do zachodniej Warszawy, nadając na częstotliwości 88,6 MHz. Od dnia 24 grudnia 1999, stacja nadaje przez 24 godziny na dobę. Radio jest mocno zaangażowane we wspieranie samorządów lokalnych, chce być blisko ludzi zgodnie z hasłem: Twoje miejsce, Twoje radio, Twoja muzyka.

✓ **Klub Konstancja**

Klub „Konstancja” jest filią Centrum Kultury w Skierniewicach. Działalność placówki opiera się na krzewieniu kultury oraz upowszechnianiu działalności artystycznej adresowanej do dzieci, młodzieży i dorosłych. Mieszkańcy Skierniewic oraz okolicznych miejscowości mogą korzystać z oferty programowej, która uzupełnia inne formy kultury szerokiej i animacyjnej.

✓ **Miejska Biblioteka Publiczna im. Władysława Reymonta**

Skierniewicka Biblioteka funkcjonuje od ponad 100 lat. W swojej bogatej historii, niezależnie od zmian politycznych i społecznych, zawsze służyła społeczeństwu. Upowszechniając dokumenty autorstwa różnych ludzi, reprezentujących różne kultury, nauki i idee przyczyniała się pośrednio do przekraczania barier oddzielających od siebie różne grupy społeczne. Główne zbiory MBP stanowią książki i czasopisma. Biblioteka organizuje różnorodne konkursy i warsztaty edukacyjne, spotkania, prelekcje, wieczory literackie oraz inne formy popularyzujące literaturę, historię oraz inne dyscypliny wiedzy.

Do najbardziej znanych cyklicznych imprez kulturalnych w Skierniewicach zalicza się:

✓ **Skierniewickie Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw.**

Święto od dziesięcioleci przyciąga do Skierniewic setki tysięcy gości z całego świata. Koncerty największych gwiazd polskiej i europejskiej sceny muzycznej stanowią tylko tło dla serca wydarzenia, pełnego niepowtarzalnych smaków i zapachów. Stałym punktem imprezy są targi ogrodniczo-rolne, na których można m.in. zapoznać się z dorobkiem naukowym znanego na całym świecie skierniewickiego Instytutu Ogrodnictwa. Święto to także wielki kiermasz ogrodniczy, gdzie w sprzedaży dostępne są niespotykane nigdzie indziej odmiany kwiatów, owoców i warzyw – a wszystko przy wyjątkowej gościnności Skierniewiczian.

✓ **Rock May Festival**

Festiwal corocznie odbywa się na scenie plenerowej CKiS i przyciąga tłumy fanów. W przeglądzie startują wykonawcy z całej Europy.

✓ **Noc Muzeów**

W programie skierniewickiej nocy muzeów znaleźć można m.in. zwiedzanie miejskich zabytków, projekcje filmowe, wystawy: fotograficzne, historyczne i taboru kolejowego, a także niezapomniane nocne spacerzy z przewodnikiem. Pomiędzy wszystkimi punktami programu oraz dworcem kolejowym kursuje specjalna, bezpłatna linia autobusowa.

✓ **Miejski Dzień Dziecka i Drzewko Życia**

Wśród atrakcji organizowanych tego dnia można znaleźć wielki dmuchany plac zabaw, energetyczne show na scenie, gry i konkursy z nagrodami, a przede wszystkim mnóstwo ruchu na świeżym powietrzu. Tradycyjnie podczas imprezy wręczane są „Drzewka Życia” – sadzonki dębu dla nowonarodzonych Skierniewiczian.

✓ **SkierCon**

Cech Fantastyki „SkierCon” co roku zaprasza wszystkich fanów fantasy i science-fiction, a także amatorów gier planszowych i komputerowych na konwent „SkierCon”. Najlepsi mogą zmierzyć się w turniejach, powalczyć o cenne nagrody w konkursach wiedzy.

✓ **Inscenizacja historyczna**

Raz do roku za sprawą Stowarzyszenia Tradycji 26. Skierniewickiej Dywizji Piechoty Skierniewice przenoszą się w czasie. Pokazy pirotechniczne, wydarzenia opisane z urzekającym realizmem i olbrzymią pasją odtwórców sprawiają, że skierniewickie inscenizacje historyczne zapierają dech w piersiach i na długo pozostają w pamięci widzów. To żywa lekcja historii dla mieszkańców i odwiedzających.

✓ **Świąteczne Cuda**

W okresie poprzedzającym Boże Narodzenie skierniewicki rynek ożywia się świątecznymi atrakcjami. Można zakupić wyjątkowe dekoracje, bożonarodzeniowe przysmaki i pachnące drzewka. Finałem kiermaszu jest wyjątkowe wydarzenie, w trakcie którego szczególnie najmłodszy mogą odczuć atmosferę tych niezwykłych dni: dekorowanie olbrzymiej choinki stojącej na środku rynku.

✓ **Festiwal Muzyki Romantycznej**

Festiwal to cykl będący połączeniem nauki, religii i życia w jedną, wspólną, wyższą jakość, jaką jest sztuka. W imprezie biorą udział zarówno wybitni zawodowi artyści, jak i młodzież ze skierniewickich szkół muzycznych. Muzyce towarzyszą również wystawy malarstwa i rzeźby. Festiwal, organizowany w Skierniewicach, gdzie mieszkała pierwsza miłość Fryderyka Chopina – Konstancja Gładkowska, jest realizacją pomysłu Jerzego Waldorffa.

III.2. Turystyka w mieście Skierniewice.

Turystyka

Na terenie miasta Skierniewice znajduje się wiele atrakcji turystycznych, które warto odwiedzić będąc w mieście. Do najważniejszych obiektów turystycznych miasta należą:

✓ **Muzeum Historyczne Skierniewic.**

Muzeum Historyczne Skierniewic zajmuje się upowszechnianiem i ochroną dziedzictwa kulturowego oraz historycznego miasta i okolic. Gromadzi pamiątki, organizuje wystawy sztuki i wystawy historyczne, w tym wystawy promujące lokalnych artystów. To miejsce spotkań z twórcami kultury i historykami, odbywają się tu wykłady oraz koncerty. Muzeum prowadzi także sprzedaż wydawnictw o tematyce związanej z miastem i jego historią. Na

miejscu można skorzystać ze zbiorów bibliotecznych obejmujących literaturę z zakresu historii miasta, prasę lokalną wydawaną w okresie międzywojennym oraz archiwalne numery lokalnych gazet.

✓ **Pałac Prymasowski**

Wizytując Skierniewice, warto odwiedzić niezwykle XVIII-wieczny Pałac Prymasowski – dawną rezydencję arcybiskupów gnieźnieńskich, położoną w malowniczym parku miejskim i otoczoną zabytkową osadą. Pałac dostępny jest dla zwiedzających od marca do listopada, w wybrane niedziele. Obecnie stanowi siedzibę Instytutu Ogrodnictwa – placówki naukowo-badawczej o międzynarodowej renomie, rozslawionej dzięki Profesorowi Szczepanowi Pieniążkowi.

✓ **Park Miejski**

Sercem parku jest ogród w stylu francuskim, na wzór tego, który dawniej otaczał rezydencję arcybiskupów gnieźnieńskich. Dopełnienie stanowią rzeźby usytuowane w różnych częściach obiektu. Unikalny klimat zrewitalizowanego ogrodu prymasów Polski bez wątpienia tworzą malownicze mostki łączące główne aleje, które zachęcają do romantycznych spacerów. Efektowną ozdobą jest stała iluminacja świetlna, którą można podziwiać po zmroku. Parkowe alejki wykonano z myślą o rowerzystach, rolkarzach i miłośnikach nordic walkingu. Dla rodzin z dziećmi niebywałą atrakcją jest plac zabaw.

✓ **Dworzec Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej**

Budynek zabytkowego dworca Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej powstał w latach 1874–1875 według projektu Jana Heuricha starszego (ucznia Henryka Marconiego). Dworzec wybudowano w tzw. „stylu ceglany” gotyku angielskiego. Spalony podczas I wojny światowej, został gruntownie odrestaurowany w latach 90. i należy obecnie do najpiękniejszych dworców w Polsce. Na peronie pierwszym, w kierunku Warszawy, uwagę przykuwa rzeźba Stanisława Wokulskiego, bohatera Lalki Bolesława Prusa. Na skierniewickim dworcu kręcone były sceny do wielu filmów, w tym do ekranizacji Ziemi Obiecanej.

✓ **Parowozownia**

Zabytkowa parowozownia z oryginalną nastawnią i halą wachlarzową pochodzi z czasów Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej z 1862 roku. Obecnie w tym niezwykle klimatycznym obiekcie, otoczonym wyjątkową aurą, którym na co dzień opiekuje się Polskie Stowarzyszenie Miłośników Kolei, zgromadzono i wyeksponowano kilkadziesiąt pojazdów, w tym kilka unikatowych w skali Europy i świata.

✓ **Rynek z ratuszem**

Rynek im. arcybiskupa Jana Odrowąża ze Sprowy, założyciela miasta, ukształtowany po 1463 r., przez prawie pół tysiąclecia był placem targowym. Do dziś zachował średniowieczny układ architektoniczny. Znajduje się przy nim neorenesansowy ratusz (obecnie mieści się tam siedziba magistratu), wybudowany według projektu włoskiego architekta Henryka Marconiego. Nad wejściem do ratusza widnieje herb przypominający o kościelnym rodowodzie miasta. Na rynku przed ratuszem znajduje się pomnik – ławeczka prof. Szczepana Aleksandra Pieniążka, która została ufundowana w 2009 r., ogłoszonym w Skierniewicach Rokiem Profesora Pieniążka - aby upamiętnić zasługi wybitnego naukowca dla rozwoju i popularyzacji polskiego sadownictwa.

✓ **Cmentarze żydowskie**

Goszcząc w Skierniewicach warto odwiedzić dwa istniejące żydowskie cmentarze (kirkuty). Pierwszy (z 1827 r.) istniał do 1919 r. Pozostało na nim obecnie kilka macew i grobowiec (ohel) cadyka Szymona Kalisza. Podczas II wojny światowej Niemcy zniszczyli cmentarz, wykorzystując płyty nagrobne do umocnienia dna kąpieliska dla żołnierzy, wybudowanego nad pobliskim zalewem Zadębie. Od lat na grób cadyka przyjeżdżają chasydzi, aby tradycyjnie pozostawić kartki z prośbami. Drugi cmentarz powstał w 1919 r. przy ul. Granicznej. Obecnie znajduje się na nim kilkadziesiąt nagrobków, między innymi zbiorowa mogiła ofiar Holokaustu, dawnych mieszkańców Skierniewic.

✓ **Kościół pw. św. Jakuba Apostoła**

Klasykistyczny kościół pw. św. Jakuba jest jednym z najcenniejszych obiektów architektonicznych Skierniewic. Ufundowany został w 1781 r. przez prymasa Antoniego Ostrowskiego w formie rotundy rzymskiej. Projektantem świątyni i jej wyposażenia, wraz

z ołtarzami, amboną i chrzcielnicą, był znany architekt epoki oświecenia – Efraim Schreger. Z układu form architektonicznych budowli widzianej z lotu ptaka można odczytać litery „A” i „O” – inicjały prymasa fundatora. Na jego osobiste życzenie Efraim Schreger zaprojektował także wspaniały marmurowy nagrobek i mauzoleum, wykonane przez włoskiego rzeźbiarza Jakuba Monaldiego.

✓ **Kościół Wojskowy pw. Wniebowzięcia NMP**

Na placu pomiędzy dwoma kompleksami koszarowymi wybudowano cerkiew na potrzeby garnizonu rosyjskiego. Budowla powstała m.in. ze składek oficerów i żołnierzy Tobolskiego Pułku Piechoty na pamiątkę śmierci cara Aleksandra III. Po I wojnie światowej, w latach trzydziestych, budynek cerkwi wojskowej gruntownie przebudowano według projektu Jana Łukasika z przeznaczeniem na kościół garnizonowy. W czasie II wojny światowej w kościele znajdowały się magazyny niemieckiej armii. W 2015 roku wewnątrz świątyni przeszło gruntowny remont.

✓ **Kościół pw. św. Stanisława**

Najstarsza świątynia w mieście (z 1720 r.), fundacja arcybiskupa Stanisława Szembeka stojąca na miejscu drewnianego kościoła przy szpitalu dla ubogich, wystawionego w 1530 r. przez arcybiskupa Jana Łaskiego. Obok budowli znajduje się cmentarz, którego początki sięgają 1530 r., gdzie zachowało się wiele ciekawych nagrobków nie tylko mieszkańców miasta, ale i cudzoziemców związanych ze Skierniewicami, m.in. Francuzów, Niemców i Rosjan.

✓ **Brama parkowa**

Zabytkowa brama niegdyś prowadziła gości do rezydencji arcybiskupów gnieźnieńskich. Dziś otwiera przed odwiedzającymi drogę do miejskiego parku. Mieści się w niej także wyjątkowe Muzeum Tradycji 26. Skierniewickiej Dywizji Piechoty.

✓ **Willa Kozłowskich**

Willa Kozłowskich jest reprezentatywnym budynkiem architektury eklektycznej z przełomu XIX i XX wieku. Ten bogato udekorowany budynek powstał w 1893 r. według projektu

Władysława Marconiego. Właściciele, rodzina Kozłowskich, należeli do najbogatszych obywateli Skierniewic (posiadali m.in. udziały w kopalniach złota na Uralu). Od 1983 r. Willa stanowi siedzibę Urzędu Stanu Cywilnego. Obecnie mieszczą się tam także Pałac Ślubów oraz Regionalna Akademia Twórczej Przedsiębiorczości. W sezonie letnim na podwórzu odbywają się plenerowe koncerty kameralne.

✓ **Dom Sejmikowy**

Ten monumentalny gmach został wybudowany w latach 1922–1926 według projektu Henryka Kłosa – jako siedziba sejmiku powiatowego. W uroczystości poświęcenia budynku i odsłonięcia tablicy pamiątkowej w 1927 r. uczestniczył prezydent Ignacy Mościcki. Na owe czasy budowla była bardzo nowoczesna. Przez niemal stulecie istnienia znajdowały się tam siedziby 16 urzędów i 7 stowarzyszeń, m.in. Ochotniczej Straży Pożarnej, Związku Harcerskiego, Muzeum im. S. Reymonta, Urzędu Skarbowego, poczty, policji. Obecnie gmach jest siedzibą starostwa.

III.3. Sport i rekreacja w mieście Skierniewice.

Działalność sportową na terenie miasta Skierniewice koordynuje Ośrodek Sportu i Rekreacji Sp. z o.o. Ośrodek Sportu i Rekreacji Sp. z o.o. w zajmuje się przede wszystkim rozwojem pasji do sportu wśród mieszkańców Skierniewic. Podstawowym przedmiotem działalności spółki jest działalność obiektów sportowych, działalność związana ze sportem, rozrywkowa i rekreacyjna, działalność służąca poprawie kondycji fizycznej, wypożyczanie i dzierżawa sprzętu rekreacyjnego i sportowego, jak również działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów. OSiR Sp. z o. o. prowadzi swoją działalność na obiektach dzierżawionych od Miasta Skierniewice, takich jak:

- ✓ Hala Sportowa nr 1 ul. Pomologiczna 10 o powierzchni użytkowej 8 632 m², w tym zaplecze socjalne, siłownia górna i dolna, sauna, na zewnątrz hali: cztery ceglane korty tenisowe wraz ze ścianą treningową i parkingiem z tłucznią;

- ✓ Hala Sportowa nr 2 ul. Pomologiczna 8 o powierzchni użytkowej 3 947 m², podzielona na 3 sektory z zapleczem socjalnym, salą konferencyjno-sportową o powierzchni 260 m²;
- ✓ Stadion ul. Pomologiczna 8 o powierzchni użytkowej 35 168 m², obejmujący: płytę główną stadionu – boisko do piłki nożnej nawierzchnia trawiasta o wymiarze 67m x 101m wraz z trybunami oraz boisko boczne ze sztuczną nawierzchnią o wymiarze 65m x 100m;
- ✓ Hala Sportowa nr 3 ul. Tetmajera 7 o powierzchni użytkowej 2 653 m² wraz z zapleczem socjalnym, siłownią, salą judo i sauną;
- ✓ Stadion ul. Tetmajera 7 z nawierzchnią tartanową o długości 326 metrów, z urządzeniami lekkoatletycznymi, boiskiem do piłki nożnej o nawierzchni trawiastej o wymiarze 50m x 90m wraz z 3 kortami tenisowymi z nawierzchnią sztuczną i boiskiem do gier małych z nawierzchnią sztuczną;
- ✓ Boisko do gry w hokeja na trawie o powierzchni użytkowej 10 414 m², z możliwością gry w piłkę nożną ul. Trakcyjna 1 (os. Rawka). Obiekt wyposażony jest w cztery zespoły szatniowe z sanitariatami dla zawodników, w toalety dla widzów, a także w salę konferencyjną i pokój medyczny. Obok kompleksu znajduje się parking dla samochodów. Cały teren jest ogrodzony, oświetlony i posiada monitoring. Wymiary boiska to 55,00 m x 91,40 m. Nawierzchnia pokryta jest trawą syntetyczną. Przy obiekcie znajduje się boks dla zawodników, boks dla sędziów, trybuna dla 462 osób (miejsca dla osób niepełnosprawnych przy trybunie), tablica wyników oraz słupy oświetleniowe boiska.
- ✓ Obiekty sportowe „Moje Boisko – Orlik 2012”; Orlik nr 1 Szkole Podstawowej nr 4 ul. Szarych Szeregów 6 w Skierniewicach, Orlik nr 2 przy Szkole Podstawowej nr 2 ul. 1-go Maja 15 w Skierniewicach, Orlik nr 3 przy Szkole Podstawowej nr 2 ul. Kilińskiego 9 w Skierniewicach, Orlik nr 4 przy Szkole Podstawowej nr 4 ul. Jasna 30 w Skierniewicach, Orlik nr 5 przy ZSZ nr 3 ul. Działkowa 10 w Skierniewicach, Orlik nr 6 przy ZSZ nr 4 ul. Podkładowa 2 w Skierniewicach.

Działalność Pływalni Miejskiej „Nawa” Sp. z o.o.

Podstawowym zadaniem Spółki „Nawa” jest zaspakajanie potrzeb społeczności lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży szkolnej, osób niepełnosprawnych oraz prowadzenie działalności usługowej w ramach posiadanej bazy. Spółka realizuje projekty,

które mają na celu zachęcanie do poznania, oprócz pływania, różnych dyscyplin sportowych, propaguje zdrowy i aktywny styl życia, a także dba o podnoszenie aktywności fizycznej mieszkańców Skierniewice i okolicy. Spółka organizuje zajęcia indywidualne oraz grupowe z nauki pływania dla dorosłych i dzieci od 5 roku życia oraz zajęcia grupowe w wodzie aqua aerobik. Prowadzi również w sezonie zimowym bezpłatne grupowe zajęcia nauki jazdy na łyżwach.

Spółka „Nawa” prowadzi działalność na obiektach:

- ✓ pływalnia przy ul. Bolesława Prusa 6A, w skład w której wchodzi: mała i duża niecka basenowa, jacuzzi, zjeżdżalnia, dwie siłownie, sauna parowa i sucha, solarium, gabinet odnowy biologicznej;
- ✓ zalew „Zadębie” przy ul. Konwaliowej;
- ✓ lodowisko sezonowe „Biały Orlik” przy ul. Szarych Szeregów.
- ✓ Zalew „Zadębie” to wodny zbiornik usytuowany jest na rzece Łupi. Powierzchnia lustra wody wynosi 25,70 ha. Pojemność to 557,30 tys. m³, średnia głębokość – 2,15 m, długość – 2 087 m, a powierzchnia obsiana trawą – 15,10 ha.

Zalew „Zadębie”

Ze względu na usytuowanie oraz wykonanie na zbiorniku toru regatowego, wyciągu do nart wodnych (WAKE BOARDING), kąpieliska z plażą i alei spacerowej zbiornik Zadębie pełni głównie funkcję rekreacyjną. Zbiornik dostosowany jest do ochrony przeciwpożarowej przyległych lasów. W tym celu wykonano ujęcie wody wraz z drogą dojazdową. W roku 2019 Zalew „Zadębie” wznowił swoją działalność po gruntownej modernizacji, którą przeszedł w 2018 roku w ramach projektu: „Podniesienie atrakcyjności infrastruktury turystycznej miasta Skierniewice”.

Zalew Zadębie posiada jedno kąpielisko strzeżone z plażą piaszczystą przy ulicy Konwaliowej. Wokół zbiornika znajduje się asfaltowa ścieżka pieszo-rowerowa o długości około 5 tys. metrów wraz z oświetleniem, koszami, ławkami, itp. Cały obiekt jest monitorowany przez kilkadziesiąt kamer. Wzdłuż traktu usytuowane są cztery place

rekreacyjne z urządzeniami do treningu i przestrzenią zabawy dla najmłodszych oraz dwa punkty widokowe.

III.4. Zasoby mieszkaniowe oraz infrastruktura komunikacyjna miasta Skierniewice.

Na terenie miasta infrastruktura budowlana różni się wiekiem, powierzchnią zabudowy, technologią wykonania, przeznaczeniem oraz wynikającą z podstawowych parametrów energochłonnością. Na terenie miasta należy wyróżnić:

- ✓ budynki mieszkalne,
- ✓ obiekty użyteczności publicznej,
- ✓ obiekty pod działalność usługowo-handlową i wytwórczą,
- ✓ obiekty pod działalność rolniczą.

Mieszkaniowy zasób miasta Skierniewice stanowią 1330 lokale komunalne znajdujące się w 109 budynkach, którymi zarządza i administruje Zakład Gospodarki Mieszkaniowej Spółka z o.o. w Skierniewicach. Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w budynkach stanowiących własność lub współwłasność gminy Miasta Skierniewice jak również w budynkach z nieuregulowanym stanem prawnym (w zarządzie) wg stanu na dz. 31 grudnia 2019 r. przedstawia poniższe tabele:

Tabela 4. Wielkość zasobu mieszkaniowego miasta Skierniewice wg stanu własności:

Lp.	Rodzaj własności budynków	Ilość budynków	Ilość lokali mieszkalnych	Powierzchnia lokali mieszkalnych (m ²)
1.	Własność Miasta	40	512	19.183,56
2.	Nieuregulowany stan prawny - w zarządzie	5	29	942,85
3.	Razem poz. 1-2	45	541	20.126,41
4.	Wspólnoty mieszkaniowe - lokale gminy	64	789	33.302,81
5.	Razem poz. 3-4	109	1.330	53.429,22

W 2019 roku wypłacono ogółem 3 020 dodatków mieszkaniowych na łączną kwotę 457 127,26 zł. Średni dodatek wypłacony w tym okresie wyniósł 151,37 zł/m-c. Udział dodatków wypłaconych na rzecz najemców lokali z mieszkaniowego zasobu gminy wyniósł 282 996,48

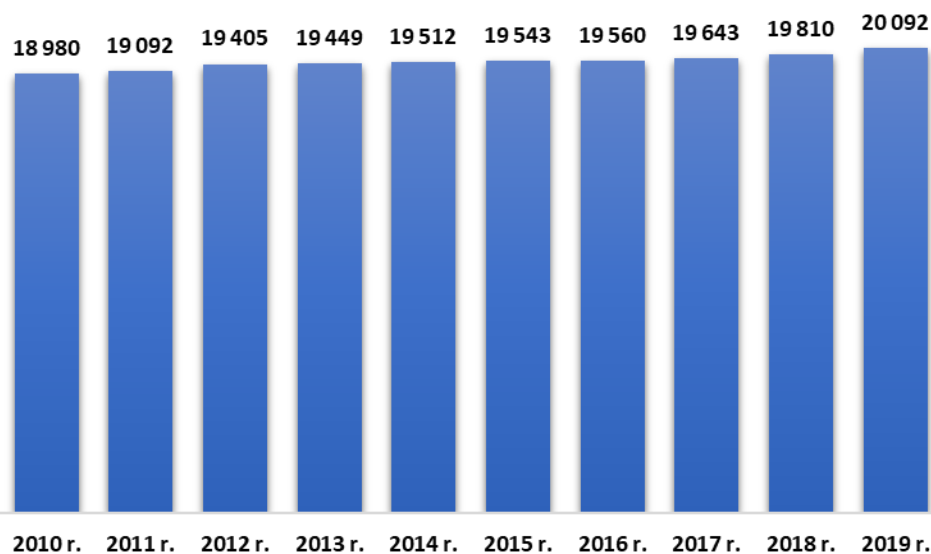
zł, (w tym zasobie średni dodatek wyniósł 165,30 zł/m-c). Z kolei dla rodzin zamieszkujących zasoby spółdzielcze udział ten wyniósł 107 094,41 zł (tu średni dodatek wyniósł 121,98 zł/m-c). Ponadto w 2019 r. wypłacono osobom otrzymującym dodatek mieszkaniowy, dodatki energetyczne na łączną kwotę 6 082,47 zł.

Działalność Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o.

W 2019 roku Zakład Gospodarki Mieszkaniowej Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Skierniewicach administrował i zarządzał 117 budynkami o łącznej powierzchni 118 953,98 m², w których znajduje się 2 529 lokali mieszkalnych oraz 140 lokali użytkowych, z czego 43 budynki to budynki wspólnot mieszkaniowych administrowanych przez Spółkę na podstawie umów zarządzania zawartych pomiędzy Zarządami Wspólnot a Spółką (gdzie znajduje się 1 649 lokali mieszkalnych) wśród których, udziały posiada Miasto Skierniewice. Spółka użytkowała również własne budynki i lokale (4 budynki i 64 lokale o łącznej powierzchni 2 560,42 m²). ZGM Spółka z o.o. realizuje politykę miasta w zakresie wynajmu lokali mieszkalnych (najem socjalny, najem pomieszczeń tymczasowych) stanowiących zasób Miasta Skierniewice oraz zasób własny. Wielkość tego zasobu to 1 266 lokali plus lokale mieszkalne stanowiące własność Spółki – 63 lokale. Średnia liczba lokali niezasiedlonych w 2019 roku to 17 szt., co stanowiło 1,30% całego zasobu. Zatem poziom wynajmu lokali mieszkalnych wynosił 98,70%. Spółka administrowała 135 lokalami użytkowymi, które wynajmuje podmiotom zewnętrznym na podstawie umów najmu lokali użytkowych. Średnia liczba pustostanów w lokalach użytkowych za rok 2019 wynosiła 6 szt., co stanowi 4% wszystkich lokali użytkowych. Poziom wynajmu lokali użytkowych wynosił 96%. Przyczyną powstania pustostanów było rozwiązanie umowy przez najemców lokali w związku z zakończeniem prowadzenia działalności gospodarczej.

W ostatnich latach notuje się systematyczny wzrost liczby mieszkań. Zasoby mieszkaniowe miasta wynosiły według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2019 roku 20 092 mieszkań, których łączna powierzchnia wynosi 1 361 728 m². Przeciętna wielkość mieszkania to 67,8 m². W porównaniu do danych z końca 2010 roku liczba mieszkań wzrosła o 1 112. Jest to o 5.9% mieszkań więcej niż w 2010 roku.

Rysunek 5. Liczba mieszkań na terenie miasta Skierniewice w latach 2010 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS).

Infrastruktura komunikacyjna miasta Skierniewice.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. długość dróg publicznych w gminie wynosiła 172,4 km. Drogi asfaltowe stanowiły na początku 2019 r. 93,32% wszystkich dróg publicznych. Drogi utwardzone stanowiły 97,80 % na dzień 31 grudnia 2019 r. Długość ścieżek rowerowych na dzień 31 grudnia 2019 r. wynosiła 28,3 km.

III.5. Oświata w mieście Skierniewice.

Przedszkola

W 2019 r. na terenie miasta Skierniewice funkcjonowało 9 przedszkoli, w tym 1 przedszkole z oddziałami integracyjnymi i 1 przedszkole specjalne.

Przedszkola i szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi prowadzonymi przez Miasto Skierniewice:

- ✓ Przedszkole Nr 1, ul. Batoiego 61/63, ul. Pomologiczna 6, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Przedszkole Nr 2, ul. Szarych Szeregów 6, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Przedszkole Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi, ul. Kopernika 15, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Przedszkole Nr 4, ul. Iwaskiewicza 1, 96-100 Skierniewice,

- ✓ Przedszkole Nr 5, ul. Czysta 38, ul. Domarasiewicza 2, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Przedszkole Nr 8 „Zielony Zakątek”, ul. Rybickiego 2, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Przedszkole Nr 10, ul. Szkolna 1, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Przedszkole Nr 13, ul. Szarych Szeregów 6, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka, Oddziały Przedszkola Specjalnego w Specjalnej Szkole Podstawowej, ul. Nowobielańska 100, 96-100 Skierniewice.

Do przedszkoli funkcjonujących na terenie Miasta Skierniewice w 2019 roku uczęszczało 1 480 dzieci:

- ✓ Przedszkole Nr 1 – 213 dzieci,
- ✓ Przedszkole Nr 2 – 168 dzieci,
- ✓ Przedszkole Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi – 249 dzieci,
- ✓ Przedszkole Nr 4 – 148 dzieci,
- ✓ Przedszkole Nr 5 – 181 dzieci,
- ✓ Przedszkole Nr 8 „Zielony Zakątek” – 225 dzieci,
- ✓ Przedszkole Nr 10 – 172 dzieci,
- ✓ Przedszkole Nr 13 - 110,
- ✓ Oddziały Przedszkola Specjalnego w Specjalnej Szkole Podstawowej – 14 dzieci.

W 2019 roku na prowadzenie publicznych przedszkoli Miasto Skierniewice wydało 18 912 191,29 zł. Ponadto na terenie Miasta Skierniewice funkcjonowało 35 oddziałów w 8 przedszkolach niepublicznych, do których uczęszczało 670 dzieci oraz 1 oddział przedszkolny w 1 niepublicznej szkole podstawowej, do którego uczęszczało 16 dzieci.

Szkoły i placówki oświatowe

W 2019 roku na terenie Gminy Miasto Skierniewice funkcjonowało:

- ✓ 7 szkół podstawowych, w tym: Szkoła Podstawowa Specjalna w Skierniewicach w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Janusza Korczaka w Skierniewicach i Szkoła Podstawowa Nr 9 im. Marii Grzegorzewskiej w Skierniewicach z oddziałami integracyjnymi,

- ✓ 11 szkół ponadpodstawowych dla młodzieży, w tym 3 licea ogólnokształcące, Samorządowa Szkoła Muzyczna II Stopnia (szkoła artystyczna), Bursa Koedukacyjna i Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna. W Gminie Miasto Skierniewice funkcjonowały również Szkoła Policealna, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych i Centrum Kształcenia Zawodowego.

Wykaz szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Miasto Skierniewice:

- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Henryka Sienkiewicza, ul. Sienkiewicza 14, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Tadeusza Kościuszki, ul. 1 Maja 15 i ul. Kilińskiego 9, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 4 im. Marii Curie – Skłodowskiej, ul. Jasna 30 i ul. Szarych Szeregów 6, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Zespół Sportowych Szkół Ogólnokształcących im. Jana Pawła II, ul. M. Konopnickiej 5, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 7 im. Kornela Makuszyńskiego, ul. Św. M. Kolbego 30, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 9 im. Marii Grzegorzewskiej, ul. Tetmajera 7, 96100 Skierniewice,
- ✓ Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Prusa, ul. Sienkiewicza 10, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, ul. Pomologiczna 6, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Zespół Szkół Zawodowych Nr 2 im. chor. Józefa Paczkowskiego, ul. Pomologiczna 15, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Zespół Szkół Nr 3, ul. Działkowa 10, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Zespół Szkół Nr 4, ul. Podkładowa 2, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka, ul. Nowobielańska 100, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, ul. Rybickiego 6, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Samorządowa Szkoła Muzyczna II Stopnia w Skierniewicach, ul. Prymasowska 6, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Bursa Koedukacyjna w Skierniewicach, ul. Nowobielańska 100, 96-100 Skierniewice.

W roku szkolnym 2019/2020 w publicznych szkołach uczyło się odpowiednio 3 988 uczniów i uczennic w 205 oddziałach w szkołach podstawowych, 1 362 uczniów i uczennic w 48 oddziałach w liceach ogólnokształcących, 1 477 uczniów i uczennic w 67 oddziałach w technikumach, 283 uczniów i uczennic w 18 oddziałach w branżowych szkołach I stopnia oraz 15 słuchaczy w 2 oddziałach w szkołach dla dorosłych. Na dzień 30 września 2019 r. w szkołach publicznych 5 uczniów i uczennic korzystało z nauczania indywidualnego.

Do jednej klasy (oddziału) uczęszczało w 2019 r. średnio 21 osób. Najwięcej w Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Prusa – 29,95 uczniów i uczennic w klasie, najmniej w Zespole Szkół Zawodowych Nr 1 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego – 19,25 uczniów i uczennic w klasie i w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym im. Janusza Korczaka – 3,19 uczniów i uczennic w klasie.

W poszczególnych przedszkolach, szkołach i placówkach oświatowych zatrudniano 1 085 nauczycielek i nauczycieli, w tym 24 nauczycielek/nauczycieli stażystów, 165 nauczycielek/nauczycieli kontraktowych, 217 nauczycieli mianowanych, 651 nauczycielek/nauczycieli dyplomowanych oraz 28 nauczycielek/nauczycieli bez stopnia awansu zawodowego. Na jedną nauczycielkę/jednego nauczyciela przypada średnio 6,57 uczennic i uczniów.

Na terenie Gminy Miasto Skierniewice w 2019 r. funkcjonowały szkoły niepubliczne: 3 szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży, 2 licea ogólnokształcące dla młodzieży, 2 licea ogólnokształcące dla dorosłych i 8 szkół policealnych. Uczęszczało do nich odpowiednio: 412 uczniów i uczennic do klas I-VIII szkół podstawowych, 237 uczniów i uczennic do klas licealnych w szkołach dla młodzieży, 193 uczniów i uczennic do klas licealnych w szkołach dla dorosłych oraz 386 uczniów i uczennic do szkół policealnych.

Ponadto, w Skierniewicach funkcjonują dotowane z budżetu Miasta Skierniewice: niepubliczna poradnia psychologiczno-pedagogiczna oraz ośrodek rewalidacyjno-wychowawczy.

Placówki interwencyjne

W mieście Skierniewice funkcjonuje aktualnie jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „DOM” w Skierniewicach jest samodzielną jednostką organizacyjną Miasta Skierniewice, działającą na podstawie:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2020r, poz. 821 z późn. zm.),
- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292, poz. 1720),
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157 z późn. zm.),
- Statutu Placówki

Siedziba Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej „DOM” znajduje się w Skierniewicach ul. Nowobielańska 100. Organem prowadzącym Placówkę jest Miasto Skierniewice – miasto na prawach powiatu.

Nadzór nad działalnością Placówki, w szczególności w zakresie spraw finansowych i administracyjnych sprawuje Prezydent Miasta Skierniewice. Nadzór nad jakością działań Placówki oraz przestrzeganiem przez nią określonego przepisami standardu wychowania i opieki sprawuje Wojewoda Łódzki. Placówka ze względu na specyfikę działań i zakres sprawowanej opieki jest placówką socjalizacyjną, realizującą również zadania placówki interwencyjnej, zapewniającą opiekę i wychowanie dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki rodzicielskiej, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej. Celem Placówki jest działanie na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenie go w rodzinie zastępczej, a także w miarę możliwości przygotowanie dziecka do samodzielnego życia. Do zadań Placówki w zakresie działań interwencyjnych należy w szczególności:

- a) zapewnienie dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodziców znajdującemu się w nagłej sytuacji kryzysowej, doraźnej całodobowej opieki i wychowania do czasu jego powrotu do rodziny, umieszczenia w rodzinie zastępczej lub do czasu innego uregulowania jego sytuacji prawnej,
- b) sporządzenie diagnozy stanu psychofizycznego i sytuacji życiowej dziecka oraz przygotowanie wskazań do dalszej pracy z dzieckiem,
- c) zapewnienie dziecku umieszczonemu interwencyjnie kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych,

- d) podejmowanie niezbędnych działań zmierzających do uregulowania sytuacji prawnej dziecka,
- e) zadaniem Placówki w ramach interwencji jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności Placówka jest zobowiązana przyjąć dzieci w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dzieciom opieki.

Do zadań Placówki w zakresie działań socjalizacyjnych należy w szczególności:

- a) zapewnienie dziecku pozbawionemu opieki rodziców ciągłej całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokojenie jego niezbędnych potrzeb,
- b) prowadzenie zajęć wychowawczych, korekcyjnych, kompensacyjnych, logopedycznych, terapeutycznych, rekompensujących dzieciom brak wychowania w środowisku rodzinnym i przygotowujących do życia społecznego,
- c) realizacja przygotowanego przez wychowawcę planu pomocy dziecku,
- d) podejmowanie wszelkich starań zmierzających do uregulowania sytuacji prawnej dziecka,
- e) umożliwianie kontaktów dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej,
- f) podejmowanie działań w celu powrotu dziecka do rodziny,
- g) zapewnienie dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych,
- h) zapewnienie korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
- i) współpraca w zakresie wykonywanych zadań z sądem, miejskim ośrodkiem pomocy rodzinie, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz innymi osobami i instytucjami, które podejmują się wspierania działań wychowawczych Placówki w szczególności w zakresie przygotowania dziecka do samodzielnego życia.

Placówka jest placówką koedukacyjną na 14 miejsc:

- ✓ 10 miejsc w grupie socjalizacyjnej,
- ✓ 4 miejsca w grupie interwencyjnej.

Placówką kieruje Dyrektor powołany przez Prezydenta Miasta Skierniewice. Placówka realizuje plan pomocy dziecku, prowadzi kartę pobytu dziecka, arkusze badań i obserwacji psychofizycznych, a także inną niezbędną dokumentację dotyczącą dziecka i jego rodziny.

Placówka realizując zaspokojenie potrzeb dziecka kieruje się w szczególności:

1. dobrem dziecka,

2. poszanowaniem jego praw,
3. potrzebą wyrównywania deficytów rozwojowych,
4. koniecznością wspierania rozwoju dziecka poprzez umożliwienie kształcenia, rozwój zainteresowań, indywidualizowania oddziaływań wychowawczych,
5. potrzebą działań przygotowujących do samodzielnego życia,
6. poszanowaniem praw rodziców wynikających z prawa rodzinnego,
7. potrzebą działań w celu utrzymania więzi dziecka z rodziną i umożliwienia jego powrotu do rodziny.

Do Placówki dzieci kieruje powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. Podstawą skierowania dziecka do Placówki jest:

- a) orzeczenie sądu,
- b) wniosek rodziców, opiekunów prawnych lub małoletniego.

Dyrektor Placówki wspólnie z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie podejmuje niezbędne działania zmierzające do uregulowania sytuacji dziecka. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od dnia 1stycznia 2021 r. nie mogą funkcjonować placówki opiekuńczo-wychowawcze z liczbą miejsc 30. Wg stanu na dzień 31.01.2021 r. w POW „Dom” przebywało 24 wychowanków. Powodem przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci w placówce w odniesieniu do faktycznej koncepcji osiągnięcia standardu liczby dzieci w placówce, jest fakt, iż w mieście Skierniewice nie została utworzona druga placówka opiekuńczo-wychowawcza, w której mogłoby przebywać nie więcej niż 14 dzieci. Ponieważ istnieją poważne problemy na terenie całego kraju z umieszczaniem dzieci w pieczy zastępczej rodzinnej (brak kandydatów na rodziny zastępcze), czy instytucjonalnej Miasto Skierniewice planuje by do końca 2021 r. powstała kolejna placówka. Jednocześnie na rok 2020 Miasto zabezpieczyło w budżecie środki i planowany jest generalny remont obecnie funkcjonującej placówki przy ul. Nowobielańskiej 100.

III.6. Służba zdrowia w mieście Skierniewice.

Gmina Miasto Skierniewice nie jest organem prowadzącym ani założycielskim dla żadnego podmiotu leczniczego. Na terenie gminy Miasto Skierniewice funkcjonują następujące podmioty lecznicze, które na podstawie kontaktów z Narodowym Funduszem Zdrowia i poza nim świadczą usługi medyczne dla mieszkańców Skierniewic:

- ✓ Wojewódzki Szpital Zespolony im. St. Rybickiego w Skierniewicach ul. Rybickiego 1, 96-100 Skierniewice
- ✓ NZOZ JUDYTA spółka z o.o., ul. Reymonta 16, 96-100 Skierniewice oraz ul. Orkana 6d/e/f, 96-100 Skierniewice,
- ✓ NZOZ Przychodnia Medycyny Rodzinnej „WIDOK” Sp. J. Maciej Pigoń, Maria Stebel, ul. Wańkowicza 7, 96-100 Skierniewice,
- ✓ MEDYK Sp. z o.o. z siedziba w Skierniewicach, ul. Sienkiewicza 1, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Praktyka Lekarzy „Kopernik” Spółka Jawna z siedziba w Skierniewicach, Jacek Napiórkowski, ul. Kopernika 9a, 96-100 Skierniewice,
- ✓ NZOZ Przychodnia Lekarsko-Rehabilitacyjna „KA-MED” s.c. Małgorzata Jastrzębska, Mirosław Jastrzębski, Jolanta Śliwińska, Lidia Diks, Maria Klemba-Borek, ul. Gójskiego 4, 96-100 Skierniewice z siedzibą: ul. Armii Krajowej 33, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Przychodnia Rawka s.c A. Kozłowska, P. Tokarzewski ul. Domarasiewicza 3/5, 96-100 Skierniewice,
- ✓ PPHU „FAGMET” Franciszek Gaczkowski NZOZ Przychodnia Lekarska „ESCULAP”, ul. Sobieskiego 29, 96-100 Skierniewice,
- ✓ Centrum Medyczne Ogrodowa OMC Sp.z o.o. spółka komandytowa ul. Ogrodowa 21/23, 96-100 Skierniewice.

Świadczenia medyczne po godzinach pracy ww. podmiotów leczniczych w godzinach nocnych (18.00 - 8.00) oraz w soboty, niedziele i święta zapewnia: Nocną i Świąteczną Ambulatoryjną Opiekę Lekarską i Pielęgniarską Pomoc Lecznicza udzielane są przez: Wojewódzki Szpital Zespolony w Skierniewicach, ul. Sobieskiego 4.

W Mieście Skierniewice w 2019 roku funkcjonowało 21 aptek. Dyżur nocny (w godz. 20.00-8.00) oraz dyżury w niedziele, święta i dni wolne od pracy pełniły apteki przy ul. Św. Stanisława 4 oraz przy ul. Rynek 30.

Na terenie Miasta Skierniewice realizowane są następujące programy polityki zdrowotnej:

- ✓ Program wczesnego wykrywania oraz profilaktyki nadwagi i otyłości wśród dzieci zamieszkałych na terenie Miasta Skierniewice na lata 2018-2020.

- ✓ Program profilaktyki próchnicy zębów dla młodzieży w wieku 17 i 18 lat w Mieście Skierniewice.
- ✓ Program szczepień profilaktycznych przeciwko grypie dla mieszkańców Miasta Skierniewice w wieku 65 lat i więcej na lata 2018-2020.
- ✓ Świadczenie usług z zakresu fizjoterapii po urazach dla mieszkańców Miasta Skierniewice.

- ✓ Profilaktyczne akcje zdrowotne realizowane w 2019 roku w mieście Skierniewice m.in. bezpłatne badania spirometryczne, program Głęboki Oddech (Ogólnopolski Program na rzecz Chorób Układu Oddechowego), „Onkobus dla Skierniewic”, akcja profilaktyczno-informacyjną na temat uzależnień pod hasłem „NIEĆPA- nie piję, nie palę, nie ćпам” dla dzieci ze Szkoły Podstawowej Nr 1, z Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej DOM oraz podopiecznych Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej.

III.7. Bezpieczeństwo publiczne w mieście Skierniewice.

Za obszar bezpieczeństwa publicznego odpowiadają: policja, straż pożarna oraz straż miasta. Służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo publiczne funkcjonują bardzo dobrze.

Działalność Komendy Miejskiej Policji w Skierniewicach

W 2019 roku wszczęto 1 589 (2018 r. - 1488) postępowań przygotowawczych, w których stwierdzono 1 504 (2018-1 323) czyny. Wykryto 991 (2018-912) czynów, co stanowi wykrywalność ogólną przestępstw na poziomie 65,76% (2018-68,3%) (średnia w województwie 69,98%). Wskaźnik dynamiki postępowań wszczętych wyniósł 106,79%, a wskaźnik przestępstw stwierdzonych 103,12%. W 2019 roku skierniewiccy policjanci zrealizowali łącznie 314 zatrzymań osób poszukiwanych (2018-371), w tym:

- ✓ zrealizowano 22 poszukiwania listami gończymi;
- ✓ zrealizowano 64 podstawy do ustalenia miejsca pobytu osoby;
- ✓ zrealizowano 228 nakazów doprowadzenia, w tym 153 doprowadzenia do zakładów karnych.

Policjanci Komendy Miejskiej Policji w Skierniewicach w 2019 roku przeprowadzili łącznie 12 260 interwencji, w tym przeprowadzili ogółem 10 157 interwencji w miejscu publicznym.

W 2019 r. policjanci Wydziału Prewencji KMP w Skierniewicach wykonali 203 służby z siłami poza policyjnymi:

- ✓ 101 ze Strażą Miejską,
- ✓ 28 ze Strażą Ochrony Kolei, podczas których 52 pociągi objęto ochroną;
- ✓ 74 ze strażnikami Straży Leśnej, Rybackiej i innymi.

W 2019 roku policjanci zabezpieczyli:

- ✓ 17 imprez plenerowych, takich jak: koncerty, pikniki, festiwale – np. Rock May Festiwal czy otwarcie Zalewu Zadębie;
- ✓ 58 imprez masowych o charakterze kulturalno - rozrywkowym, np. Skierniewickie Święto Kwiatów Owoców i Warzyw;
- ✓ 17 meczy piłki nożnej na terenie Skierniewic;
- ✓ 108 razy kierowano patrole głównie w teren autostrady A2 lub drogi S8 w związku z przejazdami przez skierniewicki teren grup kibiców.

W 2019 roku ogólna liczba czynów karalnych popełnionych przez nieletnich wyczerpujących znamiona przestępstwa wyniosła 33, natomiast w 2018 – 22. Wskaźnik dynamiki przestępczości nieletnich wyniósł 150%. W trakcie prowadzonych postępowań w 2018 roku ujawniono 17 nieletnich sprawców czynów karalnych, a w 2019 roku 7 nieletnich. W zakresie profilaktyki społecznej w roku 2019 realizowali działania w obszarach: bezpieczeństwo ruchu drogowego, narkotyki, dopalacze, cyberzagrożenia, bezpieczeństwo w miejscach publicznych i miejscu zamieszkania, bezpieczeństwo dzieci i młodzieży – edukacja dla bezpieczeństwa, przemoc w rodzinie, bezpieczeństwo seniorów, handel ludźmi, terroryzm, przestępstwa z nienawiści. W tym zakresie przeprowadzili i wzięli udział w następujących przedsięwzięciach profilaktycznych:

- ✓ spotkania z dziećmi i młodzieżą na terenie placówek oświatowych,
- ✓ pikniki w ramach, których organizowali stoiska profilaktyczne z konkursami dla uczestników,
- ✓ prezentowali sprzęt będący na wyposażeniu KMP w Skierniewicach, rozdawali materiały
- ✓ profilaktyczne ufundowane przez Prezydenta Miasta Skierniewice,
- ✓ Turnieje Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego dla dzieci i młodzieży,
- ✓ spotkania profilaktyczne z rodzicami i opiekunami prawnymi na terenie placówek oświatowych,
- ✓ spotkania z pedagogami szkół, radami pedagogicznymi,

- ✓ spotkania promujące zawód policjanta,
- ✓ dwie debaty społeczne w ramach realizowanego programu „Zapytaj o dopalacze”,
- ✓ spotkania profilaktyczne w klubach seniora na terenie Miasta,
- ✓ spotkania w szkołach z policyjnym Mikołajem,
- ✓ prowadzenie egzaminów na kartę rowerową,
- ✓ odbywające się cyklicznie patrole szkolne wspólnie ze funkcjonariuszami Straży Miejskiej na terenie placówek oświatowych,
- ✓ spotkanie w siedzibie KMP w Skierniewicach z dziećmi przedszkoli, szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych.

Działalność Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Skierniewicach.

Organizowaniem i prowadzeniem akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń na terenie miasta Skierniewice zajmuje się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej.

Na terenie gminy Miasto Skierniewice funkcjonuje Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Skierniewicach, która mieści się przy Alei Macieja Rataja 4. Obszar chroniony przez Komendę Miejską PSP w Skierniewicach obejmuje dwa powiaty: grodzki (Miasto Skierniewice) i ziemski (Powiat Skierniewicki). Działania Komendy Miejskiej PSP w Skierniewicach polegają na:

- ✓ rozpoznawaniu zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;
- ✓ organizowaniu i prowadzeniu akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń;
- ✓ wykonywaniu pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze;
- ✓ szkoleniu członków ochotniczych straży pożarnych;
- ✓ organizowaniu szkolenia i doskonalenia pożarniczego;
- ✓ nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych.

W 2019 roku na terenie działania KM PSP Skierniewice odnotowano 1 177 zdarzeń w tym: 279 pożary i 817 miejscowych zagrożeń, jednostki straży pożarnej wzywane były również do 81 alarmów fałszywych. W stosunku do roku 2018 nastąpił spadek liczby interwencji o 5,84 %. Na terenie gminy Miasto Skierniewice miały miejsce: 111 pożary, 369 miejscowych zagrożeń, 40 alarmy fałszywe. Najczęstszymi przyczynami są nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym oraz podpalenia. Szacowane straty pożarowe oraz wartość uratowanego mienia w wyniku pożarów na terenie gminy Miasto Skierniewice to: straty 474 000 zł w tym, budynki 232 700 zł, uratowane mienie 5 946 000 zł. Najczęstszą przyczyną powstawania miejscowych zagrożeń na terenie chronionym przez KM PSP Skierniewice w 2019 roku były nietypowe zachowanie się zwierząt i owadów stwarzających zagrożenie, huragany i silne wiatry oraz niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu. Szacowane straty oraz wartość uratowanego mienia w wyniku miejscowych zagrożeń na terenie gminy Miasto Skierniewice to: straty 907 800 zł, uratowane mienie 1 742 000 zł. KM PSP w Skierniewicach podczas miejscowych zagrożeń zanotowano 15 ofiar śmiertelnych oraz 178 osób rannych. Podczas pożarów odnotowano 1 ofiarę śmiertelną oraz 7 osób rannych.

Działalność Straży Miejskiej

W 2019 roku na terenie gminy Miasto Skierniewice Straż Miejska w Skierniewicach podjęła 7 000 interwencji związanych z zapewnieniem ładu i porządku na terenie gminy. Czynów zabronionych ujawniono 4 397, co stanowi 62,81% wszystkich podjętych interwencji. Najczęściej ujawnianymi wykroczeniami są czyny zabronione, podzielone w aktach prawnych zawartych w Kodeksie wykroczeń, których ujawniono razem 3 901, co stanowi 88,72% wszystkich ujawnionych czynów zabronionych. W wyniku ujawnienia tych wykroczeń Straż Miejska nałożyła 513 mandatów karnych na kwotę 57 450,00 zł, 86 razy skierowano sprawę do sądu, 3 206 razy zastosowano środek oddziaływania wychowawczego w postaci pouczenia, a w 96 przypadkach zastosowano inny sposób zakończenia czynności np. poprzez przekazanie sprawy innym organom. Ogółem Straż Miejska nałożyła 636 mandatów karnych na kwotę 70 350,00 zł, w 3 555 przypadkach zastosowano pouczenia, 103 sprawy skierowano do sądu, a w 103 przypadkach sprawy przekazano innym organom.

Ponadto Straż Miejska podjęła 866 działań prewencyjnych, które dotyczyły między innymi: zapewnienia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży (377 stałych posterunków przy przejściach

dla pieszych w okolicach szkół, dyskotek), bezpieczeństwa pracowników samorządowych (88 stałych posterunków w urzędach, 77 razy konwojowanie dokumentów i wartości pieniężnych, asysta pracownikom samorządowym 111), eliminowaniu zagrożeń wynikających ze spalania śmieci, prowadzono akcję antysmogową (301 kontroli), 45 razy zabezpieczono imprezy plenerowe, gdzie zaangażowano 174 strażników miejskich, razem z policją przeprowadzono 32 patrole międzyszkolne oraz 82 wspólne patrole na terenie targowiska miejskiego.

Bardzo często Straż Miejska otrzymywała zgłoszenia od mieszkańców miasta, gdzie łącznie takich zgłoszeń było 3 670, co stanowi 52,43% wszystkich działań Straży Miejskiej. Do najczęściej zgłaszanych problemów przez mieszkańców należą zagrożenia w ruchu drogowym 1 196 zgłoszenia, co stanowi 32,59% wszystkich zgłoszeń. Kolejnym problemem są zakłócenia porządku publicznego, których odnotowano 567, co stanowi 15,45% wszystkich zgłoszeń mieszkańców. Pozostałe zgłoszenia mieszkańców dotyczyły: ochrony środowiska i gospodarki odpadami – 453 zgłoszenia (49,37%), zagrożenie życia i zdrowia 199 zgłoszeń (5,42%), niebezpieczne i dzikie zwierzęta – 304 zgłoszenia (8,28%), awarie techniczne zaistniałe w infrastrukturze Miejskiej – 243 zgłoszenia (6,62%), zagrożenia pożarowe 93 zgłoszenia (2,53%).

Dla zapewnienia ładu i porządku na terenie gminy Miasto Skierniewice zarówno Straż Miejska w Skierniewicach, jak również policja w 2019 r. posiadała do dyspozycji zmodernizowany monitoring miejski składający się ze 105 kamer, które zamontowane zostały w najważniejszych miejscach na terenie gminy. Dzięki pracy systemu monitoringu miasta strażnicy w 2019 roku podjęli około 800 interwencji na terenie miasta Skierniewice, co stanowi blisko 11,43% wszystkich interwencji Straży Miejskiej. Dzięki wpływającym zgłoszeniom z monitoringu ujawniono 700 czynów zabronionych, co stanowi 15,92% wszystkich ujawnionych czynów zabronionych. Inny ważnym elementem wykorzystania systemu monitoringu jest możliwość pozyskania danych na potrzeby prowadzenia postępowania wyjaśniającego w sprawach prowadzonych między innymi przez policję, prokuraturę lub organy. W minionym roku Straż Miejska w Skierniewicach zabezpieczyła zapisy z monitoringu na 77 wniosków, które wpłynęły z Komendy Miejskiej Policji w Skierniewicach.

III.8. Organizacje pozarządowe w mieście Skierniewice.

Na terenie miasta działają organizacje pozarządowe, które obok sektora publicznego i prywatnego są trzecim sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Stanowią bazę dla rozwoju lokalnych społeczności. Zrzeszają najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska. Podejmują cenne działania dla dobra mieszkańców oraz integrują i aktywizują społeczność lokalną. Stanowią znakomite uzupełnienie działań podejmowanych przez lokalne samorządy. Współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi stwarza szansę na lepsze zorganizowanie wspólnego celu, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców. Do najważniejszych zaliczyć należy:

- ✓ Towarzystwo Przyjaciół Skierniewic w Skierniewicach
- ✓ Zrzeszenie Artystyczne „ZA” w Skierniewicach
- ✓ Stowarzyszenie Polskich Szkółkarzy w Skierniewicach
- ✓ Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Sprawni Inaczej”
- ✓ Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Wspólna Troska”
- ✓ Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich „Ametyst” w Skierniewicach
- ✓ Stowarzyszenie Producentów Ozdobnych Roślin Cebulowych w Skierniewicach
- ✓ OSP w Skierniewicach
- ✓ Stowarzyszenie „Hospicjum” im. Anny Olszewskiej
- ✓ Stowarzyszenie na Rzecz Młodzieży „Brama” z/s w Skierniewicach
- ✓ Stowarzyszenie na rzecz młodzieży „Powrót”
- ✓ Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości i Rozwoju Rejonu Skierniewickiego „MOST”
- ✓ „Porozumienie dla Skierniewic”
- ✓ Stowarzyszenie „Amazonka”
- ✓ Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze Oddział Skierniewice
- ✓ „Szaniec”
- ✓ Stowarzyszenie „LIBERATIS” w Skierniewicach
- ✓ Stowarzyszenie Instytut Otwartych Możliwości „AMICUS”
- ✓ Stowarzyszenie „Razem Dla Skierniewic” w Skierniewicach
- ✓ Stowarzyszenie Rozwoju Rodziny „FOCUS” w Skierniewicach
- ✓ Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Nasze Dzieci”
- ✓ Towarzystwo Muzyczne im. Fryderyka Chopina w Skierniewicach

- ✓ Centrum Inicjatyw Rozwoju Regionalnego w Skierniewicach
- ✓ Stowarzyszenie Tradycji 26 Skierniewickiej Dywizji Piechoty
- ✓ Stowarzyszenie „Olimpijczyk” w Skierniewicach
- ✓ Cech Fantastyki „SkierCon” w Skierniewicach
- ✓ Stowarzyszenie Hilaritas w Skierniewicach
- ✓ Stowarzyszenie „Czerwona Pomarańcza” w Skierniewicach
- ✓ Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów - Zarząd Okręgowy
- ✓ Fundacja Art. Station
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Nawa Skierniewice"
- ✓ Klub Sportowy Polonia Skierniewice
- ✓ Międzyszkolny Klub Sportowy "SKIER-VIS"
- ✓ Związek Sportu Niepełnosprawnych START
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Prus"
- ✓ Klub Szachowy "Piątka"
- ✓ Stowarzyszenie Klub Biegacza "tRUCHt"
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Vis" Skierniewice
- ✓ Klub Sportowy "Legion" Miasto
- ✓ Liga Ochrony Przyrody Zarząd Okręgu w Skierniewicach
- ✓ Polskie Stowarzyszenie Miłośników Kolei Obszar RP
- ✓ Fundacja "Akademia Biskupa Ignacego Krasickiego"
- ✓ Stowarzyszenie Skierniewicki Klub Francuski
- ✓ Fundacja Pomocy Społecznej "Chodźmy Razem"
- ✓ Miejski Międzyszkolny Klub Sportowy "WOJOWNIK"
- ✓ Stowarzyszenie "ARS IUVENTUTIS"
- ✓ Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Skierniewicach
- ✓ Fundacja "Dziecięcy Uśmiech"
- ✓ Stowarzyszenie Romów w Skierniewicach
- ✓ Fundacja na Rzecz Wspierania Rodziny "ŹRÓDŁA"
- ✓ Klub Sportowy "LogIN"
- ✓ Uczniowski Miejski Klub Sportowy Unia Skierniewice
- ✓ Szkolny Związek Sportowy w Skierniewicach
- ✓ Zarząd Rejonowy Związku Żołnierzy Wojska Polskiego
- ✓ Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe

- ✓ Miejski Klub Sportowy "ÓSEMKA" Skierniewice
- ✓ Fundacja Pomocy Zwierzętom "ROKA"
- ✓ Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca Skierniewice
- ✓ Polski Komitet Pomocy Społecznej - Zarząd Miejski
- ✓ Towarzystwo Przyjaciół Dzieci - Oddział Powiatowy
- ✓ Skierniewickie Stowarzyszenie "Sportowe Wariacje"
- ✓ Akademia Rozwoju Twórczego "Art."
- ✓ Stowarzyszenie "Czyste Skierniewice"

III.9. Sytuacja gospodarcza w mieście Skierniewice.

Atutem Skierniewic jest ich dogodna lokalizacja i dostępność komunikacyjna, uwarunkowana połączeniami z ważnymi szlakami komunikacyjnymi:

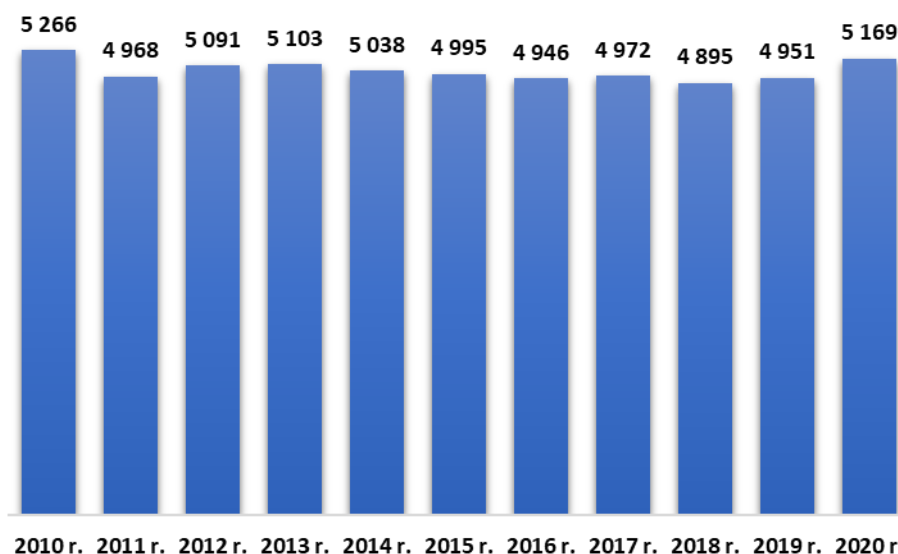
- ✓ kolejowymi: magistralne linie kolejowe w kierunku Warszawy, Łodzi i Łowicza;
- ✓ drogowymi o znaczeniu lokalnym i krajowym: droga krajowa nr 70; drogi wojewódzkie nr 705 i 707;
- ✓ drogowymi o znaczeniu międzynarodowym: autostrada A2, droga ekspresowa S8.

Dbłość o infrastrukturę miejską przekłada się na podniesienie komfortu życia mieszkańców, a także na zainteresowanie przedsiębiorców inwestowaniem w Skierniewicach i dynamikę rozwoju gospodarczego miasta. Swoje zakłady ulokowały tutaj m.in.:

- ✓ Mirbud S.A.
- ✓ Vog Polska sp. z o.o.
- ✓ Veka Polska sp. z o.o.
- ✓ Sotralentz sp. z o.o.
- ✓ Axell Logistics sp. z o.o.
- ✓ Stella sp. z o.o.
- ✓ Bruk-Bet sp. z o.o.

Według danych GUS na koniec 2020 roku na terenie miasta Skierniewice funkcjonowało 5 169 podmiotów gospodarczych, w tym 686 spółek (356 spółek handlowych, 275 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz 329 spółek cywilnych). Jednoosobową działalność gospodarczą prowadziły 4 024 osoby. Liczba podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat ulega pozostaje na zbliżonym poziomie. W porównaniu do danych z 2010 roku liczba podmiotów zmniejszyła się o 97. Przedstawiony wykres ukazuje rozkład liczby przedsiębiorstw na przestrzeni ostatnich w mieście Skierniewice.

Rysunek 6. Liczba podmiotów gospodarczych w mieście Skierniewice w latach 2010 – 2020 (źródło: opracowanie własne, dane GUS)

Opierając się na danych ze spisu REGON na dzień 31.12.2020 roku w ramach sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności widać wyraźnie, iż największy odsetek przedsiębiorstw w mieście Skierniewice stanowią firmy działające w branży: handel detaliczny i naprawa pojazdów samochodowych, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, budownictwo, pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, transport i gospodarka magazynowa, opieka zdrowotna i pomoc społeczna oraz przetwórstwo przemysłowe.

Poniższa tabela przedstawia rozkład wszystkich podmiotów gospodarczych według sekcji PKD w mieście Skierniewice.

Tabela 5. Branże i liczba podmiotów w mieście Skierniewice na dzień 31.12.2019 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Sekcja PKD	Liczba podmiotów
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1137
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	663
Sekcja F – Budownictwo	649
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	364
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	360
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	350
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	303
Sekcja J - Informacja i komunikacja	256
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	225
Sekcja P – Edukacja	224
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	187
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	155
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	114
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	87
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	52
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	17
Sekcja E - Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	13
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	6
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze	4

W mieście Skierniewice dominują przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (w tym mikroprzedsiębiorstwa). Na dzień 31.12.2020 roku odnotowano 4 959 takich podmiotów gospodarczych co stanowiło – 95,9%. Liczba firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników to – 157. Na terenie miasta Skierniewice odnotowano także 44 podmioty zatrudniające od 50 do 249 pracowników. W mieście funkcjonuje 9 przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 250 pracowników, w tym 2 przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 1 000 pracowników.

IV. Analiza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.

Poniżej przedstawiono informacje, które pozyskane zostały z instytucji mających swoją siedzibę na terenie miasta Skierniewice zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych. Zasadnicze badania opinii mieszkańców miasta Skierniewice poprzedzone zostały analizą danych zastanych. Analiza kluczowych problemów społecznych została dokonana na podstawie analizy dokumentów zastanych. Jednym z głównych założeń niniejszej analizy było przedstawienie kluczowych problemów związanych ze sferą socjalną społeczności lokalnej miasta Skierniewice. Pomoc i wsparcie w mieście Skierniewice z zakresu realizacji zadań wynikających z ustaw w 2019 roku uzyskały 2 052 osoby, co stanowiło 4,37% wszystkich mieszkańców gminy. W 2019 roku w stosunku do 2018 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zwiększyła się o 289 osób. Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 43 osoby. W przypadku długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 398 osób, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2018 o 52 osoby. W mieście Skierniewice najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez ośrodki pomocy społecznej w 2019 roku było kolejno: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W dalszej części opracowania omówiono najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie miasta Skierniewice wraz z liczbą rodzin objętych pomocą i wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach w 2019 roku.

IV.1. Ubóstwo.

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego w sensie najbardziej dramatycznym: egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym. Jest składnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji. „Ubóstwo” - to termin, który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Idąc dalej - ubóstwo można zdefiniować także jako „stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny

lub grupy społecznej”. W terminologii pedagogiki społecznej funkcjonują, poza tym dwa rodzaje ubóstwa: absolutne (bezwzględne) i względne. Pierwsze z nich rozpatrywane jest w znaczeniu węższym i szerszym. W ujęciu węższym - ubóstwo absolutne oznacza stan niezaspokojenia minimalnych potrzeb biologicznych, zaś w szerszym - jest określane jako stan niezaspokojenia potrzeb uznanych w danym społeczeństwie i w danym czasie za minimalne. Nieco inne stanowisko przyjmują zwolennicy interpretacji ubóstwa jako zjawiska względnego, bowiem łączą je z nadmiernymi rozpiętościami w poziomie życia. Powyższe słowa potwierdzają opinię, że zdefiniowanie ubóstwa nie należy do rzeczy łatwych, podobnie jak określenie wielu innych zjawisk społecznych. Trudno oddzielić od siebie przyczyny i konsekwencje ubóstwa, gdyż zjawisko to ma charakter przyczynowo - skutkowy. Wzrost ilościowy i jakościowy tej patologii polega na wzajemnym oddziaływaniu na siebie przyczyn i skutków naprzemiennie. Ze względu na etiologię, pochodzenie i podłoże, ubóstwo dzieli się najczęściej w literaturze na zawinione i niezawinione. Pierwsze z nich - ubóstwo zawinione - jest udziałem m.in. ludzi z tzw. marginesu społecznego, czyli alkoholików, narkomanów, osoby, które nigdy nie pracowały, bo odznaczają się chroniczną niechęcią do pracy, itp. Z kolei na ubóstwo niezawinione cierpią takie osoby jak: emeryci, renciści, osoby z rodzin niepełnych, rolnicy. W dobie przemian gospodarczych do grupy tej dołączyła także rzesza bezrobotnych. Obok tego podziału mówi się także często o indywidualnej lub społecznej genezie ubóstwa, gdzie odchodzi się nieco od wartościowania i oceniania, czy jest to ubóstwo zawinione, czy też nie. Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnych sytuacji życiowych obejmuje takie aspekty jak: wielodzietność, uzależnienia (zwłaszcza narkomania i alkoholizm), niepełnosprawność fizyczna, psychiczna, umysłowa, samotność (zjawisko szczególnie częste wśród emerytów i rencistów posiadających niskie uposażenia finansowe), wychowywanie się w rodzinach niepełnych i rozbitych, niski status wykształcenia prowadzący do bezrobocia, przewlekła choroba, inne przeżycia (np. śmierć kogoś bliskiego) utrudniające aktywne i prawidłowe funkcjonowanie. Warto też zauważyć, że w wielu przypadkach problemy te nie występują pojedynczo, ale zespołowo nawarstwiając się stawiają jednostkę w bardzo niekorzystnej sytuacji. **W 2019 roku ubóstwo jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyło 528 rodzin z terenu miasta Skierniewice.** Skala problemu ubóstwa w mieście Skierniewice ulega stopniowemu zmniejszeniu, niemniej jest to nadal jeden z ważniejszych i aktualnych problemów społecznych.

IV.2. Bezrobocie

Bezrobocie jest problemem społecznym, który często generuje inne problemy takie jak alkoholizm, przemoc czy w skrajnych przypadkach bezdomność. Rodziny/ osoby dotknięte bezrobociem z reguły charakteryzują się brakiem kwalifikacji zawodowych a co za tym idzie niskim wykształceniem. Ubożenie rodziny często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny. Pomimo zmniejszającej się liczby osób bezrobotnych, na terenie miasta Skierniewice występuje duży procent osób pracujących w „szarej strefie”. Według stanu na 31 grudnia 2019 roku stopa bezrobocia w mieście Skierniewice wyniosła 5,3%. Stopa bezrobocia dla powiatu wynosi 3,7% dla województwa wynosi 5,4%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Mieście Skierniewice wynosiła 936, w tym 61% stanowiły kobiety, 39% mężczyźni. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 49,8%. Należy zwrócić uwagę, iż w ostatnich latach sytuacja na rynku pracy zarówno w skali mikro (w obrębie powiatu) jak i w skali makro (w obrębie województwa i całego kraju) uległa zdecydowanej poprawie. Ożywienie gospodarcze spowodowało zwiększenie liczby ofert pracy, co znacząco wpłynęło na spadek stopy bezrobocia. Obecnie w rejestrach urzędu pracy pozostają głównie osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby, które nie są zainteresowane aktywnością zawodową tylko możliwością skorzystania z ubezpieczenia zdrowotnego przysługującego zarejestrowanym osobom bezrobotnym. Pomimo takiej tendencji mieszkańcy mieli możliwość podjęcia aktywizacji zawodowej w ramach prac społecznie – użytecznych. Poniżej przedstawiono wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik obliczany jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. Warto zauważyć, że od 2014 roku wskaźnik wykazywał tendencję spadkową, by w 2019 roku ponownie osiągnąć wysoki poziom wynoszący 66,0%.

Tabela 6. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej - stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem.

Rok	Wskaźnik
2014	61%
2015	58%
2016	53%
2017	46%
2018	46%
2019	66%

Miasto Skierniewice w ramach prowadzonych działań przeciwdziałania bezrobociu prowadzi we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Skierniewicach programy aktywizujące osoby bezrobotne. W ramach tych działań prowadzone są staże, prace interwencyjne, roboty publiczne oraz prace społecznie – użyteczne. **Bezrobocie było powodem przyznania pomocy z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie dla 420 rodzin w mieście Skierniewice.** Diagnozując zjawisko bezrobocia nie można pominąć wpływu pandemii Covid-19 na sytuację na rynku pracy. Pandemia Covid-19 w sposób diametralny zmieniła wszystkie aspekty związane z codziennym funkcjonowaniem ludzi. Zmiany dotknęły niemal każdej dziedziny, każdego aspektu życia, a w sposób szczególny wpłynęły na funkcjonowanie całej gospodarki, poszczególnych sektorów gospodarczych i wszystkich podmiotów rynku pracy (pracodawców i pracobiorców). W ciągu zaledwie kilku tygodni niespodziewanie dokonała się rewolucja gospodarcza. Zamknięcie niektórych branż gospodarki, zmiany zachowań konsumpcyjnych klientów doprowadziły do znacznych trudności w funkcjonowaniu przedsiębiorstw. Wskutek spadku popytu konsumpcyjnego oraz administracyjnych ograniczeń funkcjonowania przedsiębiorstw, związanych z lockdownem i restrykcjami sanitarnymi, obniżył się popyt na czynniki produkcji. Jeśli sytuacja taka będzie się wydłużać, może to przełożyć się negatywnie na produkt potencjalny. W takiej sytuacji może nastąpić spadek zatrudnienia, wzrost bezrobocia i zahamowania tendencji wzrostowych płac lub wręcz ich obniżki. Równocześnie spadać może też skłonność firm do inwestowania. Możliwa jest także sytuacja zamknięcia niektórych firm, co będzie powodowało dalszy spadek zatrudnienia. Skutki wywołane pandemią, które dotyczą gospodarki finalnie mogą wpłynąć na stan bezrobocia także w powiecie skierniewickim oraz w Skierniewicach. Należy mieć na uwadze zmiany na rynku pracy, które obserwowane są obecnie i będą dostrzegane w statystykach w kolejnych latach. Rodzi to, w perspektywie najbliższych lat, konieczność odpowiedniego doboru instrumentów przeciwdziałających niekorzystnym skutkom problemu bezrobocia wśród mieszkańców gminy.

IV.3. Długotrwała lub ciężka choroba

Hasło Światowej Organizacji Zdrowia: „Zdrowie zaczyna się w domu” podkreśla rolę rodziny w kształtowaniu i ochronie zdrowia jej członków. Rodzina jako podstawowa jednostka społeczna jest współodpowiedzialna za zdrowie swoich członków, ponieważ stanowi jedną z najstarszych i najsilniejszych struktur społecznych. Jej członków wiążą bowiem cechy genetyczne, środowiskowe i obyczajowe. Zdrowie rodziny jest pojęciem znacznie szerszym

niż suma zdrowia jej członków. Uwzględnia bowiem rolę oddziaływania psychologicznego, społecznego i zdrowotnego między sobą, w tym zależności zachodzące między poszczególnymi członkami. Rola rodziny w podnoszeniu poziomu zdrowia zależy od kompleksu czynników wewnątrz i zewnątrz rodziny. Czynniki wewnątrzrodzinne sprzyjające spełnieniu tej ważnej funkcji to odpowiednie uwarunkowania osobowościowe jak: wykształcenie, wspólny system wartości, pozytywny stosunek do problemów opieki zdrowotnej i czynny udział w wykonywaniu zaleceń służby zdrowia. Do czynników zewnętrznych należy zaliczyć te, które umożliwiają aktywne działania rodziny na rzecz zdrowia. Najistotniejsze to: zaspokojenie potrzeb socjoekonomicznych, odpowiednie warunki mieszkaniowe, ustawodawstwo na rzecz rodziny, dostęp do opieki zdrowotnej, system kształcenia, kultura zdrowotna. Do zagrożeń zdrowotnych rodziny należy zaliczyć zagrożenia ekologiczne związane z miejscem pracy, zamieszkania czy nauki, brak dostępu do informacji, nadmiar uwagi skierowany na własny organizm i wycofanie się z ról społecznych, których podjęcia czy dalszego odgrywania oczekuje rodzina, degradacja żywicieli rodziny (alkoholizm, narkomania, lekomania), negatywne skutki leczenia, higieny ciąży.

Długotrwała lub ciężka choroba jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyła 358 rodzin z terenu miasta Skierniewice.

IV.4. Niepełnosprawność.

Szczegółowemu uregulowaniu pomocy dla osób niepełnosprawnych w Polsce służy ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ustawa definiuje osoby niepełnosprawne jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wprowadziła trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę mającą naruszoną sprawność organizmu niezdolną do podjęcia zatrudnienia lub zdolną do wykonywania zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej albo w zakładzie aktywizacji zawodowej wymagającą niezbędnej w celu pełnienia ról społecznych stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej

osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, za którą uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się, komunikację i komunikowanie się.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności wymagającą w celu pełnienia ról społecznych częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia niewymagającą pomocy innej osoby w celu pełnienia ról społecznych. Ustawa stanowi, że rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań (organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych, społecznych) zmierzających do osiągnięcia przy współudziale tych osób możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Osoby niepełnosprawne to także te które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia. Z tytułu niepełnosprawności osoby mogą ubiegać się o: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek stały wraz z ubezpieczeniem zdrowotnym, zasiłek celowy, zasiłek okresowy, specjalny zasiłek celowy. **Niepełnosprawność jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyła 281 rodzin z terenu miasta Skierniewice.**

IV.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne

i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska. W rodzinach zaburzonych rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione "same sobie" większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku. Częściej pojawiają się u nich problemy szkolne. Dzieci odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem. Problemy opiekuńczo - wychowawcze, przemoc w rodzinie, konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są przyczyną umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub resocjalizacyjnych a dla dorosłych ofiar rodzinnej przemocy są powodem szukania schronienia i porad w placówkach i organizacjach pomocowych. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo -wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób. Wyuczona bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa, które związane jest ze stanem pozbawienia dzieci trwale lub przejściowo szans wychowywania we własnej rodzinie ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo – wychowawczych co niejednokrotnie jest podstawą do organizowania zastępczych form opieki nad dzieckiem. **Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyła 237 rodzin z terenu miasta Skierniewice.**

IV.6. Uzależnienia.

Profilaktyka uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych na terenie miasta prowadzona jest za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

w Skierniewicach, placówek oświatowych i lokalnych instytucji kultury. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi inicjuje działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Tabela 7. Liczba osób zaproszonych na posiedzenie komisji (w związku z wpływaniem do komisji wniosków), liczba osób skierowanych na badanie przez biegłych sądowych, liczba spraw skierowanych do Sądu w latach 2017 – 2020.

Lata	Zaproszeni na posiedzenie komisji (w związku z wpływaniem do komisji wniosków)	Liczba osób skierowanych na badanie przez biegłych sądowych	Liczba spraw skierowanych do Sądu
2017	111	27	69
2018	89	39	49
2019	49	33	49
2020	34	11	35

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach z powodu alkoholizmu w 2019 roku udzielił pomocy socjalnej i wsparcia 139 rodzinom, natomiast z powodu narkomanii 11 rodzinom.

IV.7. Przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc charakteryzuje się tym, że jest:

- ✓ intencjonalna – jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- ✓ siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą,
- ✓ narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje swoją przewagę i narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności, godności, szacunku itp.)
- ✓ powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie ofiary na poważne szkody, niekiedy zagraża jej życiu.

Przemoc domowa nie dotyczy wyłącznie rodzin ubogich lub tych rodzin, w których występuje problem alkoholizmu. Problem przemocy w rodzinie jest trudny do

zdiagnozowania co związane jest z niezgłaszaniem takich zjawisk. Na terenie miasta Skierniewice funkcjonuje Zespół Interdyscyplinary ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Na podstawie porozumienia różne służby i instytucje powołano do realizacji zadań określonych w Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie opracowanym w oparciu o przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i Rozporządzenia Rady Ministrów w/s procedury „Niebieska Karta” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Głównym zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest zapewnienie efektywnej współpracy kręgu instytucji i organizacji działających na rzecz zapobiegania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta Skierniewice. Prace Zespołu Interdyscyplinarnego m.in. mają na celu:

- ✓ zatrzymanie przemocy w rodzinie
- ✓ zapewnienie bezpieczeństwa poszczególnym członkom rodziny
- ✓ przywrócenie godności osobom słabszym narażonym na skrzywdzenie
- ✓ inicjowanie interwencji wobec sprawcy przemocy – rozmowy, które pokazują skutki i konsekwencje stosowania przemocy
- ✓ inicjowanie interwencji kryzysowej – pomoc w odzyskaniu mocy i kontroli
- ✓ zaplanowanie działań w dalszej perspektywie, aby zmniejszyć szkody wynikające z doświadczania przemocy
- ✓ zmianę sytuacji prawnej – działania prawne podejmowane są przez klienta i instytucje. Wymienione działania prowadzone są w oparciu o procedurę „Niebieska Karta”.

W 2019 roku do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie wpłynęło 88 Niebieskich Kart, założono 86 teczek, które dotyczyły przemocy wobec kobiet i mężczyzn z powodu nadużywania alkoholu. Powołano 275 grup roboczych. W grupach roboczych w zależności od potrzeb brali udział policjanci, pracownicy socjalni, asystenci rodziny, pedagog szkolny, psycholog, członkowie miejskiej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz kuratorzy. Dane statystyczne Policji dotyczące interwencji domowych oraz założenia Niebieskiej Karty w 2019 to 59 interwencji i 77 Niebieskie Karty.

Bardzo ważnym programem w zakresie przeciwdziałania przemocy w mieście Skierniewice jest *Miejski Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w mieście Skierniewice*. Program ten obejmuje systematyczne zbieranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie, organizowanie akcji informacyjno-

edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie w formie spotkań, szkoleń, dystrybucji materiałów informacyjno-edukacyjnych. Ważnym elementem Programu jest interwencja kryzysowa skierowana zarówno do osób dotkniętych przemocą w rodzinie jak i osób stosujących przemoc oraz świadczenie pomocy psychologicznej, terapeutycznej, prawnej osobom uwikłanym w przemoc domową oraz w problemy współistniejące.

W 2019 roku przemoc w rodzinie jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczył 82 rodzin z terenu miasta Skierniewice. Warto zwrócić uwagę, iż dane statystyczne nie obrazują stanu faktycznego. Przemoc w rodzinie należy do zjawisk, w których obiektywna diagnoza społeczna jest utrudniona. Złożony kontekst czynników kulturowych i społecznych sprawia, że źródła informacji o problemie ukazują jedynie fragment rzeczywistego obrazu zjawiska. Skalę zjawiska przemocy w rodzinie jest niezwykle trudno oszacować, ponieważ nie wszystkie akty przemocy oraz sytuacje przemocowe są ujawniane.

Na terenie miasta Skierniewice funkcjonuje **Ośrodek Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wraz z hostelem**. Ośrodek Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie czynny poniedziałek, środa, czwartek: 08.00 -13.00 i 17.00 – 20.00; wtorek, piątek 08.00 – 16.00. Od godziny 16.30 dyżury specjalistów.

W strukturach ośrodka funkcjonuje jedyny na terenie Skierniewic i powiatu ziemskiego całodobowy Hostel dla ofiar przemocy wewnątrzrodzinnej. Oferta ośrodka skierowana jest przede wszystkim do ofiar przemocy, w tym osób współuzależnionych. Prowadzone są również rozmowy wstępne ze sprawcami przemocy domowej. W ośrodku pracownik pierwszego kontaktu przyjmuje i prowadzi rozmowy wstępno-diagnostyczne z klientami, monitoruje sprawy związane z faktem zgłoszenia przemocy, udziela bieżącego wsparcia i pomocy. Osoby korzystające z oferty ośrodka kierowane są w zależności od potrzeb na:

- ✓ grupę wsparcia dla ofiar przemocy domowej,
- ✓ konsultacje prawne,
- ✓ indywidualną pracę z psychologiem,
- ✓ konsultacje z policjantem – resocjalizatorem,
- ✓ mediacje rodzinne,
- ✓ do Hostelu, który zapewnia schronienie w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia.

W Hostelu jednorazowo może uzyskać schronienie do 16 osób (kobiet i kobiet z dziećmi). Hostel wyposażony jest w kuchnię z pełnym zapleczem sprzętu AGD, łazienkę z ubikacją, 3 sypialnie umeblowane dla potrzeb matek z dziećmi. Specjaliści ośrodka zapewniają długofalową i kompleksową pomoc w wychodzeniu z przemocy i rozwiązywaniu problemów życiowych. Pilotują i monitorują sprawy klientów znajdujących się pod opieką ośrodka. W 2019 r. z oferty ośrodka skorzystało:

- ✓ prowadzenie rozmów wstępno-diagnostycznych z ofiarami przemocy domowej oraz wstępnych ze sprawcami przemocy – 74 kobiety,
- ✓ prowadzenie przez pedagoga grupy wsparciowo - edukacyjnej dla ofiar przemocy domowej
- ✓ i współzależnionych – 226 kobiet,
- ✓ konsultacje prawne dla ofiar przemocy domowej - 71 osób,
- ✓ indywidualna praca psychologiczna z ofiarami przemocy domowej - 137 osób,
- ✓ w „Hostelu” przebywało 7 osób przez 461 osobo/doby.

IV.8. Problemy ludzi starszych.

W chwili obecnej mamy do czynienia z powolnymi, choć nieuniknionymi, przemianami i przeobrażeniami struktury społeczno-demograficznej naszego kraju. Z jednej strony wydłuża się średnia długość życia, poprawia przeciętny stan zdrowia, rozwijają się możliwości medycyny. Z drugiej strony spadają wskaźniki dzietności, zmniejsza się udział pokoleń młodszych - przedprodukcyjnych, a rośnie udział pokoleń starszych - poprodukcyjnych. Obecnie kategoria wiekowa 60+ stanowi 22,9% ogółu ludności Polski. Na opisany powyżej proces starzenia się ludności nakłada się także zjawisko transformacji społeczno-gospodarczej. Na terenie miasta Skierniewice według danych Urzędu Miejskiego w Skierniewicach na koniec 2019 roku, mieszkało 12 905 osób w wieku powyżej 60 lat, w tym 7 645 kobiet oraz 5 260 mężczyzn. Odsetek mieszkańców w wieku powyżej 60 lat stanowi 27,3% wszystkich mieszkańców miasta Skierniewice. Starzenie się społeczeństwa oraz problemy ludzi starszych są coraz ważniejszym problemem społecznym, który w kolejnych latach będzie przybierał na znaczeniu. W związku ze zmianami demograficznymi i procesem starzenia się społeczeństwa, konieczne będzie podejmowanie skutecznych działań zmierzających do rozwiązania najważniejszych problemów ludzi starszych. Starzenie jest naturalnym procesem rozwojowym i stanowi jeden ze stadiów

życiowych człowieka, który nie może być ani cofnięty ani też odwracalny. Starzenie ma ogromne znaczenie w sensie indywidualnym, społecznym i ekonomicznym. Jeszcze niedawno starzenie postrzegane było, jako całkowita utrata zdrowia czy też niedołęstwo. Aktualnie często wysoka aktywność społeczna osób starszych, wskazuje na możliwości w zakresie dalszego kierowania własnym rozwojem. Zmiany postaw społecznych wobec starości przyczyniły się do wytyczenia nowych kierunków polityki społecznej, realizowanej wobec osób starszych. Zwłaszcza w kontekście prognoz demograficznych wskazujących, na stały procentowy wzrost osób w starszym wieku wśród populacji. Efektem tej zmiany jest przeniesienie akcentu ze sprawowania opieki nad tą grupą społeczną, na rzecz dostarczenia im takiej pomocy, która pozwoliłaby utrzymywać jak najdłużej aktywność społeczną. Podstawową ideą tak rozumianej pomocy jest wsparcie społeczne. W związku z powyższym konieczne jest podejmowanie odpowiednich działań ukierunkowanych na tą grupę społeczną. W pomoc osobom starszym, szczególnie tym wymagającym pomocy w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnacyjną włącza się Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach. Usługi opiekuńcze oferowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie wykonywane są w miejscu zamieszkania osób samotnych, które ze względu na wiek lub choroby wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Dla osób zdrowych, które wymagają innej pomocy np.: przy wypełnianiu dokumentów pracownicy MOPR w Skierniewicach świadczą pracę socjalną. Wsparciem objęte są wszystkie osoby niepełnosprawne oraz długotrwale chore. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w mieście Skierniewice wynosiła w 2017 roku - 85 osób, w 2018 roku - 88 osób, natomiast w 2019 roku - 90 osób.

W mieście Skierniewice od 2018 roku realizowany jest Program „Skierniewicka Karta Seniora” przyjęty Uchwałą Rady Miasta Skierniewice. Program skierowany jest do osób powyżej 60 roku życia zamieszkałych na terenie Miasta Skierniewice. Celem Programu jest w szczególności: wspieranie i wzmacnianie potencjału Seniorów, aktywizowanie ich poprzez uczestnictwo w życiu społecznym.

Instrumentami umożliwiającymi realizację Programu są ulgi na imprezy kulturalne, sportowe, czy też przejazdy środkami komunikacji miejskiej. Zadanie dotyczące zapewnienia usług opiekuńczych osobom starszym w miejscu zamieszkania realizuje bezpośrednio jednostka organizacyjna miasta – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach. Wg stanu na

dzień 31.01.21r. Ośrodek zatrudnia 19 opiekunek środowiskowych, które świadczą usługi dla 63 osób.

W strukturze MOPR w Skierniewicach funkcjonuje Ośrodek wsparcia dla seniorów z miasta Dom Dziennego Pobytu „Niedziela”. Usługi świadczone przez DDP „Niedziela” obejmują:

- zaspokajanie potrzeb rekreacyjno – kulturalnych podopiecznych, organizowanie zajęć terapeutycznych.
- zapewnienie całodziennego opieki i wyżywienia, bez odrywania człowieka starszego od środowiska, w którym żyje.

Pierwszeństwo do korzystania z DDP „Niedziela” mają osoby w wieku emerytalnym, samotne oraz o zmniejszonej sprawności psychofizycznej.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom osób starszych i niesamodzielnych w okresie od października 2018r do stycznia 2021 r. Miasto Skierniewice w osobie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach było partnerem w Projekcie „POMOC – Centrum Usług Społecznych w Skierniewicach” realizowanym przez Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne „Ja-Ty-My” z siedzibą w Łodzi oraz Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych „Sprawni Inaczej” w Skierniewicach w ramach Priorytetu IX Włączenie społeczne, Działania IX.2 Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, Poddziałania IX.2.1 Usługi społeczne i zdrowotne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego 2014 – 2020.

Głównym celem projektu było zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych poprzez utworzenie i prowadzenie na terenie miasta Skierniewice świadczenia usług społecznych dla 130 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic oraz 100 mieszkańców Skierniewic – osób z otoczenia osób niesamodzielnych/opiekunów faktycznych (76K, 34M) w formie:

- ✓ stworzenia indywidualnych ścieżek wsparcia i prowadzenia pracy socjalnej;
- ✓ prowadzenia Dziennego Domu Pomocy;
- ✓ prowadzenia wypożyczalni sprzętu wspomagającego i pielęgnacyjnego;
- ✓ świadczenia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania;
- ✓ świadczenia usług wytchnieniowych;
- ✓ świadczenia usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej;

- ✓ świadczenia poradnictwa specjalistycznego;
- ✓ rozwój usług specjalistycznych w postaci dostarczania posiłków dla niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic korzystających z usług opiekuńczych.

W ramach projektu utworzono:

- ✓ 10 miejsc świadczenia usług społecznych dla 130 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic w formie stworzenia indywidualnych ścieżek wsparcia i prowadzenia pracy socjalnej;
- ✓ 12 miejsc świadczenia usług społecznych dla 24 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic w formie Dziennego Domu Pomocy;
- ✓ 1 miejsce świadczenia usług społecznych dla 100 mieszkańców Skierniewic w formie wypożyczalni sprzętu wspomagającego i pielęgnacyjnego;
- ✓ 15 miejsc świadczenia usług społecznych dla 60 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania;
- ✓ 15 miejsc świadczenia usług społecznych dla 45 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic w formie usług wytnieniowych;
- ✓ 16 miejsc świadczenia usług społecznych dla 24 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic w formie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej;
- ✓ 5 miejsc świadczenia usług społecznych dla 130 niesamodzielnych mieszkańców oraz 100 osób z otoczenia osób niesamodzielnych/opiekunów faktycznych z terenu miasta Skierniewice w formie poradnictwa specjalistycznego.

Dodatkowo w ramach projektu prowadzony był rozwój usług specjalistycznych w postaci dostarczania posiłków dla 60 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic korzystających z usług opiekuńczych.

Od lutego 2021r rozpoczęła się kolejna edycja Projektu CUS II i stanowi kontynuację projektu "POMOC - Centrum Usług Społecznych" w Skierniewicach. Liderem – Partnerem Wiodącym jest Fundacja Pomocy Wykluczonym „Płomyk” z siedzibą w Skierniewicach, natomiast Partnerami są nadal. Miasto Skierniewice w osobie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach, przez Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne „Ja-Ty-My” z siedzibą w Łodzi oraz Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych „Sprawni Inaczej” w Skierniewicach. W ramach projektu kolejne osoby starsze, seniorzy mogą skorzystać ze wsparcia. Celem projektu CUS II nadal jest zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług

społecznych poprzez utworzenie i prowadzenie na terenie miasta Skierniewice w okresie od 01.02.2021 r. do 31.01.2023 r. 74 miejsc świadczenia usług społecznych dla 160 osób niesamodzielnych, w tym; 24 miejsca świadczenia usług społecznych dla 48 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic w formie usług społecznych dla dorosłych osób niepełnoprawnych w formie dwóch Dziennych Domów Pomocy; 1 miejsca świadczenia usług społecznych dla 60 mieszkańców Skierniewic w formie wypożyczalni sprzętu wspomagającego i pielęgnacyjnego; 20 miejsc świadczenia usług społecznych dla 80 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania; 20 miejsc świadczenia usług społecznych dla 32 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic w formie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej; 6 miejsc świadczenia usług społecznych dla 100 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic oraz 92 osób z otoczenia osób niesamodzielnych/opiekunów faktycznych z terenu miasta Skierniewice w formie poradnictwa specjalistycznego dla osób zależnych lub niesamodzielnych ich rodzin i opiekunów. Dodatkowo w ramach projektu prowadzony będzie rozwój usług specjalistycznych w postaci dostarczania posiłków dla 60 niesamodzielnych mieszkańców Skierniewic korzystających z usług opiekuńczych. Dla każdego uczestnika projektu zostanie opracowana indywidualna ścieżka wsparcia, zawierająca indywidualną ocenę sytuacji materialnej i życiowej osoby niesamodzielnej, potrzeby, oczekiwania, proponowaną/ne formę/y wsparcia (rodzaj i zakres). Wszystkie formy wsparcia zostaną skoordynowane na poziomie Miasta Skierniewice, tak by zapewnić kompleksowe wsparcie osobom zależnym na poziomie lokalnej społeczności.

W 2021 roku Miasto Skierniewice przystąpiło do realizacji Programu "Wspieraj Seniora". Program służy ochronie osób w wieku 70+ przed zakażeniem Covid-19, w związku z utrzymującym się stanem epidemii. Wsparcie polega na dostarczeniu zakupów, zgodnie z zakresem wskazanym przez Seniora, obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, koszty zakupów pokrywa Senior. Udzielenie pomocy seniorowi nie zależy od kryterium dochodowego ani nie jest przyznawane na drodze decyzji administracyjnej. Senior z terenu Miasta Skierniewice dzwoni na ogólnopolską infolinię uruchomioną w ramach programu Solidarnościowy Korpus Wsparcia Seniorów, a także zadzwonić bezpośrednio do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach. Osoba przyjmująca zgłoszenie przez infolinię przekazuje prośbę o pomoc do Miejskiego Ośrodka Pomocy. Po uzyskaniu zgłoszenia pracownik MOPR w Skierniewicach kontaktuje się telefonicznie z seniorem, weryfikuje

zgłoszenie i ustala usługę wsparcia, która ma polegać w szczególności na dostarczeniu zakupów, zgodnie ze wskazanym zakresem, obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze, środki higieny osobistej, których koszty pokrywa senior.

Podczas rozmowy telefonicznej pracownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach informuje seniora o: sposobie realizacji usługi oraz imieniu i nazwisku osoby, która przyjdzie z pomocą oraz sposobie zweryfikowania tej osoby.

Realizacja usługi wsparcia odbywa się od poniedziałku do piątku w godzinach pracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach. Zgłoszenia, które wpływają w weekendy przez system CAS rozpatrywane są od poniedziałku. Wszystkie formy wsparcia dla seniorów w Skierniewicach skoordynowane są tak by zapewnić kompleksowe wsparcie osobom zależnym na poziomie lokalnej społeczności.

IV.9. Pandemia Covid-19 – wpływ pandemii na sytuację społeczno-gospodarczą w mieście Skierniewice.

Diagnostując najważniejsze problemy społeczne w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej nie można pominąć wpływu pandemii Covid-19 na sytuację społeczno – gospodarczą w skali makro (światowy kryzys gospodarczy, sytuacja w kraju jak i województwie łódzkim) oraz w skali mikro (poziom miasta Skierniewice). Pandemia Covid-19 w sposób diametralny zmieniła wszystkie aspekty związane z codziennym funkcjonowaniem ludzi. Zmiany dotknęły niemal każdej dziedziny, każdego aspektu życia, a w sposób szczególny wpłynęły na funkcjonowanie całej gospodarki, poszczególnych sektorów gospodarczych i wszystkich podmiotów rynku pracy (pracodawców i pracobiorców). W ciągu zaledwie kilku tygodni niespodziewanie dokonała się rewolucja gospodarcza. Zamknięcie niektórych branż gospodarki, zmiany zachowań konsumpcyjnych klientów doprowadziły do znacznych trudności w funkcjonowaniu przedsiębiorstw. Wskutek spadku popytu konsumpcyjnego oraz administracyjnych ograniczeń funkcjonowania przedsiębiorstw, związanych z lockdownem i restrykcjami sanitarnymi, obniżył się popyt na czynniki produkcji. Jeśli sytuacja taka będzie się wydłużać, może to przełożyć się negatywnie na produkt potencjalny. W takiej sytuacji może nastąpić spadek zatrudnienia, wzrost bezrobocia i zahamowania tendencji wzrostowych płac lub wręcz ich obniżki. Równocześnie

spadać może też skłonność firm do inwestowania. Możliwa jest także sytuacja zamknięcia niektórych firm, co będzie powodowało dalszy spadek zatrudnienia. Skutki wywołane pandemią, które dotyczą gospodarki finalnie mogą wpłynąć na wiele problemów społecznych oraz obszarów i aspektów funkcjonowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. W celu zdefiniowania najważniejszych problemów i skutków, które mogą być generowane przez pandemię Covid-19 postanowiono przeprowadzić pogłębioną analizę wpływu pandemii na problemy społeczne, funkcjonowanie mieszkańców oraz działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez MOPR w Skierniewicach. Poniżej przedstawiono pogrupowane najważniejsze problemy w skali mikro i makro skorelowane z wpływem pandemii Covid-19.

Problemy wywołane pandemią Covid-19 w skali makro.

- ✓ Problemy gospodarcze mogą generować wzrost bezrobocia, które w dalszej kolejności powodować może wzrost ubóstwa oraz wzrost liczby świadczeniobiorców.
- ✓ Wysoka zachorowalność, śmiertelność - wzrost świadczeniobiorców z powodu chorób oraz niepełnosprawności.
- ✓ Stres, skutki emocjonalne – bezradność, poczucie zagrożenia, załamania nerwowe, problemy psychiczne, samobójstwa, przemoc w rodzinie.
- ✓ Izolacja społeczna, ograniczone kontakty społeczne generujące dysfunkcje w kontaktach społecznych, problemy emocjonalne (szczególnie dzieci i młodzieży).
- ✓ Zmiana wzorców zachowań (społecznych, kulturowych, rodzinnych).
- ✓ Zmiany trybu funkcjonowania jednostek administracji publicznej (urzędów, MOPR, szkół, uczelni).
- ✓ Zagrożenia wynikające z kontaktów zdalnych (wyciek informacji, brak umiejętności w radzeniu sobie z pracą zdalną, brak sprzętu, awarie).
- ✓ Napiętnowanie osób chorych ze strony środowiska.
- ✓ Konflikty w rodzinie.
- ✓ Wzrost przemocy w rodzinie.
- ✓ Ukryta przemoc wobec dzieci. W sytuacji izolacji i zdalnego nauczania, brak kontroli i nadzoru pedagogiczno – psychologicznego nad dziećmi.

Problemy wywołane pandemią Covid-19 w skali mikro - funkcjonowanie ośrodka

- ✓ Brak bezpośredniego kontaktu z klientem, mniejsza efektywność pracy socjalnej.

- ✓ Niewłaściwa ocena sytuacji rodziny.
- ✓ Zagrożenie w realizacji zadań MOPR w związku z zachorowaniami wśród pracowników (nieterminowość realizacji zadań), zmęczenie pracowników, przeciążenie mogące rzutować na jakość działań.
- ✓ Narzucenie nowych zadań (często bez wcześniejszych konsultacji), brak przeszkolenia w danym temacie.
- ✓ Stres, zmęczenie, wypalenie zawodowe kadry.
- ✓ Niższa jakość udzielonej pomocy.
- ✓ Realizacja świadczeń poprzez przekazy pocztowe (brak wypłat w kasie), wysyłanie decyzji - większe wydatki finansowe dla MOPR.
- ✓ Wyobcowanie klientów w okresie pandemii - większe oczekiwanie wobec pracowników, roszczeniowość klientów.
- ✓ Wyjazdy pracowników w teren – potencjalne zagrożenie dla zdrowia pracowników.
- ✓ Utrudniona realizacja zadań poprzez utrudnione kontakty z innymi jednostkami, urzędami.
- ✓ Tendencja do przerzucania zadań innych jednostek na MOPR (np. opieka nad chorymi).

V. Pomoc społeczna w mieście Skierniewice.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast). Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Na terenie miasta Skierniewice zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie. W prowadzeniu postępowań w sprawie udzielenia świadczeń z pomocy społecznej ustala się właściwość miejscową gminy według miejsca zamieszkania osoby. Wniosek o udzielenie pomocy może złożyć osoba zainteresowana, jej przedstawiciel ustawowy albo inna osoba, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego. U osób i rodzin ubiegających się

o świadczenia z pomocy społecznej w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej przeprowadza się rodzinny wywiad środowiskowy. Przyznanie lub odmowa udzielenia świadczeń z pomocy społecznej następuje w drodze decyzji administracyjnej, od której przysługuje prawo odwołania.

Świadczeniami z pomocy społecznej są:

- 1) świadczenia pieniężne, m.in.:
 - a) zasiłek stały
 - b) zasiłek okresowy,
 - c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
 - d) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd,
- 2) świadczenia niepieniężne, m.in.:
 - a) praca socjalna,
 - b) składki na ubezpieczenie zdrowotne,
 - c) składki na ubezpieczenie społeczne,
 - d) sprawienie pogrzebu,
 - e) schronienie,
 - f) posiłek,
 - g) niezbędne ubranie,
 - h) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania,
 - i) pobyt i usługi w domach pomocy społecznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej. Od dnia 1 października 2018 r. dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nieprzekraczający kwoty 701 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwoty 528 zł, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2-15. Rada Gminy w drodze uchwały może podwyższyć kwoty uprawniające do zasiłku okresowego i celowego. Na podstawie art. 7 ustawy, „pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

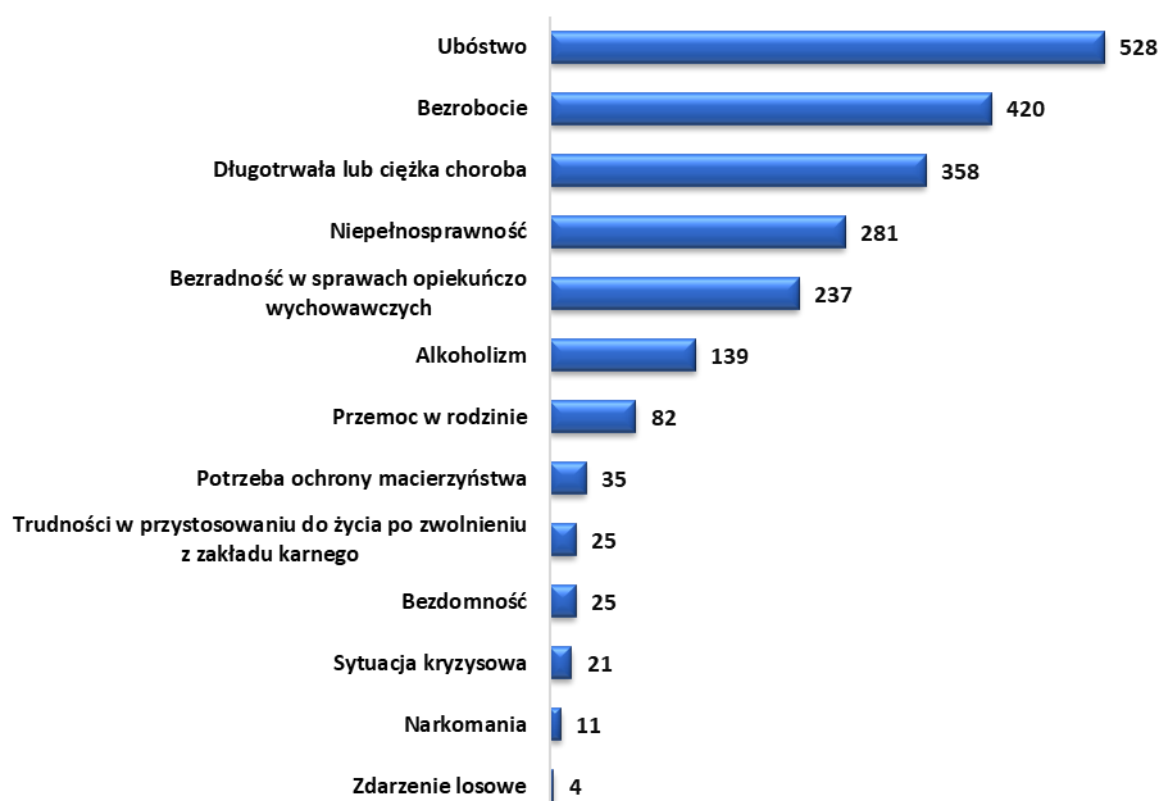
1. ubóstwa,
2. sieroctwa,
3. bezdomności,
4. bezrobocia,

5. niepełnosprawności,
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby,
7. przemocy w rodzinie,
- 7a. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
10. (uchylony),
11. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
13. alkoholizmu lub narkomani,
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
15. klęski żywiołowej lub ekologicznej”.

V.1. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w mieście Skierniewice. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.

Dokonując szczegółowej analizy problemów osób korzystających z pomocy społecznej obserwujemy różnorodność potrzeb społecznych dotyczących kwestii zatrudnienia, problemów zdrowotnych czy procesu starzenia się społeczeństwa, które korelują z poziomem życia mieszkańców. Według danych na niezmiennym poziomie pozostaje liczba osób i rodzin długotrwale korzystających z pomocy społecznej pobierających stałe lub okresowe świadczenia. Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej w mieście Skierniewice są niezmiennie od kilku lat: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej pozostają takie same. Warto jednak zauważyć, że w okresie ostatnich lat zmienia się ranga i znaczenia wielu problemów społecznych kwalifikujących się do uzyskania pomocy z ośrodka pomocy społecznej, dlatego konieczne jest nieustanne monitorowanie skali problemów społecznych i odpowiednie dobieranie instrumentów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu w stosunku do aktualnych problemów.

Rysunek 7. Najważniejsze powody przyznania pomocy. Struktura rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy w 2019 roku. (Opracowanie na podstawie danych MOPR Skierniewice)

V.2. Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach realizując ustawowe zadania własne gminy przyznaje i wypłaca zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, specjalne zasiłki celowe. Do jego zadań własnych należą także: usługi opiekuńcze, zasiłki z tytułu zdarzenia

losowego, dożywianie dzieci w szkołach, sprawianie pogrzebu, kierowanie do domów pomocy społecznej, składki na ubezpieczenia zdrowotne. Z danych statystycznych i sprawozdań MOPR w Skierniewicach wynika, że liczba klientów zgłaszających się o różne formy pomocy w 2019 roku wzrosła w stosunku do 2018 roku. W 2019 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach udzielił pomocy i wsparcia 2 052 osobom, natomiast w 2018 roku 1 763 osobom. W 2019 roku pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Skierniewicach przeprowadzili 2 671 wywiadów środowiskowych – o 201 więcej niż w 2018 roku. W 2019 roku MOPR w Skierniewicach przyznał i wypłacił zasiłki okresowe 143 osobom, a liczba świadczeń w tym zakresie wyniosła 517. Zadaniem własnym gminy jest także wypłacanie zasiłków celowych, w tym zasiłków celowych specjalnych. W 2019 roku wypłacono zasiłki celowe dla 665 osób. W ramach zadań zleconych gminie w 2019 roku wypłacono zasiłki stałe dla 196 osób.

Praca socjalna

Bardzo ważne i istotne miejsce w ustawie o pomocy społecznej odgrywa praca socjalna. Jest to zespół powiązanych ze sobą i umiejętnie zaplanowanych działań prowadzonych przez wykształconych pracowników socjalnych we współpracy z osobą wspieraną. Mechanizm polityki społecznej służy rozwiązywaniu problemów społecznych, zapobieganiu ich natężeniu oraz aktywizowaniu jednostek i grup do samopomocy. To działalność profesjonalna polegająca na udzielaniu pomocy jednostkom, grupom lub społecznościom we wzbogacaniu lub odbudowywaniu ich zdolności społecznego funkcjonowania oraz na tworzeniu sprzyjających warunków społecznych. Celem pracy socjalnej jest pomoc w nauczaniu się samodzielności. Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji:

- ✓ ratowniczą - jest mechanizmem ratującym jednostki i rodziny w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ wspierającą - w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów,
- ✓ profilaktyczną - w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu,
- ✓ partycypacyjną - budującą lokalne powiązania i koalicje na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz angażującą środowiska do współdziałania.

Pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy już przy pierwszej wizycie analizuje wraz z klientem jego sytuację, zastanawia się nad możliwościami rozwiązywania

problemów, udziela porad, ukierunkowuje go na możliwości załatwiania jego spraw życiowych, motywuje do zmiany zachowań, które pomogłyby mu w dalszym życiu. Pracownik socjalny podejmuje szereg działań w ramach pracy socjalnej na rzecz zapewnienia godziwych warunków mieszkaniowych, poprawy stanu zdrowia, zapewnienia opieki osobom starszym i niepełnosprawnym, poprawy funkcjonowania rodziny i osób zaburzonych psychicznie, poprawy funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym, rozwiązywania problemu bezrobocia oraz zapewnienia /uzyskania niezbędnych środków materialnych. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach polega w szczególności na:

- ✓ pomocy w uzyskiwaniu niezbędnych środków materialnych,
- ✓ pomocy w poprawie warunków mieszkaniowych,
- ✓ poradnictwo w aktywizacji zawodowej,
- ✓ pomocy w organizacji opieki osobom starszym i niepełnosprawnym,
- ✓ wskazywaniu uprawnień osób niepełnosprawnych,
- ✓ wspieraniu i pomaganiu we właściwym rozwoju psychospołecznym dzieci i młodzieży,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania rodziny,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym.

W 2019 roku pracą socjalną objętych zostało 830 rodzin.

Asystent rodziny

Zgodnie z preambułą, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powstała *dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości, zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.* Wsparcie rodziny przeżywającej trudności to zespół działań mających na celu przywrócenie rodzinie samodzielności w oparciu o jej wewnętrzne i zewnętrzne zasoby. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej i odpowiedzialności za własne życie umożliwiającej wychowanie dzieci. Podstawowym

zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodziców w prawidłowym wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W sytuacjach, gdzie dzieci znajdują się pod pieczą zastępczą rolą asystenta są działania na rzecz jak najszybszego powrotu dzieci do rodziny (likwidacja przeszkód, które doprowadziły do wydania postanowienia o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej). Praca asystenta rodziny dotyczy funkcjonowania środowiska rodzinnego. Ważnymi elementami branymi pod uwagę są sfera materialno-rzeczowa (np. dochód rodziny, wielkość i standard mieszkania, wyposażenie go w udogodnienia i dobra materialne, służące rozwojowi dzieci i całej rodziny), sfera oddziaływań wychowawczych (struktura rodziny, postawy wychowawcze, style i metody wychowania, relacje i więzi pomiędzy członkami rodziny, atmosfera wychowawcza, sposób spędzania czasu wolnego) oraz sfera wartości (treści wychowawcze, cele wychowania, uznawane systemy wartości, aspiracje życiowe i edukacyjne, uznawane wzory i autorytety). Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, poszerzyła wachlarz zadań przypisanych asystentowi rodziny poprzez koordynację *wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin zwłaszcza w odniesieniu do kobiet posiadających zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu*. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach zatrudnia 4 asystentów rodziny, którzy w 2019 roku objęli swoją opieką 53 rodziny.

Program „Posiłek w szkole i w domu”

Program „Posiłek w szkole i w domu” skierowany jest zarówno do dzieci, uczniów, jak i osób starszych. Składa się z trzech modułów. – Pierwszy moduł to wsparcie i posiłek adresowany do dzieci i młodzieży. Drugi to posiłek adresowany do osób starszych. Trzeci moduł został uregulowany w rozporządzeniu, zakłada doposażenie i poprawę standardu już działających stołówek (mających własną kuchnię i jadalnię) lub doposażenie tych, które nie działają tak, aby mogły zostać uruchomione lub o stworzenie nowych, a także wsparcie adaptacji i wyposażenia pomieszczeń przeznaczonych do spożywania posiłków, czyli jadalni. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Pomoc taka trafi do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych – spełniających warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie

o pomocy społecznej oraz kryterium dochodowe, tj. 150 proc. kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej. Z pieniędzy przekazywanych gminom dofinansowane zostaną posiłki wydawane w stołówkach i dowożone osobom dorosłym, w tym niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które nie są w stanie same przygotować sobie gorącego posiłku (w programie przeznaczono pieniądze na dowóz posiłków). Program "Posiłek w szkole i w domu" zastąpił program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania". Z zasiłku celowego przyznawanego w ramach programu "Posiłek w szkole i w domu" skorzystało 191 osoby a kwota świadczeń wyniosła 144 142 zł. Z posiłku w ramach programu "Posiłek w szkole i w domu" skorzystały 162 osoby, a kwota świadczeń wyniosła 66 624 zł.

Usługi opiekuńcze

Osoby starsze zamieszkujące teren miasta mogą skorzystać z różnych form pomocy i wsparcia. Jedną z form pomocy są usługi opiekuńcze wykonywane w miejscu zamieszkania osoby, która ze względu na wiek lub choroby wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania przyznawane były osobie samotnej lub osobie w rodzinie, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagała pomocy innych osób, a była jej pozbawiona. Usługi opiekuńcze świadczone były w zakresie:

- 1) pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych,
- 2) opieki higienicznej,
- 3) zapewnienia kontaktu z otoczeniem.

W 2019 roku liczba świadczeń opiekuńczych ogółem wyniosła 13 713, w tym zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy.

Domy Pomocy Społecznej

Kwestie kierowania do domu pomocy społecznej regulują obecnie przepisy art. 54 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej: *„Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych,*

przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.”. W 2019 roku w domach pomocy społecznej przebywało 66 osób.

W Skierniewicach funkcjonuje **Dom Pomocy Społecznej** ul. Nowobielańska 92A, 96 – 100 Skierniewice. Dom Pomocy Społecznej w Skierniewicach jest samodzielną jednostką organizacyjną Miasta Skierniewice na prawach powiatu, nie posiadającą osobowości prawnej. Dom jest jednostką ponad lokalną, stałego pobytu, przeznaczona dla 64 osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych.

W Skierniewicach funkcjonuje **Dom Dziennego Pobytu „NIEDZIELA”** ul. Lelewela 12, 96-100 Skierniewice. Usługi świadczone przez DDP „Niedziela” obejmują: zaspokajanie potrzeb rekreacyjno – kulturalnych podopiecznych, organizowanie zajęć terapeutycznych oraz zapewnienie całodziennej opieki i wyżywienia, bez odrywania człowieka starszego od środowiska, w którym żyje.

Wykaz Placówek Wsparcia Dziennego działających na terenie miasta Skierniewice

Nazwa placówki	Forma placówki (opiekuńcza / specjalistyczna /pracy podwórkowej)	Organ, instytucja prowadząca placówkę	Adres placówki
Świetlica profilaktyczno - środowiskowa	specjalistyczna	Polski Komitet Pomocy Społecznej 96-100 Skierniewice Aleja Niepodległości 4 nr 1/2 REGON: 007023760-02057 tel.46/8333827, e-mail: pkps@op.pl	96-100 Skierniewice, Aleja Niepodległości 4 nr 1/2
Środowiskowe Ognisko Wychowawcze	opiekuńcza	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Powiatowy 96-100 Skierniewice ul. Rybickiego 6 REGON: 100470381 46/833 35 74, e-mail: tpd.skierniewice@op.pl	96-100 Skierniewice ul. Rybickiego 6
Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza	opiekuńcza		96-100 Skierniewice ul. Rybickiego 6
Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza”	opiekuńcza		96-100 Skierniewice ul. Sienkiewicza 14

przy SP Nr 1			
Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza przy SP Nr 4	opiekuńcza		96-100 Skierniewice ul. Jasna 30
Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza przy SP Nr 4	opiekuńcza		96-100 Skierniewice ul. Szarych Szeregów 6
Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza przy SP Nr 7	opiekuńcza		96-100 Skierniewice ul. Św. Maksymiliana Kolbe 30
Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza przy SP Nr 5	opiekuńcza		96-100 Skierniewice, ul. M. Konopnickiej 5
Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza przy SP Nr 9	opiekuńcza		96-100 Skierniewice, ul. Tetmajera 7
„Świetlica integracyjna dla dzieci ” przy SP Nr 1	opiekuńcza		96-100 Skierniewice ul. Sienkiewicza 14

Na terenie miasta Skierniewice działają następujące **Placówki Wsparcia Dziennego**

- ✓ ~~Świetlica profilaktyczno środowiskowa~~
- ✓ ~~Środowiskowe Ognisko Wychowawcze~~
- ✓ ~~Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza~~
- ✓ ~~Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza przy SP Nr 1~~
- ✓ ~~Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza przy SP Nr 4~~
- ✓ ~~Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza przy SP Nr 4~~
- ✓ ~~Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza przy SP Nr 7~~
- ✓ ~~Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza przy SP Nr 5~~
- ✓ ~~Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza przy SP Nr 9~~
- ✓ ~~„Świetlica integracyjna dla dzieci pochodzenia romskiego” przy SP Nr 1~~

V.3. Realizacja świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń wychowawczych przez MOPR w Skierniewicach.

Świadczenia rodzinne

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach realizuje zadania zlecone z zakresu świadczeń rodzinnych w oparciu o ustawę z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 poz.111). Świadczeniami rodzinnymi są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne,
- 3) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- 4) świadczenie rodzicielskie.

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego, które wynosi 674,00 zł na osobę w rodzinie. W przypadku, kiedy w rodzinie jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności kryterium ustawowe wynosi 764,00 zł na osobę w rodzinie. Osoba mająca prawo do zasiłku rodzinnego może ubiegać się o następujące dodatki:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Zasilki rodzinne

- ✓ Liczba pobierających: 616 rodzin
- ✓ kwota świadczeń: 2 143 234,00 zł

Dodatki do zasiłków rodzinnych

- ✓ liczba świadczeń: 2626
- ✓ kwota świadczeń: 1 095 287,64 zł

Świadczenie rodzicielskie

- ✓ liczba świadczeń: 156
- ✓ kwota świadczeń: 908 220,99zł.

Fundusz alimentacyjny

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego realizowane są w oparciu o ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. 2020 poz. 808). Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Świadczenie przysługuje do ukończenia przez osobę uprawnioną 18 roku życia albo w przypadku, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyżej niż 500 zł. Przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Świadczenia przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł. Środki na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego ujęte są w dotacji na świadczenia rodzinne. W stosunku do dłużnika alimentacyjnego organ właściwy dłużnika (oznacza to Wójta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej) przeprowadza wywiad alimentacyjny w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, także jego stanu zdrowia oraz przyczyn niełożenia na utrzymanie osoby uprawnionej oraz odbiera od niego oświadczenie majątkowe. W przypadku braku zatrudnienia dłużnika organ właściwy występuje do Powiatowego Urzędu Pracy o przedstawienie informacji na temat możliwości aktywizacji zawodowej. W przypadku uniemożliwienia przez dłużnika alimentacyjnego przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego, złożenia oświadczenia majątkowego oraz odmowy podjęcia pracy, odmowy zarejestrowania się jako bezrobotny - organ właściwy dłużnika wszczyna postępowanie dotyczące uznania

dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych. Jeżeli decyzja o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych stanie się ostateczna, organ właściwy dłużnika kieruje wniosek do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego oraz składa wniosek o ściganie za przestępstwo. Wystąpienie z wnioskiem do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego następuje po uzyskaniu z centralnej ewidencji kierowców informacji, że dłużnik alimentacyjny posiada uprawnienia do kierowania pojazdami.

Rodzaje świadczeń – fundusz alimentacyjny:

Liczba rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego: 225

Liczba osób korzystających ze świadczenia: 340

Kwota wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego: 1 738 800,00 zł

Należności przypadające od dłużnika alimentacyjnego z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego podlegają ściąganiu wraz z odsetkami w drodze egzekucji sądowej na podstawie przepisów o egzekucji świadczeń alimentacyjnych. Jeżeli jest prowadzone postępowanie egzekucyjne w celu zaspokojenia roszczeń osoby uprawnionej z tytułu alimentów, organ właściwy wierzyciela, który wypłacał świadczenia z funduszu alimentacyjnego, będący wierzycielem należności, przyłącza się do tego postępowania. W przypadku zaniechania postępowania egzekucyjnego przez komornika organ wnioskuje o wszczęcie. Z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego na rzecz wierzycieli, dłużnicy alimentacyjni są zobowiązani do zwrotu należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego łącznie z ustawowymi odsetkami:

- 40% kwoty należności stanowi dochód własny gminy organu właściwego wierzyciela,
- 60% kwoty należności oraz odsetki stanowią dochód budżetu państwa.

Na dzień 31.12.2019 r. z stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych względem miasta Skierniewice z funduszu alimentacyjnego wynosi: 20 761 396,29 zł.

Kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych w roku 2019: 599 885,96 zł.

- przekazane do budżetu państwa: 471 116,62 zł.
- przekazane na dochody własne gminy organu właściwego wierzyciela: 128 769,34 zł.

Świadczenia wychowawcze „Rodzina 500+”

Program Rodzina 500 plus to nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde dziecko, bez dodatkowych warunków. To nawet 6.000 zł netto rocznego wsparcia dla dziecka. Świadczenie wychowawcze to wsparcie długofalowe. Program Rodzina 500 plus to systemowe wsparcie polskich rodzin. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach w 2019 roku dokonał wypłaty świadczeń wychowawczych:

Liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze 5593 ogółem, w tym:

- ✓ na 1 dziecko – 3 421 rodziny,
- ✓ na 2 dzieci – 1 749 rodzin,
- ✓ na 3 dzieci – 361 rodzin,
- ✓ na 4 dzieci – 49 rodzin,
- ✓ na 5 dzieci – 9 rodzin,
- ✓ na 6 lub więcej dzieci – 4 rodziny,

Liczba rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym pobierającym świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko – 429 rodzin.

MOPR w Skierniewicach wypłacił w 2019 roku świadczenia wychowawcze na kwotę: 38 119 811 zł, **zaś w 2020 roku 50 731 602,35 zł.**

V.4. Wskaźnik deprivacji lokalnej w mieście Skierniewice.

Poniżej przedstawiono wskaźnik deprivacji lokalnej w mieście Skierniewice w latach 2016 – 2019 roku. Zgodnie z przedstawionymi danymi należy zauważyć, że wskaźnik ten ulega zmniejszeniu, co świadczy o zmniejszającym się natężeniu liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

Rysunek 8. Wskaźnik deprivacji lokalnej w mieście Skierniewice w latach 2016 – 2019. (źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach)

Rok	Wskaźnik deprivacji lokalnej
2016	2,83%
2017	2,41%
2018	2,15%
2019	2,06%

VI. Analiza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców miasta Skierniewice. Wyniki badań.

Problemy społeczne to powtarzające się, masowe zjawiska uznane przez daną grupę społeczną lub społeczeństwo za negatywne, złe, niekorzystne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii społecznej i może przyczynić się do dezorganizacji społecznej.

Określenie najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie miasta Skierniewice było możliwe poprzez przeprowadzenie badań społecznych wśród mieszkańców miasta Skierniewice. Narzędziem badawczym służącym do określenia celów był kwestionariusz ankiety za pomocą, którego przeprowadzono badanie wśród mieszkańców. W badaniach wzięło udział łącznie 266 mieszkańców miasta Skierniewice. Badanie zostało zrealizowane przy użyciu techniki – CAWI ankieta internetową wypełniana on-line. Ankieta została umieszczona na stronach Urzędu Miasta w Skierniewicach, na profilu społecznościowym Urzędu Miasta w Skierniewicach oraz na stronie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach. Dodatkowo dla osób zainteresowanych była możliwość wypełnienia ankiety w wersji papierowej, która udostępniona była w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach. Badanie przeprowadzono w marcu 2021 roku. Kwestionariusz ankiety poprzez swoją konstrukcję umożliwił dokonanie analizy zarówno o charakterze ilościowym, jak i jakościowym. Ankieta zawierała zarówno pytania o charakterze zamkniętym jak i otwartym. Dane uzyskane w trakcie realizacji badań poddane zostały wielostopniowej analizie, zarówno ilościowej jak i jakościowej. W opracowaniu zaprezentowano wyniki badań pod kątem ogólnych tendencji i średnich występujących w całej badanej zbiorowości. Porównywane i dokładniej analizowane były wyniki uzyskane w podgrupach badanych o największym i najmniejszym nasileniu danej zmiennej niezależnej, a także pojawiające się tendencje (malejące lub rosnące) w wewnętrznej strukturze odpowiedzi. Opisane zostały także podgrupy badanych o największym i najmniejszym procencie odpowiedzi na dane pytanie. Kwestionariusz ankiety składał się z zasadniczych dwóch części zawierających; ogólną charakterystykę stopnia i dotkliwości problemów społecznych oraz szczegółową analizę wskazanych problemów. Pytania zawarte w ankiecie dotyczyły diagnozowania problemów społecznych w szerokim spektrum i różnego rodzaju. Odpowiedzi uzyskane w badaniu ankietowym wstępnie wskazują problemy społeczne

występujące w mieście Skierniewice jednocześnie są punktem wyjścia w formułowaniu zaleceń mających zmienić ten stan rzeczy.

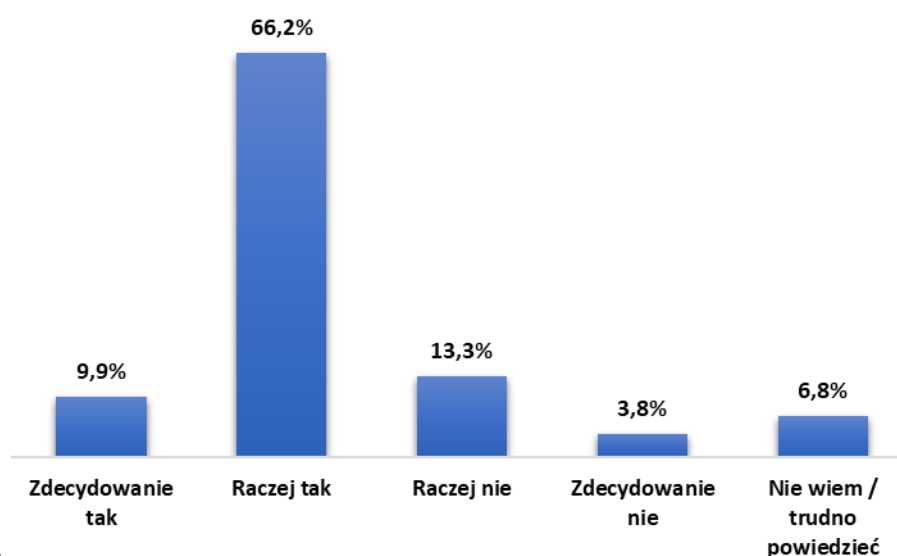
VI.1. Charakterystyka badanej próby.

Struktura badanej próby – badanych mieszkańców miasta Skierniewice prezentuje się następująco. W badaniach uczestniczyło 65,7% kobiet i 34,3% mężczyzn. Wśród badanych największy odsetek stanowili mieszkańcy miasta Skierniewice w wieku od 41 do 59 lat oraz w wieku od 26 do 40 lat – odpowiednio 49,8% oraz 40,3% ogółu badanych. Wśród badanych największą grupę stanowiły osoby pracujące – 85,9%.

VI.2. Ocena warunków życia w mieście Skierniewice.

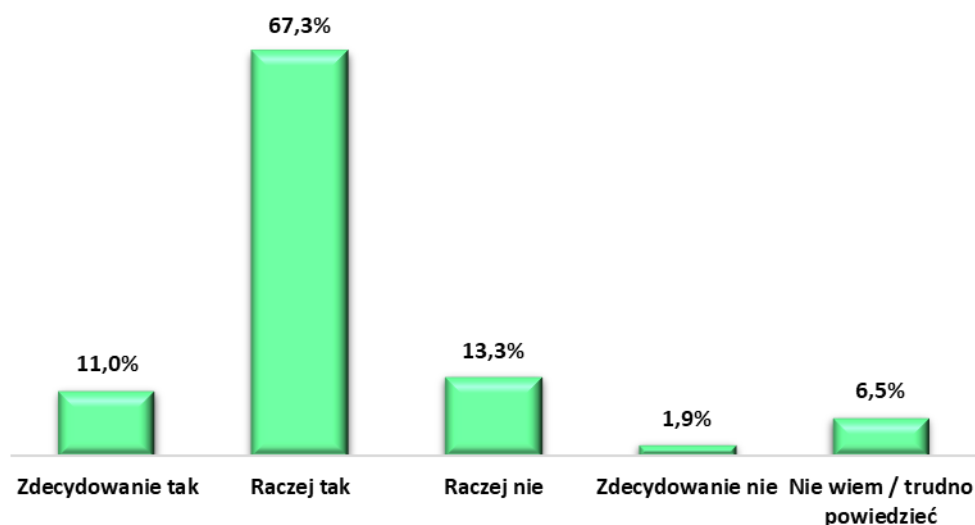
Stosunek badanych respondentów do warunków życia w mieście Skierniewice jest pozytywny. Zdecydowana większość badanych – łącznie 76,1% jest zadowolonych z warunków życia w mieście Skierniewice, w tym 66,2% badanych wskazało odpowiedź *raczej tak*, natomiast 9,9% *zdecydowanie tak*. Negatywnie warunki życia w mieście oceniło łącznie 17,1% badanych, w tym 13,3% badanych wskazało odpowiedź *raczej nie*, natomiast 3,8% odpowiedź *zdecydowanie nie*. Odpowiedzi *nie wiem/trudno powiedzieć* wskazało 6,8% badanych.

Rysunek 9. Czy jest Pani/Pan zadowolon(a) z warunków życia w mieście Skierniewice?

Uczestnicy badania pozytywnie ocenili miasto Skierniewice jako miejsce do życia. Jakość życia w mieście została oceniona przez ponad połowę badanych wysoko lub bardzo wysoko. Łącznie 78,3% ankietowanych uważa, że miasto Skierniewice jest dobrym miejscem do życia, w tym 67,3% ankietowanych wskazało odpowiedź *raczej tak*, natomiast 11,0% *zdecydowanie tak*. Należy zwrócić uwagę, iż łącznie 15,2% uważa, że miasto Skierniewice nie jest dobrym miejscem do życia. Odpowiedź *nie wiem/trudno powiedzieć* wskazało 6,5% ankietowanych mieszkańców miasta Skierniewice.

Rysunek 10. Czy miasto Skierniewice jest dobrym miejscem do życia?

VI.3. Ocena warunków życia w mieście Skierniewice pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.

Poza ogólną oceną warunków i jakością życia w mieście Skierniewice uczestnicy badania dokonali także oceny takich aspektów jak: poczucie bezpieczeństwa, jakość środowiska naturalnego, dostępność i jakość transportu zbiorowego, dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakość i dostępność do opieki zdrowotnej. Spośród analizowanych aspektów respondenci najwyżej ocenili jakość dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych – 41,4% wysokich lub bardzo wysokich ocen. Niżej badani ocenili takie elementy warunków życia w mieście Skierniewice jak bezpieczeństwo mieszkańców, jakość środowiska naturalnego oraz dostępność i jakość transportu zbiorowego. Odsetek pozytywnych wskazań w przypadku wymienionych elementów składowych jakości życia wyniósł odpowiednio

26,7%, 22,0% oraz 20,1% wskazań. Zdecydowanie najniżej badani mieszkańcy ocenili jakość i dostępność do opieki zdrowotnej – zaledwie 8,3% badanych pozytywnie ocenia ten aspekt. Taki odsetek odpowiedzi sugerować może na bardzo duże problemy w wymienionych obszarach życia mieszkańców miasta Skierniewice.

Tabela 8. Ocena warunków życia w mieście Skierniewice pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.

	Bardzo nisko	Raczej nisko	Przeciętnie	Raczej wysoko	Bardzo wysoko
Bezpieczeństwo mieszkańców	2,3%	8,0%	63,0%	24,0%	2,7%
Jakość środowiska naturalnego	8,7%	19,0%	50,3%	18,6%	3,4%
Dostępność i jakość transportu zbiorowego	9,9%	15,2%	54,8%	18,6%	1,5%
Dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych	6,8%	15,6%	36,2%	31,9%	9,5%
Jakość i dostępność do opieki zdrowotnej	28,1%	27,8%	36,8%	7,2%	1,1%

VI.4. Skala występowania i dokuczliwości problemów społecznych występujących na terenie miasta Skierniewice.

Respondentom uczestniczącym w badaniu przedstawiono listę problemów społecznych, które występują na terenie miasta Skierniewice z prośbą o wskazanie skali występowania i uciążliwości danego problemu. Każdy z respondentów mógł wskazać na jedną, z gradujących odpowiedzi od *bardzo duży problem* do *brak problemu*. Skalę problemów przedstawiono według rangowania zsumowanych odpowiedzi wskazujących na uciążliwość danego problemu (odpowiedzi *bardzo duży problem* oraz *raczej duży problem*). Suma tych odpowiedzi wskazuje, które z wymienionych problemów społecznych są najbardziej odczuwalne i występują w największym stopniu na terenie miasta Skierniewice. Respondenci największą rangę przypisali problemom zdrowotnym lokalnej społeczności. Ten problem wskazało aż 58,1% badanych. Uciążliwość tego problemu spotęgowana jest niewątpliwie z obecną sytuacją epidemiologiczną wywołaną przez pandemię covid-19. Wysoka zachorowalność i śmiertelność związana z pandemią covid-19 spowodowała przypisanie temu problemowi najwyższej rangi. Drugim istotnym problemem społecznych w mieście Skierniewice jest alkoholizm. W tym przypadku suma wskazań wyniosła 55,5%. Problem alkoholizmu ma najbardziej negatywne skutki, ponieważ jest swoistego rodzaju katalizatorem innych problemów społecznych i zawsze współwystępuje z innymi problemami społecznymi. Kolejne problemy, które w znacznym stopniu – zdaniem badanych występują na terenie miasta Skierniewice i są obserwowane przez respondentów to przede wszystkim: trudna sytuacja mieszkaniowa (brak mieszkań) na terenie miasta Skierniewice – 53,3% wskazań.

Kolejne istotne problemy społeczne występujące w mieście Skierniewice to także trudna sytuacja ludzi starszych – 49,5%, bezrobocie – 44,8% oraz długotrwała lub ciężka choroba – 42,9% wskazań. Duża grupa badanych mieszkańców miasta Skierniewice wskazała na takie problemy jak trudna sytuacja rodzin wielodzietnych i niepełnych – 41,8% wskazań oraz ubóstwo (niedostatek środków do życia) – 41,5% wskazań. Uciążliwość innych problemów społecznych występujących na terenie miasta Skierniewice nie jest tak bardzo odczuwalna jak wymienionych powyżej, co oczywiście nie oznacza, że problemy te nie występują. Pozostałe problemy przedstawiono w poniższej tabeli w kolejności według stopnia uciążliwości od największej do najmniejszej.

Tabela 9. Skala występowania poszczególnych problemów społecznych w mieście Skierniewice.

Problem społeczny	Bardzo duży problem	Raczej duży problem	Raczej mały problem	Bardzo mały problem	Brak problemu	Nie wiem
Problemy zdrowotne lokalnej społeczności	14,8%	43,3%	17,5%	3,8%	1,9%	18,6%
Alkoholizm	7,6%	47,9%	21,7%	4,6%	0,0%	18,3%
Trudna sytuacja mieszkaniowa (brak mieszkań)	20,2%	33,1%	19,8%	6,8%	3,8%	16,3%
Trudna sytuacja ludzi starszych	12,2%	37,3%	22,4%	3,8%	1,5%	22,8%
Bezrobocie	12,5%	32,3%	33,1%	5,3%	2,7%	14,1%
Długotrwała lub ciężka choroba	14,4%	28,5%	21,3%	3,4%	1,1%	31,2%
Trudna sytuacja rodzin wielodzietnych i niepełnych	5,3%	36,5%	26,6%	4,2%	1,9%	25,5%
Ubóstwo (niedostatek środków do życia)	4,2%	37,3%	33,8%	4,9%	0,8%	19,0%
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	9,1%	29,7%	22,1%	5,3%	3,0%	30,8%
Rozpad rodzin/rodziny niepełne	8,7%	30,0%	18,3%	5,7%	1,9%	35,4%
Brak dostępu do informacji i poradnictwa	8,0%	30,0%	27,8%	9,1%	6,8%	18,3%
Przemoc w rodzinie	7,6%	28,5%	20,5%	3,8%	0,8%	38,8%
Problemy edukacyjne (szkoły – ich liczba, profil, dostępność, dojazd do szkół, rekreacja i kultura)	11,4%	24,3%	35,0%	10,3%	13,3%	5,7%
Brak poczucia bezpieczeństwa	6,5%	24,7%	40,7%	11,4%	3,4%	13,3%
Niepelnosprawność	8,0%	21,7%	31,2%	5,3%	2,3%	31,6%
Narkomania	6,5%	20,5%	27,0%	8,0%	1,9%	36,1%
Sieroctwo biologiczne i społeczne	4,2%	17,1%	22,1%	5,3%	1,9%	49,4%
Problemy osób opuszczających zakłady karne	3,4%	8,7%	16,7%	6,5%	4,9%	59,7%
Bezdomność	2,7%	9,1%	37,6%	17,5%	4,2%	28,9%
Problemy emigrantów, repatriantów, uchodźców	3,0%	5,7%	21,7%	10,3%	10,6%	48,7%
Kłęski żywiołowe	2,7%	4,6%	19,4%	19,0%	26,6%	27,8%

VI.5. Problemy rodzin z dziećmi w mieście Skierniewice.

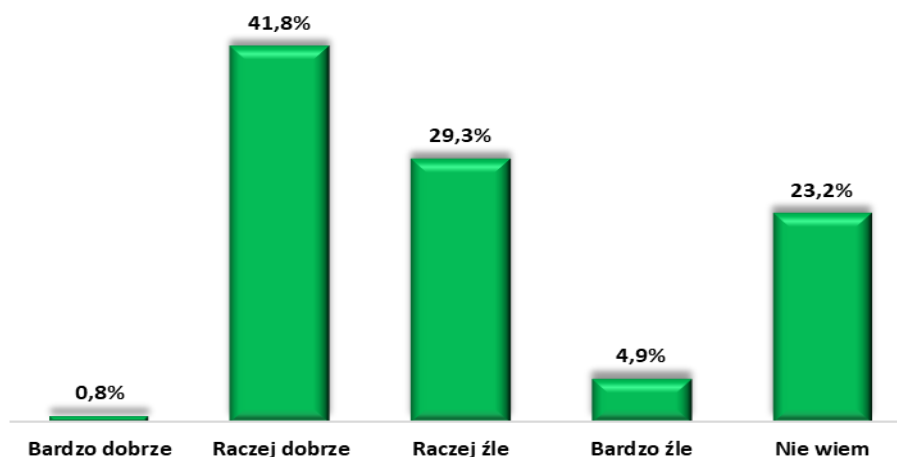
Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy, z którymi borykają się rodziny z dziećmi mieszkające na terenie miasta Skierniewice. Każda z badanych osób mogła wskazać maksymalnie trzy dominujące problemy, stąd też suma udzielonych odpowiedzi jest większa niż 100%. Zdaniem ankietowanych dominującymi problemami dotyczącymi rodzin z dziećmi są przede wszystkim niewystarczająca oferta organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży. Taki problem zasygnalizowało aż 60,5% respondentów. Ważnym problemem zgłoszonym przez blisko połowę uczestników badania - 49,0% jest ograniczony dostęp rodziców do poradnictwa specjalistycznego. Kolejne istotne trudności, które dotyczą rodzin z dziećmi na terenie miasta Skierniewice są w kolejności: brak mieszkania lub trudne warunki mieszkaniowe – 37,3% wskazań oraz brak lub ograniczona możliwość korzystania z placówek zapewniających opiekę dzieciom do lat 3 i przedszkolnej – 32,7% wskazań. Pozostałe trudności, które spotykają rodziny z dziećmi na terenie miasta Skierniewice przedstawione zostały na wykresie.

Rysunek 11. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie miasta Skierniewice.

Okazuje się, że pozytywnie działania na rzecz rodzin z dziećmi, realizowane na terenie miasta Skierniewice ocenia łącznie 42,6% badanych. Źle działania te ocenia łącznie 34,2% badanych respondentów. Tym samym należy przyjąć, że działania realizowane w tym obszarze wymagają optymalizacji i uskutecznienia.

Rysunek 12. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz rodzin z dziećmi, realizowane na terenie miasta Skierniewice?

VI.6. Problemy osób niepełnosprawnych w mieście Skierniewice.

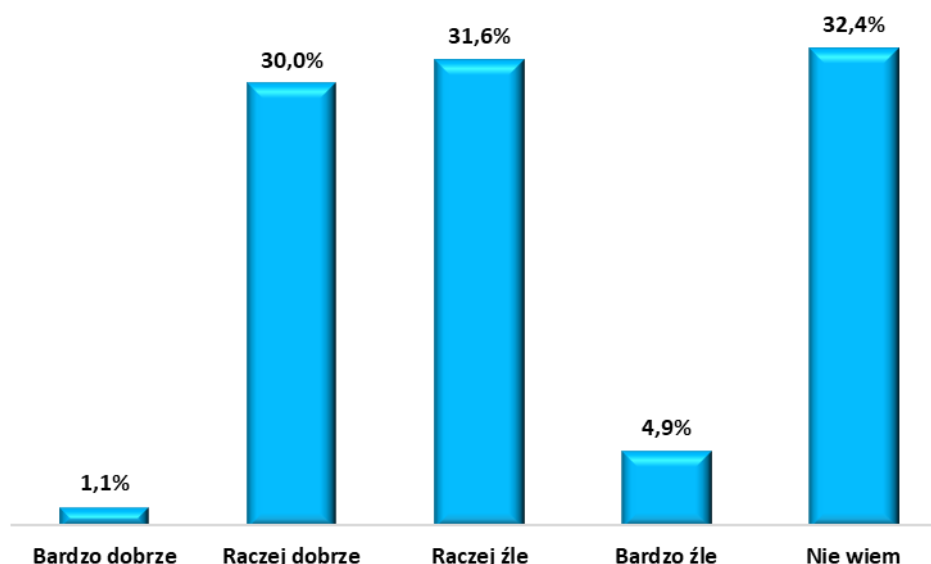
Kolejna ważna kwestia, która została analizowana podczas badania mieszkańców dotyczyła problemów, które spotykają osoby niepełnosprawne w mieście Skierniewice. Zdaniem ankietowanych najważniejsze problemy, które dotyczą osoby niepełnosprawne to: bariery architektoniczne w miejscach publicznych – 54,8% oraz ograniczony dostęp do rehabilitacji usprawniającej – 53,6%. Przedstawione problemy wskazało największe grono respondentów. Ważnym problemem są także trudności w podjęciu odpowiedniego zatrudnienia – 41,8% wskazań. Pozostałe trudności przedstawiono na wykresie. Tytułem uzupełnienia należy zwrócić uwagę, iż każdy z badanych mógł wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego suma odpowiedzi jest większa niż 100%.

Rysunek 13. Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych na terenie miasta Skierniewice.

Uczestnicy badania ambiwalentnie ocenili działania na rzecz osób niepełnosprawnych, które realizowane są na terenie miasta Skierniewice. Okazuje się, że większy odsetek badanych mieszkańców miasta Skierniewice – łącznie 36,5% negatywnie ocenia działania odejmowane na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców miasta Skierniewice. Pozytywnie działania w tym obszarze oceniło łącznie 31,1% badanych. Odsetek odpowiedzi *nie wiem* wyniósł 32,4% wszystkich wskazań. Taki rozkład odpowiedzi wskazuje na konieczność uskutecznienia działań zmierzających do poprawy życia osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym na terenie miasta Skierniewice.

Rysunek 14. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz osób niepełnosprawnych realizowane na terenie miasta Skierniewice?

VI.7. Problemy osób starszych w mieście Skierniewice.

Osoby starsze – seniorzy mieszkający na terenie miasta Skierniewice, zdaniem ankietowanych spotykają się z wieloma problemami i trudnościami w codziennym funkcjonowaniu. Najważniejszymi problemami są przede wszystkim ubóstwo/ niskie dochody – 61,6% wskazań oraz samotność – 59,3% wszystkich odpowiedzi. Istotnymi barierami utrudniającymi pełną partycypację seniorów w życiu społecznym są także: niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego – 43,0% wskazań oraz ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów – 34,2%. Inną trudnością, którą napotykają seniorzy w codziennym funkcjonowaniu jest także ograniczony dostęp do usług rehabilitacyjnych – 27,4% wskazań. Wszystkie problemy, które zdaniem badanych mieszkańców dotyczą seniorów

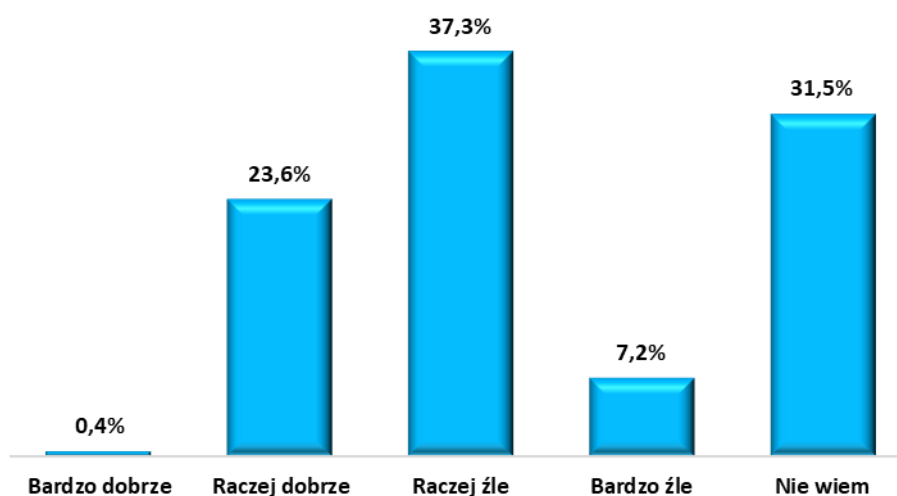
przedstawiono na umieszczonym poniżej wykresie. Ze względu na możliwość wskazania maksymalnie trzech odpowiedzi suma nie jest równa 100%.

Rysunek 15. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie miasta Skierniewice.

Zgodnie z przedstawionymi danymi – łącznie 44,5% badanych źle ocenia działania ukierunkowane na seniorów mieszkających w Skierniewicach. Pozytywnie działania na rzecz osób starszych, które realizowane na terenie miasta Skierniewice oceniło łącznie 24,0% respondentów. Część badanych osób – 31,5% nie ma zdania w tym temacie. W związku z powyższym zasadne wydaje się wprowadzenie spójnego systemu wsparcia seniorów, którzy z uwagi na wiek wymagają poszerzonej opieki w ich miejscu zamieszkania.

Rysunek 16. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz osób starszych, realizowane na terenie miasta Skierniewice?

VI.8. Problemy dzieci i młodzieży w mieście Skierniewice.

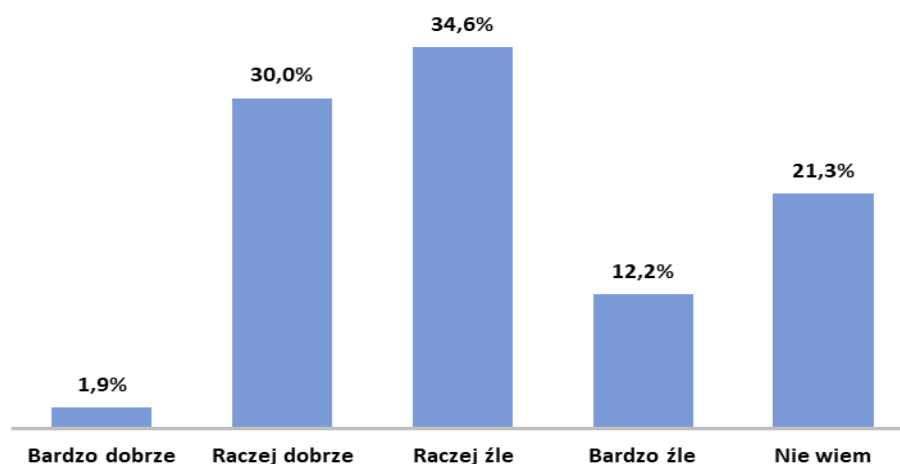
Szczegółowej analizie poddano także negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, które mieszkańcy najczęściej dostrzegają na terenie miasta Skierniewice. Zdaniem największego odsetka respondentów głównymi problemami społecznymi obserwowanymi wśród dzieci i młodzieży są beczynne, bezproduktywne spędzanie wolnego czasu – 58,9% wskazań oraz alkohol i papierosy – 53,2% odpowiedzi. Ważnymi problemami są także: brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego – 49,4% wskazań oraz brak pozytywnych wzorców i autorytetów – 44,1%. Pozostałe problemy dzieci i młodzieży zaprezentowano na wykresie. Podobnie jak w przypadku wcześniejszych pytań każdy z respondentów mógł wymienić maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego suma wszystkich wskazań jest większa niż 100%.

Rysunek 17. Problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży na terenie miasta Skierniewice.

Uczestnicy badania przeciętnie oceniają działania profilaktyczne i edukacyjne adresowane do dzieci i młodzieży realizowane na terenie miasta Skierniewice. Negatywne wskazania stanowiły 46,8% wszystkich odpowiedzi. Pozytywnie działania ocenił mniejszy odsetek badanych – 41,7%. Brak zdania w tym aspekcie wyraziło 21,3% badanych. Reasumując, wyniki badań wskazują, że konieczne jest podjęcie działań usprawniających, optymalizujących i skuteczniających w zakresie dotychczas realizowanych i podejmowanych inicjatyw skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie miasta Skierniewice.

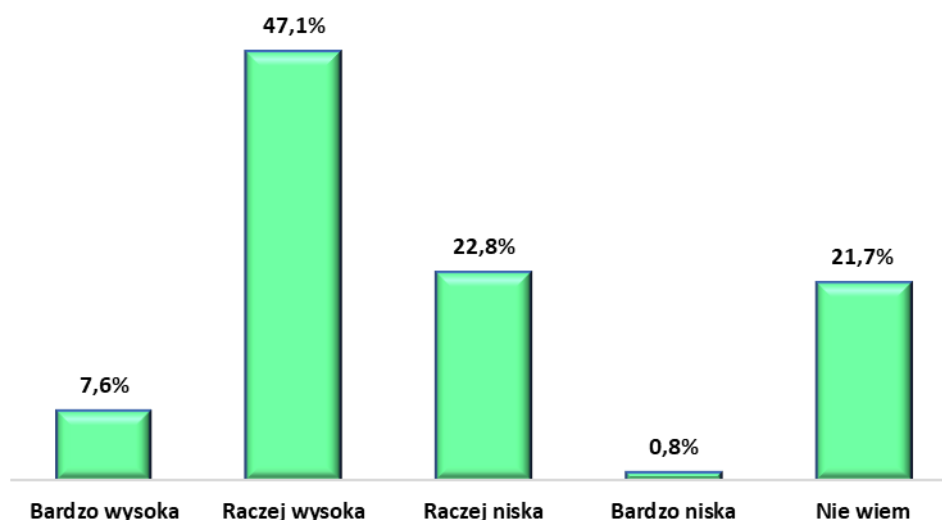
Rysunek 18. Jak Pani/Pan ocenia adresowane do dzieci i młodzieży działania profilaktyczne i edukacyjne, realizowane na terenie miasta Skierniewice?

VI.9. Problem uzależnień na terenie miasta Skierniewice.

Zdaniem największej grupy badanych respondentów skala problemu uzależnień na terenie miasta Skierniewice jest wysoka. Taką odpowiedź wskazało łącznie 54,7% badanych. Tak wysokie wyniki sugerują, że skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) w mieście Skierniewice jest poważnym problemem społecznym. Nisko skalę problemu oceniło łącznie 23,6% badanych. Brak wiedzy w tym temacie wskazało 21,7% badanych.

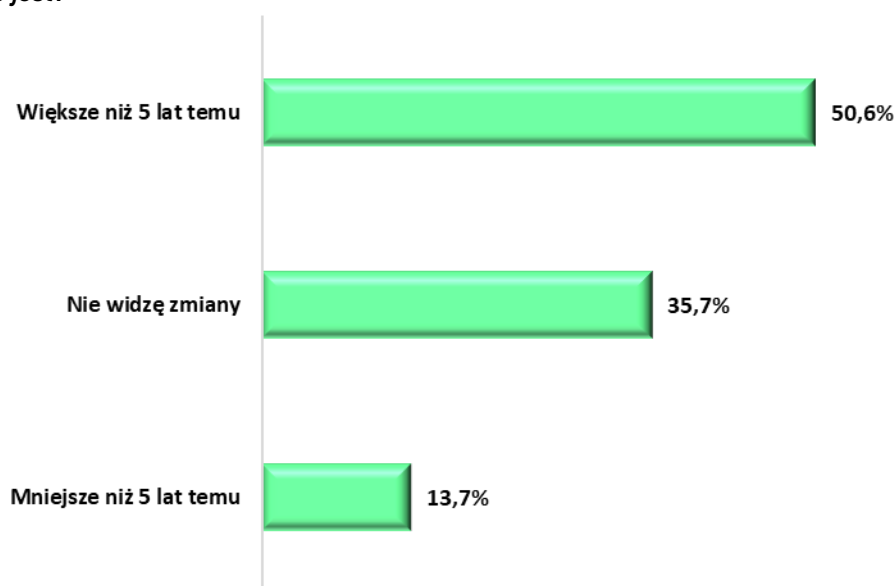
Rysunek 19. Jaka jest Pani/Pana zdaniem skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) w mieście Skierniewice?

VI.10. Dynamika zachowań alkoholowych i zażywania narkotyków w ostatniej dekadzie na terenie miasta Skierniewice oraz zmiana konsumpcji alkoholu.

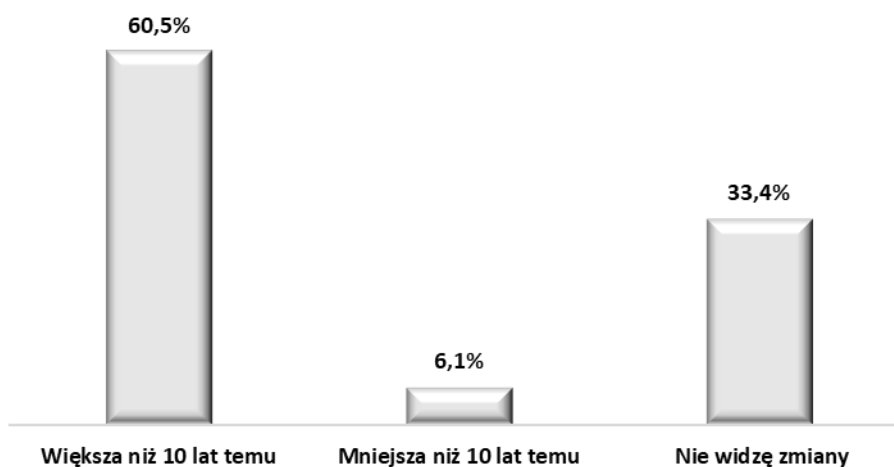
Według krajowych danych spożycie alkoholu na jednego mieszkańca w ostatnich latach utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Jednocześnie wyraźnie zarysowały się tendencje negatywne: następuje szybki wzrost spożywania napojów alkoholowych wśród marginalnych dotychczas grup konsumenckich wśród kobiet i młodzieży. Największa grupa badanych mieszkańców miasta Skierniewice – 50,6% uważa, że spożycie alkoholu wśród dorosłych osób jest większe niż 5 lat temu. Innego zdania było 13,7% badanych, którzy uważają, że obecnie osoby dorosłe spożywają mniej alkoholu niż 10 lat wcześniej. Duża grupa badanych mieszkańców – 35,7% nie dostrzega istotnych różnic w konsumpcji alkoholu wśród osób dorosłych i młodzieży.

Rysunek 20. Czy Pani/Pana zdaniem spożycie alkoholu przez osoby dorosłe i młodzież na terenie miasta Skierniewice jest?

Wyraźnie potwierdziła się opinia o wzroście spożycia narkotyków i dopalaczy w okresie ostatnich 10 lat. Taką opinię wyraziła większość badanych mieszkańców miasta Skierniewice – 60,5%. Brak zmian w okresie ostatnich 10 lat, w zakresie zażywania narkotyków i dopalaczy wśród osób dorosłych oraz młodzieży wskazało 33,4% badanych. Zaledwie 6,1% respondentów uważa, że zażywanie narkotyków i dopalaczy wśród dorosłych i młodzieży jest mniejsze niż 10 lat temu.

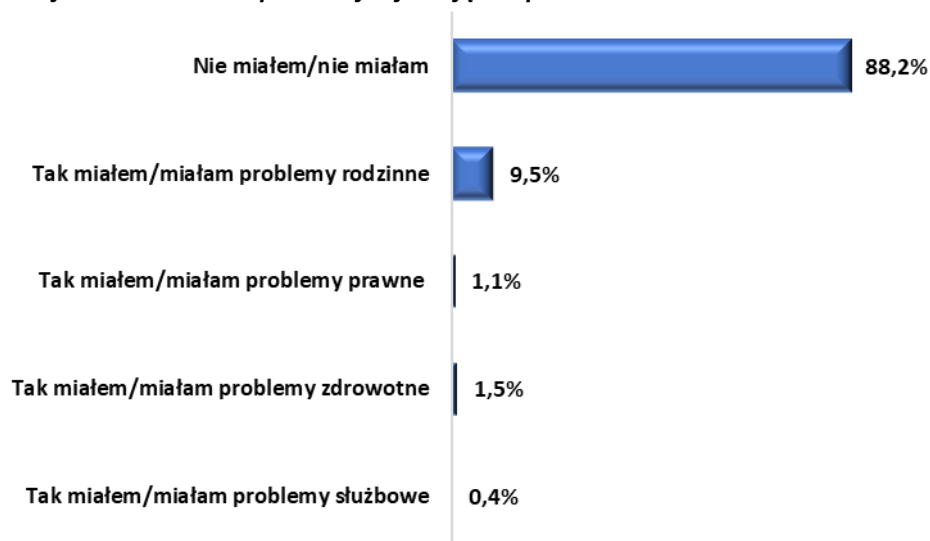
Rysunek 21. Czy Pani/Pana zdaniem skala zażywania narkotyków i dopalaczy przez osoby dorosłe i młodzież na terenie miasta Skierniewice jest?

VI.11. Problemowe spożywanie alkoholu. Wiedza o wsparciu w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.

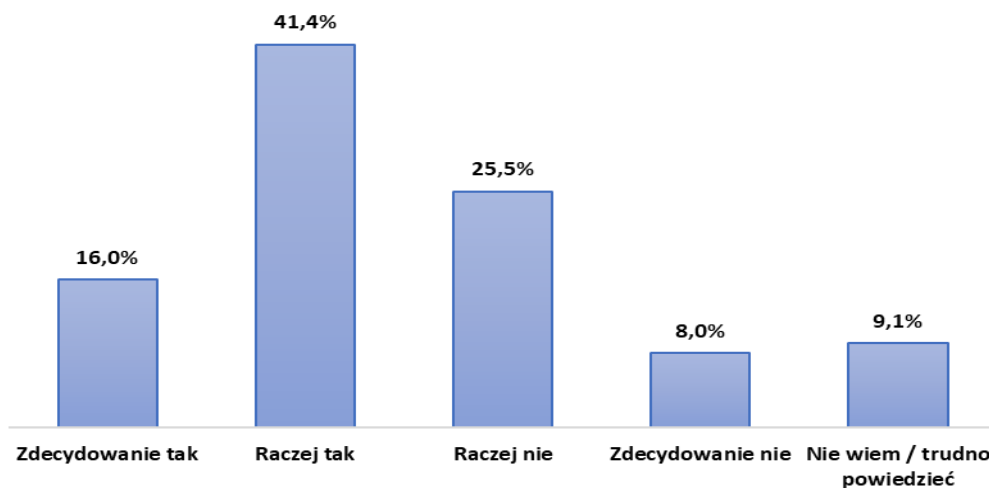
Zdecydowana większość uczestników badania – 88,2% nie miała problemów związanych z piciem alkoholu. Pozostała grupa badanych – łącznie 11,8% miała różnego rodzaju problemy wynikające ze spożywania alkoholu, w tym 9,5% badanych miało problemy rodzinne wynikające ze spożywania alkoholu, 1,5% miało problemy zdrowotne, 1,1% miało problemy prawne, natomiast 0,4% miało problemy służbowe. Każda z osób mogła wskazać kilka problemów wynikających z nadmiernego spożycia alkoholu, dlatego suma wskazań jest większa niż 100,0%. Skala picia problemowego na terenie miasta Skierniewice jest podobna do danych ogólnopolskich

Rysunek 22. Czy miała Pani / Pan problemy wynikające z picia alkoholu?

Łącznie 57,6% ankietowanych mieszkańców wie, gdzie na terenie miasta Skierniewice należy szukać pomocy dla bliskich mających problemy alkoholowe. Co trzeci uczestnik badania - - 33,5% nie wie, gdzie należy szukać pomocy w takich przypadkach. Odsetek respondentów świadomych, gdzie należy szukać pomocy uznać należy za wysoki. Trzeba jednak zwrócić uwagę na odsetek osób, które nie wiedzą, gdzie szukać pomocy w przypadku wystąpienia problemu alkoholowego. W tym celu konieczne jest podjęcie akcji informacyjnych skierowanych do mieszkańców miasta Skierniewice uświadamiających o możliwościach skorzystania z dostępnych form pomocy.

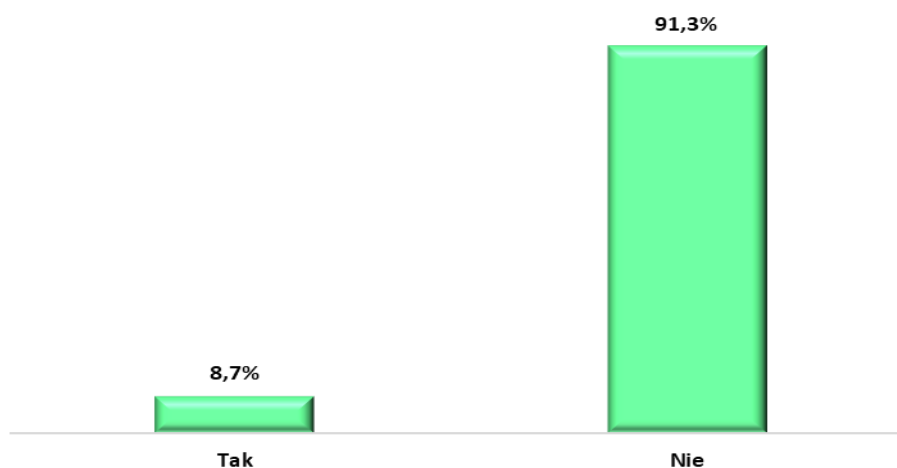
Rysunek 23. Proszę powiedzieć, czy gdyby ktoś z Pani/Pana bliskich miał problemy z alkoholem wiedział(a)by Pani/Pan, gdzie szukać pomocy?

VI.12. Zazywanie narkotyków.

Osobiste doświadczenie z narkotykami miało – 8,7% badanych respondentów. Taki odsetek badanych próbował narkotyków. Zdecydowana większość uczestników badania – 91,3% nigdy nie próbowało narkotyków.

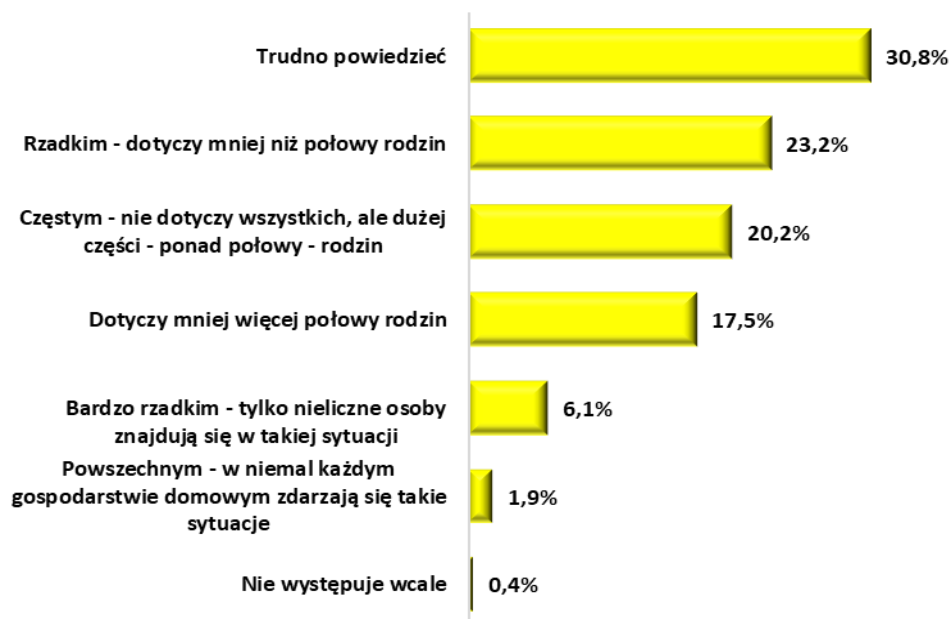
Rysunek 24. Czy próbował(a) Pani/Pan kiedykolwiek narkotyków?

VI.13. Zjawisko przemocy domowej w mieście Skierniewice.

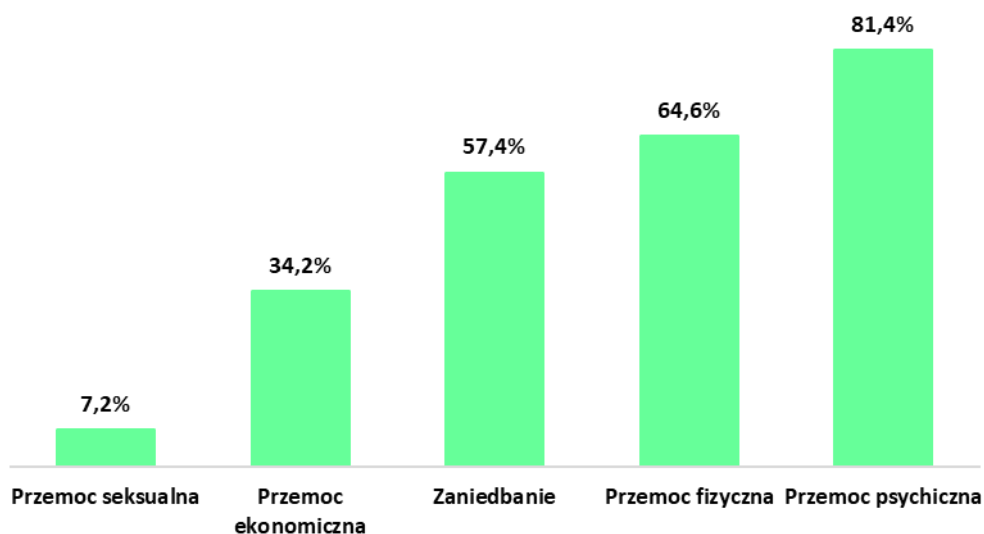
Dane statystyczne dotyczące przemocy w rodzinie nie odzwierciedlają rzeczywistej skali problemu. Wynika to z faktu, że przemoc w rodzinie jest problemem wrażliwym, trudnym do diagnozowania. Osoby doznające przemocy w rodzinie nie chcą ujawniać problemu, obawiając się reakcji otoczenia, represji ze strony sprawcy, długich i zawiłych procedur prawnych. Taki stan rzeczy znajduje odzwierciedlenie w statystykach prowadzonych przez poszczególne służby. Tymczasem, zgodnie z prezentowanymi danymi wynika, że przemoc domowa dotyczy dużej części rodzin. Zgodnie z pozyskanymi danymi łącznie 39,6% badanych, którzy uważają, że jest to problem często występujący, w tym 20,2% badanych uważa, że problem ten jest zjawiskiem częstym i dotyczy dużej części rodzin - ponad połowy rodzin, 17,5% badanych uważa, że problem ten dotyczy mniej więcej połowy rodzin, natomiast 1,9% respondentów twierdzi, że problem ten jest powszechny i dotyczy niemal każdej rodziny. Innego zdania było łącznie 29,7% badanych mieszkańców, którzy uważają, że problem przemocy w rodzinie jest zjawiskiem występującym rzadko, w tym 23,2% badanych uznało, że problem przemocy dotyczy mniej niż połowy rodzin, 6,1% uznało, że problem przemocy w rodzinie jest zjawiskiem marginalnym i tylko nieliczne osoby znajdują się w takiej sytuacji. 0,4% badanych uważa, że problem ten nie występuje wcale. Duża grupa badanych – 30,8% nie potrafiła ocenić skali, częstotliwości i powszechności występowania zjawiska przemocy na terenie miasta.

Rysunek 25. Jak Pan/Pani uważa, czy zjawisko przemocy w rodzinie jest zjawiskiem powszechnie występującym w mieście Skierniewice?

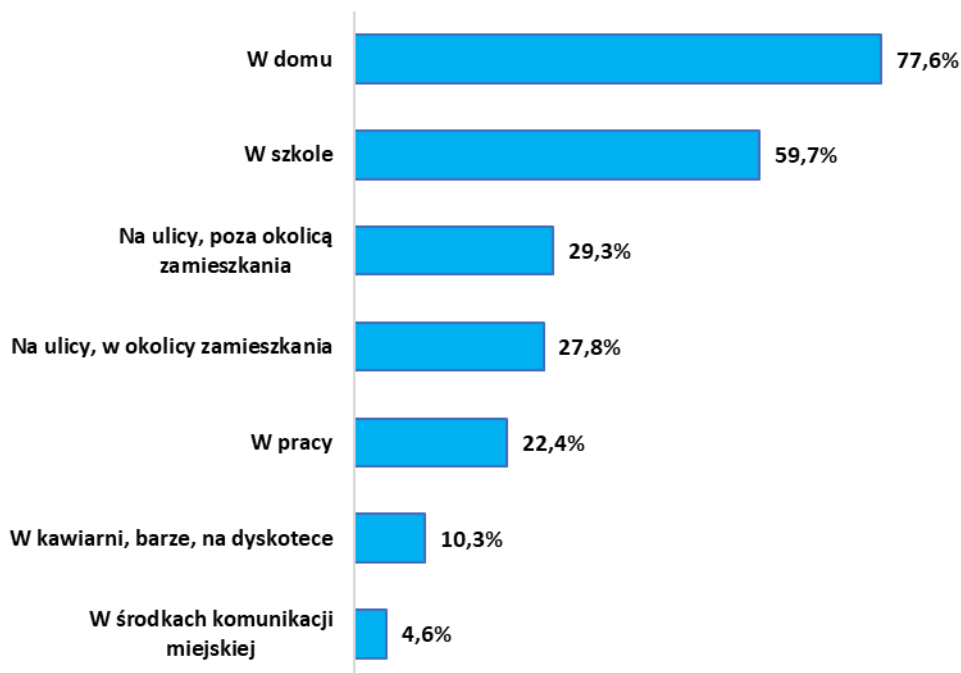
Przemoc w rodzinie może przyjmować różnorodne formy takie jak: przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna oraz przemoc ekonomiczna. Przemoc fizyczna to naruszanie nietykalności fizycznej; zachowania powodujące uszkodzenie ciała lub niosące takie ryzyko, np. bicie, popychanie, szarpanie, kopanie, duszenie policzkowanie. Przemoc psychiczna to naruszenie godności osobistej; zawiera przymus i groźby, np. obrażanie, wyzywanie, wyśmiewanie, szydzenie, okazywanie braku szacunku, poniżanie w obecności innych osób, kontrolowanie i ograniczanie kontaktu z bliskimi, poddawanie stałej krytyce. Przemoc seksualna to naruszenie intymności; zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowanie aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić, np. wymuszanie pożycia seksualnego, obmacywanie, gwałt, wymuszanie nieakceptowanych zachowań seksualnych. Natomiast przemoc ekonomiczna to pozbawianie środków lub stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby, np. niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów. Analizując wyniki dotyczące rodzaju spotykanej formy przemocy można zauważyć, iż najczęstszą jej formę stanowi przemoc psychiczna, którą wskazało 81,4% respondentów. W następnej kolejności z największą liczbą wskazań znajduje się przemoc fizyczna 64,6% wskazań. Ponad połowa badanych – 57,4% wskazała na zaniedbanie. Mniejszy odsetek badanych wymienił przemoc ekonomiczną – 34,2% oraz przemoc seksualną – 7,2%. Takie dane mogą w części wyjaśniać małą liczbę zgłoszeń dotyczących przemocy, ponieważ ofiary przemocy psychicznej, ekonomicznej i seksualnej takiej przemocy nie zgłaszają do odpowiednich służb.

Rysunek 26. Proszę powiedzieć, jakie są najczęściej spotykane formy przemocy w mieście Skierniewice?

Uczestników badania zapytano o wskazanie miejsc, w których najczęściej dochodzi do występowania zjawiska przemocy psychicznej lub fizycznej. Dane jednoznacznie wskazują, że zjawisko przemocy najczęściej występuje w domu. Taką odpowiedź wskazało aż 77,6% badanych. Oznacza to, że zdarzenia przemocy nie mają postronnych świadków i rozgrywają się w zamkniętym środowisku domowym, co utrudnia zarówno samo diagnozowanie jak i przeciwdziałanie przemocy. Przemoc, zdaniem badanych często występuje także w szkole – 59,7% wskazań. Do zachowań przemocowych dochodzi często na ulicy, poza okolicą zamieszkania – 29,3% oraz na ulicy w okolicy zamieszkania – 27,8% odpowiedzi. Część respondentów uznała, że do stosowania przemocy dochodzi także w pracy 22,4% wskazań. Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie. Suma odpowiedzi na poniższe pytanie jest zdecydowanie większa niż 100% ponieważ, każdy z badanych mógł wskazać kilka miejsc lub sytuacji, w których dochodzi do występowania zjawiska przemocy psychicznej lub fizycznej. Warto w tym miejscu zauważyć, iż bardzo duży odsetek badanych wskazał na występowanie takiej formy przemocy w domu co ukazuje na występowanie istotnego problemu w rodzinach. Takie dane po raz kolejny potwierdzają, że problem przemocy w rodzinie nie jest zjawiskiem marginalnym. Na podstawie takich wyników badań powinno podjąć się działania mające na celu uświadamianie konieczności reagowania na przemoc w rodzinie. Istnieje potrzeba upowszechnienia znaczenia i roli świadka przemocy w rodzinie oraz form i sposobów postępowania w sytuacji bycia świadkiem przemocy.

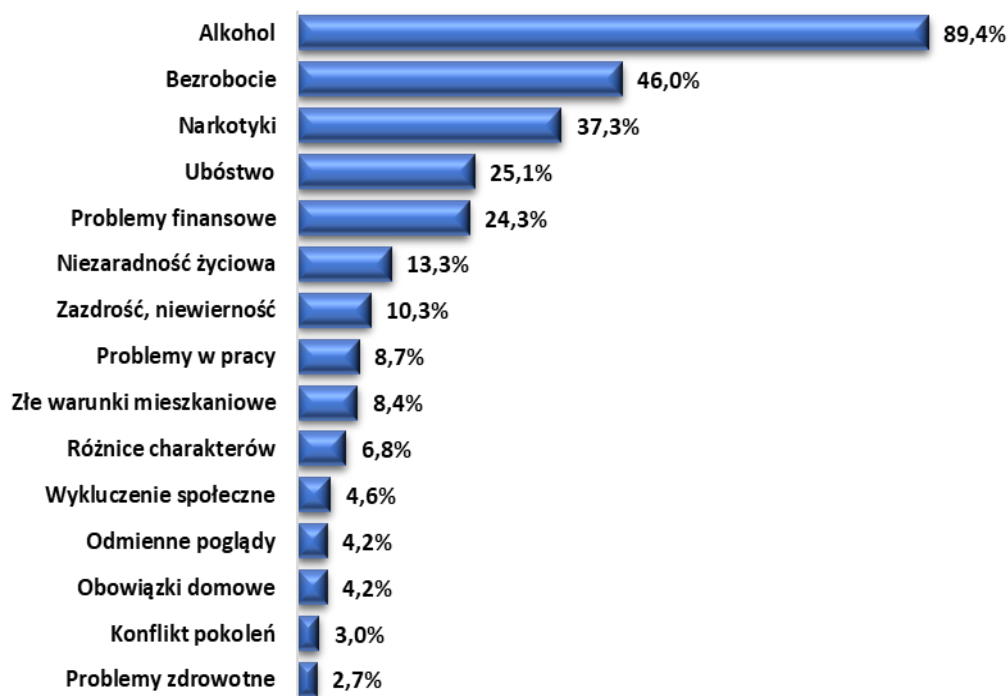
Rysunek 27. W jakiej sytuacji / w jakim miejscu Pani zdaniem najczęściej dochodzi do stosowania przemocy psychicznej i fizycznej?

Wyniki zamieszczone poniżej wskazują, jakie czynniki zdaniem respondentów mogą determinować i powodować wystąpienie przemocy fizycznej lub psychicznej w rodzinie. Poglądy mieszkańców miasta Skierniewice nie odbiegają od rozpowszechnionych, stereotypowych przekonań na temat okoliczności sprzyjających występowaniu przemocy w rodzinie. Takie okoliczności to w opinii badanych przede wszystkim nadużywanie alkoholu. 89,4% badanych wskazało, że nadużywanie alkoholu jest najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie. Rzeczywiście, przemoc w rodzinie często towarzyszy uzależnieniu od alkoholu, nie udowodniono jednak związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy tymi zjawiskami. Jak potwierdzają doświadczenia z pracy z osobami stosującymi przemoc, uzależnionymi od alkoholu, nie jest prawdą, że zatrzymanie uzależnienia jest równoznaczne z zaprzestaniem stosowania przemocy w rodzinie. W związku z powyższym konieczne wydaje się edukowanie mieszkańców, że uzależnienie od alkoholu nie jest przyczyną przemocy. Aby powstrzymać przemoc w rodzinie nie wystarczy poddać się leczeniu uzależnienia. Osoby stosujące przemoc w rodzinie powinny dodatkowo uczestniczyć w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Przemoc może być także silnie generowana przez bezrobocie. Taką opinię wskazało 46,0% badanych. Innymi czynnikami, które zdaniem badanych mogą być przyczynami wystąpienia zjawiska przemocy w rodzinie są: narkotyki – 37,3%, ubóstwo – 25,1% oraz problemy finansowe – 24,3% wskazań.

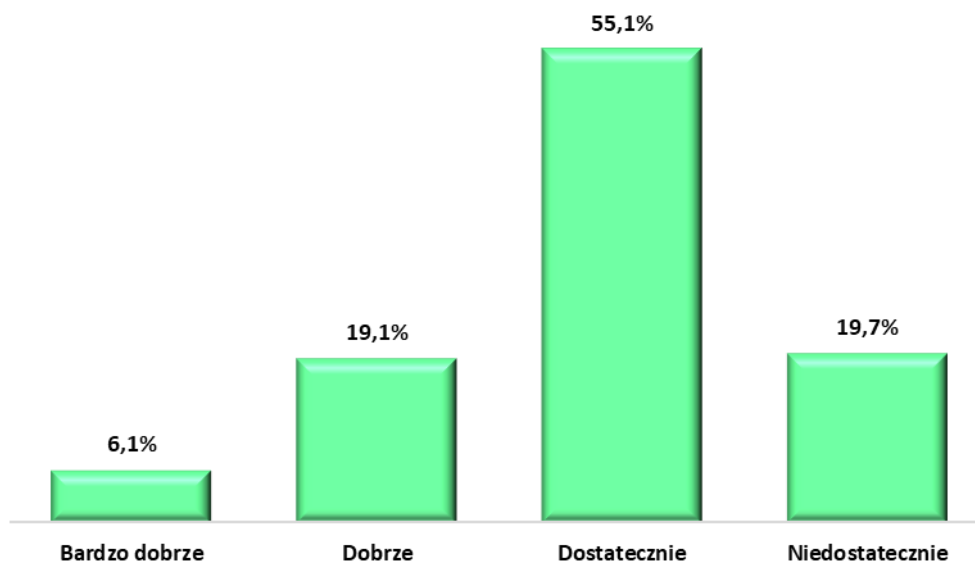
Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie. W tym miejscu należy zaznaczyć, iż każdy z badanych mógł wymienić kilka odpowiedzi, stąd też suma wszystkich wskazań jest większa niż 100%.

Rysunek 28. Okoliczności sprzyjające wystąpieniu przemocy psychicznej w rodzinie.

Respondenci uczestniczący w badaniu dokonali także oceny działań i zaangażowania władz lokalnych i jednostek administracji publicznej w rozwiązywanie problemów społecznych występujących na terenie miasta. Zgodnie z przedstawionymi danymi ankietowani przeciętnie oceniają działania inicjowane i podejmowane przez jednostki administracji publicznej w celu minimalizowania i przeciwdziałania problemom społecznym występującym na terenie miasta. Przeciętną – dostateczną ocenę wskazała ponad połowa respondentów – 55,1%. Pozytywnie działania oceniło łącznie 25,2% badanych mieszkańców. Negatywnie działania oceniło 19,7% badanych. Odsetek przeciętnych i niedostatecznych ocen powinien stanowić przesłankę do podejmowania kolejnych optymalnych działań zmierzających do przeciwdziałania istotnym problemom społecznym występującym na terenie miasta.

Rysunek 29. Jak Pani/Pan ocenia stopień zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych na terenie miasta Skierniewice?

VII. Analiza SWOT problemów społecznych miasta Skierniewice.

Analiza SWOT jest użyteczną i coraz powszechniej stosowaną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych w pracach nad strategią. Opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Przedstawione poniżej czynniki obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia. W analizie odnoszono się do kwestii społecznych w mieście Skierniewice.

Tabela 10. Analiza SWOT problemów społecznych miasta Skierniewice.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wykwalifikowana kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach. ✓ Bardzo dobra znajomość środowiska lokalnego przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach. ✓ Świadczenia i programy realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach. ✓ Skuteczne zajmowanie się szeroko rozumianą profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, w tym także interwencją i pomocą rodzinom, w których dochodzi do przemocy przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skierniewicach. ✓ Dostęp do instytucji publicznych na terenie miasta Skierniewice. ✓ Dostępność atrakcyjnych terenów pod rozwój mieszkalnictwa. ✓ Obecność terenów pod rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ubóstwo utrudniające niektórym mieszkańcom egzystencje i zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych. ✓ Bariery architektoniczne utrudniające funkcjonowanie osób niepełnosprawnych. ✓ Występowanie wśród mieszkańców uzależnień. ✓ Niewystarczająca oferta pozaszkolna. ✓ Słabo rozwinięta sieć organizacji działających w sferze pomocy społecznej. ✓ Mała liczba organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych i ubogich. ✓ Zbyt niska aktywność mieszkańców uniemożliwiająca realizację wszystkich programów. ✓ Nie w pełni dobrze zagospodarowana przestrzeń publiczna dla celów integracji społecznej. ✓ Słabo rozwinięta oferta usług gastronomicznych i rozrywkowych. ✓ Mała liczba miejsc publicznych sprzyjających integracji mieszkańców.

<p>infrastruktury przemysłowej zwiększających potencjał miasta.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Dostępność do programów i środków finansowych ukierunkowanych na aktywizację zawodową osób bezrobotnych oraz na rzecz promocji zatrudnienia. ✓ Aktywne organizacje pozarządowe, które biorą udział w życiu społecznym i gospodarczym miasta Skierniewice. ✓ Działalność grup środowiskowych i pomocowych w mieście Skierniewice świadczących wsparcie i pomoc dla mieszkańców. ✓ Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Skierniewicach do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ✓ Pozaedukacyjna działalność szkół w zakresie kultury i sportu. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Słaba motywacja mieszkańców do formalizowania swojej działalności.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prężnie działające władze lokalne. ✓ Realizacja inwestycji w mieście. ✓ Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji. ✓ Współpraca pomiędzy instytucjami i organizacjami w sprawach dotyczących pomocy społecznej. ✓ Aktywizacja gospodarcza miasta z udziałem funduszy strukturalnych. ✓ Pozyskanie nowych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy. ✓ Rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Roszczeniowe postawy klientów pomocy społecznej. ✓ Zmiany modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych. ✓ Bezradność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów. ✓ Ograniczanie wysokości środków finansowych przeznaczonych z budżetu centralnego na pomoc społeczną. ✓ Konieczność obsługi dodatkowych zadań przez MOPR bez zwiększenia zatrudnienia. ✓ Zbyt duża liczba rodzin przypadająca na

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych. ✓ Szeroka i bardziej dostępna profilaktyka zdrowotna. ✓ Tworzenie stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych. ✓ Systemowe rozwiązania z zakresu polityki społecznej. ✓ Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie problemów społecznych i zaangażowanie w ich rozwiązywanie. 	<p>jednego pracownika socjalnego, co uniemożliwia efektywną opiekę nad rodzinami.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Postępujący problem uzależnień, w tym szczególnie uzależnień wśród młodzieży. ✓ Trudność w diagnozowaniu problemu uzależnień wśród młodzieży. ✓ Niedostateczne środki finansowe na oświatę. ✓ Emigracja zarobkowa i migracja na inne tereny oraz niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa. ✓ Zmiany legislacyjne ograniczające możliwości wsparcia osób niepełnosprawnych. ✓ Niezadawalający poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną. ✓ Niedostateczna oferta spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież. ✓ Trudności w pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz. ✓ Postępujące starzenie się społeczeństwa, choroby cywilizacyjne.
---	--

VIII. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021- 2030.

STRATEGIA nazywamy zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś wyznaczonego celu.

Celem *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021-2030* jest wytyczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przewyciężenia określonych problemów społecznych. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest analiza stanu faktycznego - danych zastanych wynikających ze specyfiki miasta. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców miasta pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2021 – 2030 co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań wspierających osoby i rodziny w procesie odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Przedstawionych w *Strategii* propozycji częściowych działań możliwych do zrealizowania w ramach poszczególnych celów głównych nie należy traktować jako rejestru zadań do wykonania. Mają one znaczenie inspiracji i wskazań w jakim kierunku zmierzać powinno planowanie operacyjne przy realizacji celów strategicznych. Z tego względu propozycje programów są przedstawione skrótowo w sposób szkicowy jako zarys programów, które należy dopiero rozwinąć w formę projektu. Do wyznaczenia celów strategicznych (głównych obszarów działania), które stanowią najważniejsze problemy społeczne w mieście Skierniewice wymagające interwencji wykorzystano wiele źródeł. Podstawą do wypracowania celów strategicznych, celów szczegółowych oraz kierunków działań stanowiły dane statystyczne, w tym między innymi, informacje o korzystających z pomocy i wsparcia w mieście Skierniewice, wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz informacje od pracowników jednostek, które będą w późniejszych etapach realizowały przyjętą strategię oraz osób mających na co dzień kontakt z potencjalnymi beneficjentami. Wyłonione zagadnienia zostały pogrupowane w obszary problemowe i oszacowane pod względem natężenia ich występowania i znaczenia dla sytuacji społecznej w mieście. Na podstawie powyższej metodologii tworzenia części programowej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021- 2030* przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w mieście. Głównymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie miasta powinno być: integracja społeczna - przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia

społecznego (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność), wspieranie rodzin i dzieci w mieście Skierniewice, redukcja problemu uzależnień w mieście Skierniewice oraz wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w mieście Skierniewice. Plan wdrażania *Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Skierniewice na lata 2021– 2030* prezentuje się następująco:

CELE STRATEGICZNE
(główne obszary działania)

CELE SZCZEGÓŁOWE
(główne obszary działania przełożone na programy)

KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w mieście Skierniewice na lata 2021 – 2030* opierać się będzie na realizacji czterech celów strategicznych:

I. CEL STRATEGICZNY
Integracja społeczna - przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność).

II. CEL STRATEGICZNY
Wspieranie rodzin i dzieci w mieście Skierniewice.

III. CEL STRATEGICZNY
Redukowanie problemu uzależnień w mieście Skierniewice.

IV. CEL STRATEGICZNY
Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w mieście Skierniewice.

I. CEL STRATEGICZNY
Integracja społeczna - przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność).

1. Cel szczegółowy
Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Kierunki działań:

- ✓ Współdziałanie z Powiatowym Urzędem Pracy w Skierniewicach i agencjami do spraw zatrudnienia i instytucjami szkolącymi w aktywizowaniu do pracy osób bezrobotnych.
- ✓ Pozyskiwanie środków zewnętrznych, szczególnie z Unii Europejskiej, na realizację projektów mających na celu aktywizację osób bezrobotnych.
- ✓ Tworzenie warunków do wdrożenia różnych form zatrudnienia socjalnego i wspieranego, szczególnie we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Skierniewicach i innymi podmiotami.
- ✓ Promowanie i kształtowanie przedsiębiorczych postaw osób bezrobotnych.
- ✓ Współpraca z punktami informacji o szkoleniach i rynku pracy.

2. Cel szczegółowy
Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.

Kierunki działań:

- ✓ Bieżące monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób długotrwale bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Skierniewicach w celu redukcji zjawiska długotrwałego bezrobocia i aktywizacji zawodowej tej grupy osób bezrobotnych.

- ✓ Przygotowanie, realizowanie lub współorganizowanie oraz uczestnictwo w projektach (w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej) przyczyniających się do aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych z terenu miasta Skierniewice.
- ✓ Zabezpieczenie pomocy materialnej osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem.
- ✓ Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób długotrwale bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie miasta Skierniewice do aktywnego wspierania działań zmierzających do ograniczania skutków wykluczenia społecznego.

3. Cel szczegółowy

Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w mieście Skierniewice.

Kierunki działań:

- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej niezbędnej do zapewnienia właściwej egzystencji osób dotkniętych problemem ubóstwa.
- ✓ Mobilizowanie i motywowanie do aktywności społecznej.
- ✓ Zwiększenie środków na pomoc społeczną ukierunkowaną na pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa.
- ✓ Organizowanie akcji społecznych i włączenie organizacji pozarządowych i stowarzyszeń do działań ukierunkowanych na pozyskiwanie i przekazywanie potrzebującym żywności, odzieży, środków czystości oraz artykułów gospodarstwa domowego.
- ✓ Wspieranie i pomoc w rozwijaniu wolontariatu, jako formy pomocy na rzecz osób potrzebujących.

4. Cel szczegółowy

Tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności i przeciwdziałania utrwalaniu się stanu ubóstwa w mieście Skierniewice.

Kierunki działań:

- ✓ Monitorowanie zjawiska bezdomności na terenie miasta Skierniewice.

- ✓ Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez zapewnienie schronienia, pracę socjalną, działania osłonowe, reintegrację społeczną i zawodową.
- ✓ Stworzenie programu profilaktyczno-osłonowego dla mieszkańców mających trudności z regularnym płaceniem czynszu. Adresatami programu powinny zostać osoby i rodziny, które są lub mogą być zagrożone utratą mieszkania w związku z powstaniem zaległości czynszowych. Celem programu powinno być wypracowanie nawyku regulowania należności mieszkaniowych, wzrost zainteresowania zamianą mieszkań, a także zwiększenie płynności finansowej administratorów zasobu komunalnego.
- ✓ Wspieranie zatrudnienia wspomaganego, które pozwoli umożliwić spłatę zaległego czynszu. Zatrudnienie mogłoby być realizowane w formie: prac społecznie – użytecznych, świadczenia prac na rzecz miasta, z którego dochód byłby przekazywany na pokrycie zaległości czynszowych (np. odśnieżanie, prace porządkowe, remontowe itp.), robót publicznych oraz prac interwencyjnych oraz prac w ramach spółdzielni socjalnej, w tym osiedlowych spółdzielni socjalnych.
- ✓ Dążenie do poprawy sytuacji mieszkaniowej, w tym tworzenie mieszkań socjalnych i komunalnych.
- ✓ Wzmacnianie kompetencji w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami.
- ✓ Analizowanie przyczyn ubóstwa i minimalizowanie ich źródeł.
- ✓ Prezentowanie i uczenie postaw aktywności i przedsiębiorczości osób i rodzin.
- ✓ Współpraca z organizacjami pozarządowymi, samorządem lokalnym i innymi podmiotami na rzecz ograniczania ubóstwa i bezdomności.
- ✓ Tworzenie i realizacja programów na rzecz pomocy i aktywizacji osób i rodzin zagrożonych ubóstwem.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej oraz poradnictwa specjalistycznego osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej.

II. CEL STRATEGICZNY

Wspieranie rodzin i dzieci w mieście Skierniewice.

1. Cel szczegółowy

Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i edukacyjnych.

Kierunki działań:

- ✓ Zapewnienie możliwie pełnego dostępu do różnych form wspierających rodzinę.
- ✓ Podniesienie poziomu funkcjonowania rodzin w zakresie opieki i wychowania dzieci poprzez prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.
- ✓ Wsparcie rodziny w rozpoznawaniu talentów i właściwym wyborze ścieżki kształcenia dzieci.
- ✓ Podejmowanie kompleksowych działań wspierających dzieci i rodziny celem odbudowy więzi wewnątrzrodzinnych.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej wynikającej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych.
- ✓ Systematyczna praca socjalna z rodziną.
- ✓ Promowanie i wzmacnianie pozytywnego wizerunku funkcjonowania rodziny poprzez działania o charakterze promocyjnym, sportowym, edukacyjnym i integracyjnym (kampanie społeczne, imprezy, pikniki, programy sportowo- rekreacyjne).

2. Cel szczegółowy

Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich, umiejętności przetrwania sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Kierunki działań:

- ✓ Realizacja zadań ustawowych przez pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny, zwłaszcza w rodzinach znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

- ✓ Realizacja i tworzenie zintegrowanych programów wsparcia dla rodzin w pełnieniu funkcji wychowawczo - opiekuńczej i socjalnej.
- ✓ Organizowanie w zależności od potrzeb, pomocy ze strony rodzin wspierających, wolontariuszy oraz organizacji pozarządowych.
- ✓ Zapewnienie szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego.

III. CEL STRATEGICZNY

Redukowanie problemu uzależnień w mieście Skierniewice.

1. Cel szczegółowy

Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.

Kierunki działań:

- ✓ Rozwijanie edukacji publicznej mającej na celu informowanie o społecznych, zdrowotnych i ekonomicznych skutkach związanych z używaniem alkoholu.
- ✓ Promowanie zdrowego stylu życia w trzeźwości i abstynencji.

2. Cel szczegółowy

Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używaniu alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież oraz minimalizowanie zjawiska alkoholizmu i skutków jego nadużywania w mieście Skierniewice.

Kierunki działań:

- ✓ Wspieranie istniejących lokalnych programów mających na celu zintensyfikowanie działań profilaktycznych kontrolnych skierowanych na ograniczenie popytu na napoje alkoholowe.
- ✓ Wspieranie programów edukacyjnych skierowanych do rodziców mających na celu zaangażowanie ich w oddziaływania profilaktyczne wobec dzieci.
- ✓ Wspieranie programów profilaktyczno – interwencyjnych zaadresowanych do dzieci i młodzieży oraz do grup ryzyka.

- ✓ Upowszechnianie wiedzy o negatywnych skutkach zażywania alkoholu i innych środków psychoaktywnych (akcje informacyjne, ulotki, plakaty, spotkania w szkołach z udziałem psychologów, terapeutów, pedagogów, przedstawicieli stowarzyszeń i fundacji zajmujących się problematyką uzależnień, na temat zagrożeń wynikających z uzależnień).
- ✓ Tworzenie grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych i współuzależnionych.
- ✓ Stały monitoring realizacji ustawy dotyczącej „profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi”.
- ✓ Pomoc finansowa i rzeczowa rodzinom osób uzależnionych od alkoholu.
- ✓ Praca socjalna mobilizująca do podjęcia leczenia przez osoby uzależnione i współuzależnione.

3. Cel szczegółowy

Wprowadzenie zintegrowanego systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym alkoholizmem.

Kierunki działań:

- ✓ Utrzymanie z ewentualnym rozszerzeniem oferty terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych.
- ✓ Udzielanie wsparcia rodzinom osób dotkniętym alkoholizmem, a więc współuzależnionym.
- ✓ Ochrona rodzin dotkniętych alkoholizmem i jednocześnie zagrożonych przemocą.
- ✓ Objęcie dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym opieką pedagogiczno – psychologiczną.
- ✓ Udzielanie porad prawnych rodzinom z problemem alkoholowym.

IV. CEL STRATEGICZNY

Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w mieście Skierniewice.

1. Cel szczegółowy

Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w mieście Skierniewice.

Kierunki działań:

- ✓ Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ✓ Inicjowanie działań na rzecz rozwoju usług adresowanych do osób starszych, niepełnosprawnych i z szeroko rozumianymi zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Ułatwianie dostępu do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych.
- ✓ Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego wspierającego osoby i rodziny opiekujące się osobami zależnymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom lub opiekunom przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach.
- ✓ Inicjowanie i realizacja projektów oraz programów na rzecz osób niepełnosprawnych nieaktywnych zawodowo.
- ✓ Rewitalizacja przestrzeni użyteczności publicznej celem lepszego dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych.
- ✓ Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.

2. Cel szczegółowy

Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w mieście Skierniewice.

Kierunki działań:

- ✓ Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym tego wymagającym przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewice.
- ✓ Zwiększenie możliwości korzystania z usług opiekuńczych przez osoby starsze w miejscu zamieszkania.
- ✓ Podjęcie działań umożliwiających wdrożenie innowacyjnych form opieki i pomocy w miejscu zamieszkania jak m.in. projekt systemu teleopieki, domowej opieki medycznej i rehabilitacyjnej.
- ✓ Promowanie wolontariatu będącego formą integracji społecznej dla osób starszych.
- ✓ Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek.
- ✓ Podejmowanie współpracy z samorządem, powiatowym, organizacjami pozarządowymi i kościelnymi działającymi na rzecz osób starszych w celu kreowania polityki senioralnej w mieście Skierniewice.
- ✓ Doksztalcanie kadr pomocy społecznej i pracowników innych instytucji w zakresie wspierania osób starszych.
- ✓ Współpraca i wsparcie organizacji pozarządowych.

VII.1. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021- 2030.

I. CEL STRATEGICZNY: Integracja społeczna - przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność).

1. Cel szczegółowy: Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Koordynator:

MOPR Skierniewice

Realizatorzy

Powiatowy Urząd Pracy w Skierniewicach
Urząd Miasta w Skierniewicach (w tym jednostki organizacyjne UM w Skierniewicach, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi)

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe
Organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego

Źródła finansowania:

Budżet Miasta
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne

Czas realizacji:

Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba kobiet/osób objętych pracą socjalną, liczba osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych.
- ✓ Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie miasta, obejmującego m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń, kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych oraz innych programów i projektów aktywizacyjnych realizowanych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy.
- ✓ Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
- ✓ Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania w opracowaniu projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia.

- ✓ Wymiar finansowy i organizacyjny wspierania rozwoju ekonomii społecznej/liczba jednostek ekonomii społecznej powstałych na terenie miasta.

2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.

Koordynator:

MOPR Skierniewice

Realizatorzy

Powiatowy Urząd Pracy w Skierniewicach
Urząd Miasta w Skierniewicach (w tym jednostki organizacyjne UM w Skierniewicach, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi)
Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe
Organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego

Źródła finansowania:

Budżet Miasta
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne

Czas realizacji:

Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów/projektów.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte pomocą w ramach programu/projektu.
- ✓ Liczba miejsc pracy lub miejsc aktywizacji zawodowej utworzonych w ramach projektu/programu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które skorzystały z form wsparcia realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy.
- ✓ Liczba osób objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą finansową MOPR.
- ✓ Liczba kontraktów socjalnych.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba wspólnych działań i inicjatyw.

3. Cel szczegółowy: Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w mieście Skierniewice.

Koordynator:
MOPR Skierniewice

Realizatorzy
Urząd Miasta w Skierniewicach (w tym jednostki organizacyjne UM w Skierniewicach, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi)

Organizacje pozarządowe

Polski Czerwony Krzyż

Bank Żywności

Caritas

Placówki oświatowe

Służba zdrowia

Źródła finansowania:

Budżet Miasta

Budżet Powiatu

Budżet Państwa

Środki zewnętrzne

Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba rodzin objętych wsparciem.
- ✓ Liczba osób uczestniczących w programie.
- ✓ Poziom zaspokojenia potrzeb do wysokości kryteriów ustawowych
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba wydanych paczek żywnościowych.
- ✓ Liczba grup samopomocowych.
- ✓ Liczba wolontariuszy.

4. Cel szczegółowy: Tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności i przeciwdziałania utrwalaniu się stanu ubóstwa w mieście Skierniewice.

Koordynator:
MOPR Skierniewice

Realizatorzy
Urząd Miasta w Skierniewicach (w tym jednostki organizacyjne UM w Skierniewicach, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi)
Organizacje pozarządowe
Polski Czerwony Krzyż
Bank Żywności
Caritas
Placówki oświatowe
Służba zdrowia
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Policja
Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Miasta
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba osób bezdomnych.
- ✓ Liczba wizyt u osób bezdomnych.
- ✓ Liczba osób bezdomnych skierowanych do schronisk.
- ✓ Liczba stworzonych programów.
- ✓ Liczba mieszkań komunalnych (w szczególności przeznaczonych dla lokatorów korzystających z umów o najem socjalny), chronionych.
- ✓ Liczba warsztatów, liczba spotkań, liczba analiz.

II. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie rodzin i dzieci w mieście Skierniewice

1. Cel szczegółowy: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.

Koordynator:

MOPR Skierniewice

Realizatorzy

Urząd Miasta w Skierniewicach (w tym jednostki organizacyjne UM w Skierniewicach, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi)

Placówki oświatowe

Organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

Budżet Miasta

Budżet Państwa

Środki zewnętrzne

Czas realizacji:

Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zajęć, programów, projektów adresowanych do dzieci.
- ✓ Liczba uczestniczących dzieci.
- ✓ Liczba ofert zajęć sportowych adresowanych do dzieci i młodzieży.
- ✓ Liczba uczestników.
- ✓ Liczba zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży, kółek zainteresowania.
- ✓ Liczba uczestników zajęć.
- ✓ Liczba rozpowszechnionych materiałów promocyjno – edukacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów, spotkań i wywiadówek dla rodziców.
- ✓ Liczba imprez, festynów.
- ✓ Liczba wolontariuszy.

2. Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich, umiejętności przewyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Koordinator:
MOPR Skierniewice

Realizatorzy
Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich
Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej
Placówki oświatowe
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skierniewicach

Źródła finansowania:

Budżet Miasta
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne

Czas realizacji:
Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zatrudnionych asystentów rodziny.
- ✓ Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.
- ✓ Liczba dzieci z rodzin objętych asystenturą.
- ✓ Liczba dziennych placówek wsparcia.
- ✓ Liczba uczestników dziennych placówek wsparcia.
- ✓ Liczba zawartych kontraktów socjalnych w obszarze wspierania.
- ✓ Liczba dzieci objętych pomocą psychologiczno – pedagogiczną.
- ✓ Liczba rodzin z obszaru wspierania objęta nadzorem kuratorskim.
- ✓ Liczba rodzin, którym przyznano pomoc finansową z tytułu występowania problemów opiekuńczo – wychowawczych udzielono pomocy finansowej.

III. CEL STRATEGICZNY: Redukowanie problemu uzależnień w mieście Skierniewice

1. Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.

Koordynator:
MOPR Skierniewice

Realizatorzy
Placówki oświatowe
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Urząd Miasta w Skierniewicach (w tym jednostki organizacyjne UM w Skierniewicach, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi)
Organizacje pozarządowe
Policja
Straż Miejska
Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
Placówki Zdrowia

Źródła finansowania:
Budżet Miasta
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń.
- ✓ Liczba rozpowszechnionych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i spotkań, kampanii.
- ✓ Liczba programów, projektów i akcji adresowanych do dzieci i młodzieży.
- ✓ Liczba uczniów objętych działaniami w formie warsztatów, spotkań i pogadanek.

2. **Cel szczegółowy: Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używaniu alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież oraz minimalizowanie zjawiska alkoholizmu i skutków jego nadużywania w mieście Skierniewice.**

Koordinator:

MOPR Skierniewice

Realizatorzy

Placówki oświatowe

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Urząd Miasta w Skierniewicach (w tym jednostki organizacyjne UM w Skierniewicach, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi)

Organizacje pozarządowe

Policja

Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Miasta

Budżet Powiatu

Budżet Państwa

Środki zewnętrzne

Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów, projektów z zakresu profilaktyki
- ✓ Środki ujęte w Miejskim Programie Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi na działania profilaktyczne.
- ✓ Liczba inicjatyw społecznych.
- ✓ Liczba punktów sprzedaży alkoholu.
- ✓ Liczba koncesji na sprzedaż alkoholu.
- ✓ Wysokość środków uzyskanych ze sprzedaży napojów alkoholowych tzw. kapsłowe.
- ✓ Liczba wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego złożonych do GKRPA.
- ✓ Liczba grup wsparcia skierowana do osób uzależnionych i współuzależnionych
- ✓ Liczba wydanych opinii biegłych sądowych w zakresie uzależnienia od alkoholu.
- ✓ Liczba wniosków skierowanych do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego
- ✓ Liczba konsultacji udzielona w punkcie informacyjno - konsultacyjnym.

3. Cel szczegółowy: Wprowadzenie zintegrowanego systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym alkoholizmem.

<p style="text-align: center;"><u>Koordynator:</u> MOPR Skierniewice</p> <p style="text-align: center;"><u>Realizatorzy</u> Placówki oświatowe Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Punkt Konsultacyjno – Informacyjny Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Organizacje pozarządowe Policja Straż Miejska</p> <p style="text-align: center;"><u>Źródła finansowania:</u> Budżet Miasta Budżet Powiatu Budżet Państwa Środki zewnętrzne Fundusze UE</p> <p style="text-align: center;"><u>Czas realizacji:</u> Praca ciągła 2021-2030</p>
--

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba udzielonych konsultacji terapeutycznych w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym.
- ✓ Liczba udzielonych konsultacji prawnych w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym.
- ✓ Liczba udzielonych konsultacji psychologicznych w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym.
- ✓ Liczba odbytych warsztatów socjoterapeutycznych dla dzieci poza placówkami oświatowymi
- ✓ Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach rozwijających kompetencje emocjonalno – społeczne realizowane w placówkach oświatowych.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy z tytułu przesłanki alkoholizm
- ✓ Liczba spotkań w ramach realizacji działań profilaktycznych.
- ✓ Liczba rozpowszechnionych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

IV. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w mieście Skierniewice.

1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w mieście Skierniewice.

Koordynator:
MOPR Skierniewice

Realizatorzy
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skierniewicach
Warsztaty Terapii Zajęciowej
Urząd Miasta w Skierniewicach (w tym jednostki organizacyjne UM w Skierniewicach, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi)
Organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

Budżet Miasta
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne

Czas realizacji:
Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów/projektów
- ✓ Liczba osób objętych działaniami organizacji pozarządowych.
- ✓ Liczba uczestników WTZ.
- ✓ Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba osób objętych usługami w ramach odrębnych programów.
- ✓ Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Liczba osób korzystających ze wsparcia w formie asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.

2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w mieście Skierniewice.

Koordynator:
MOPR Skierniewice

Realizatorzy
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skierniewicach
Warsztaty Terapii Zajęciowej
Urząd Miasta w Skierniewicach (w tym jednostki organizacyjne UM w Skierniewicach, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi)
Organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:
Budżet Miasta
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne

Czas realizacji:
Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów/projektów.
- ✓ Liczba zrealizowanych świadczeń w formie usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba zrealizowanych świadczeń w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Liczba osób skierowanych do domów pomocy społecznej.
- ✓ Ilość zrealizowanych programów skierowanych do grup adresatów celu.

VII.2. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021– 2030.

Opracowana strategia umożliwi inicjowanie i wdrażanie różnorodnych rozwiązań mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób i grup społecznych wymagających okresowego i długofalowego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i pomocy w rozwiązywaniu problemów społecznych. Przyjęcie tego dokumentu uchwałą Rady Miejskiej w Skierniewicach umożliwi budowanie na terenie miasta zintegrowanego systemu pomocy społecznej i pozwoli na pozyskiwanie środków unijnych. Nie można pominąć faktu, że podstawowym warunkiem wdrażania Strategii jest dobra współpraca samorządu, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie miasta Skierniewice włączających się w realizację Strategii. Założono, że cele będą realizowane do 2030 roku. Nie oznacza to jednak, że jest to dokument zamknięty. Strategię można, a nawet wydaje się konieczne jej modyfikowanie pod wpływem zmieniających się warunków.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- ✓ zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- ✓ przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji działań i projektów,
- ✓ ocenę osiągniętych rezultatów,
- ✓ ocenę aktualności strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Proces monitorowania będzie polegał na systematycznym obserwowaniu zachodzących zmian oraz gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Istotne znaczenie dla zobrazowania i zobjektywizowania zmian zachodzących na terenie miasta będzie miała również weryfikacja wartości wskaźników zdefiniowanych dla poszczególnych celów Strategii. Właściwie dobrane wskaźniki ułatwiają proces monitoringu i czytelnie charakteryzują przemiany, dlatego przy ich definiowaniu należy wziąć pod uwagę następujące kryteria:

- ✓ mierzalność danych niezbędnych do wyliczenia wskaźnika (czy dane te są łatwo dostępne i czy ich zdobycie nie wiąże się z nadmiernymi kosztami),
- ✓ prostota w konstrukcji wskaźnika i łatwość jego interpretacji,
- ✓ przejrzystość prezentacji jako instrumentów monitorowania.

Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych, obszarach służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta w Skierniewicach, Policji, Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach, ze sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach, sprawozdań z realizacji miejskich programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych.

Monitorowanie realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021–2030* planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków priorytetowych i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Za wykonywanie zbiorczych sprawozdań, gromadzenie i upowszechnianie zbiorczych danych z zakresu monitorowania stopnia realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* odpowiedzialny będzie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzi w Skierniewicach. Zadaniem Ośrodka będzie nadzór nad wdrażaniem *Strategii*, koordynowanie działań związanych z realizacją *Strategii* oraz opracowywanie i zgłaszanie propozycji zmian, które należy wprowadzić w *Strategii*. Monitorowanie realizacji zadań *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* planowane jest poprzez coroczne składanie przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach sprawozdania z realizacji zadań wynikających z obowiązującej *Strategii* w dokumencie jakim jest ocena zasobów pomocy społecznej.

VIII. 3. Źródła finansowania.

Warunkiem realizacji celów zawartych w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021– 2030* jest jej finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zaplanowanych działań i projektów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- ✓ budżet Miasta Skierniewice,
- ✓ budżet Wojewody,
- ✓ budżet Samorządu Województwa,
- ✓ Fundusz Pracy,
- ✓ projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- ✓ środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ✓ środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- ✓ środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- ✓ środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.
- ✓ dochody z opłat za zezwolenia wydane na podstawie art. 18 lub art. 181 oraz dochody z opłat określonych w art. 111 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz środki rządowych lub pozarządowych programów celowych.

Konstruując ramy finanse dla budowania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021– 2030* przyjęto jako odniesienie wydatki w działach: 801 - oświata i wychowanie, 851 - ochrona zdrowia, 852 – pomoc społeczna, 853 - pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 - edukacyjna opieka wychowawcza oraz 855 – rodzina; z okresu lat 2017-2020.

➤ **Dział 801 – oświata i wychowanie - obejmują następujące rozdziały:**

- ✓ 80101 Szkoły podstawowe
- ✓ 80103 Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych
- ✓ 80104 Przedszkola
- ✓ 80110 Gimnazja

- ✓ 80113 Dowożenie uczniów do szkół
- ✓ 80114 Zespoły obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół
- ✓ 80146 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli
- ✓ 80148 Stołówki szkolne i przedszkolne
- ✓ 80149 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego
- ✓ 80150 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych, gimnazjach, liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych i szkołach zawodowych oraz szkołach artystycznych
- ✓ 80152 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w gimnazjach, klasach dotychczasowego gimnazjum prowadzonych w szkołach innego typu, liceach ogólnokształcących, technikach, szkołach policealnych, branżowych szkołach I i II stopnia i klasach dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w branżowych szkołach I stopnia oraz szkołach artystycznych
- ✓ 80153 Zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych
- ✓ 80195 Pozostała działalność

➤ **Dział 851 – ochrona zdrowia - obejmują następujące rozdziały:**

- ✓ 85111 Szpitale ogólne
- ✓ 85153 Zwalczanie narkomanii
- ✓ 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi
- ✓ 85158 Izby wytrzeźwień
- ✓ 85195 Pozostała działalność

➤ **Dział 852 – pomoc społeczna - obejmują następujące rozdziały:**

- ✓ 85201 Placówki opiekuńczo-wychowawcze
- ✓ 85202 Domy pomocy społecznej
- ✓ 85203 Ośrodki wsparcia
- ✓ 85204 Rodziny zastępcze

- ✓ 85205 Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
 - ✓ 85206 Wspieranie rodziny
 - ✓ 85211 Świadczenie wychowawcze
 - ✓ 85212 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego
 - ✓ 85213 Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej
 - ✓ 85214 Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe
 - ✓ 85215 Dodatki mieszkaniowe
 - ✓ 85216 Zasiłki stałe
 - ✓ 85219 Ośrodki pomocy społecznej
 - ✓ 85220 Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej
 - ✓ 85228 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze
 - ✓ 85230 Pomoc w zakresie dożywiania
 - ✓ 85295 Pozostała działalność
- **Dział 854 - edukacyjna opieka wychowawcza - obejmuje następujące rozdziały:**
- ✓ 85401 Świetlice szkolne
 - ✓ 85404 Wspieranie rodziny
 - ✓ 85415 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym
 - ✓ 85416 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym
- **Dział 855 – rodzina - obejmuje następujące rozdziały:**
- ✓ 85501 Świadczenie wychowawcze
 - ✓ 85502 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego
 - ✓ 85503 Karta Dużej Rodziny
 - ✓ 85504 Wspieranie rodziny
 - ✓ 85505 Tworzenie i funkcjonowanie żłobków
 - ✓ 85508 Rodziny zastępcze

- ✓ 85513 Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów
- ✓ 85595 Pozostała działalność

Wyznaczając ramy finansowe na lata 2021-2030, które służyć będą realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021– 2030 uwzględniono czynniki ryzyka w postaci zmieniających się przepisów prawa oraz bieżącej projekcji wskaźnika inflacji. Ponadto uwzględniono również dotychczasowy poziom wydatków w działach: 801, 851, 852, 853, 854, 855, jak również konieczność zapewnienia stałego wzrostu jakości świadczonych usług. Średnioroczny wzrost wydatków miasta Skierniewice w powyższych działach w okresie od 2017 do 2020 roku wyniósł 12,0% (r/r). Szczegółowe dane za lata 2017-2020 zawiera poniższa tabela.

Tabela 11. Wydatki miasta Skierniewice w latach 2017 – 2020 wg działów klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855.

Rok	Wydatki po zmianach w działach: 801, 851, 852, 853, 854, 855	Zmiana (r/r)
	kwota w zł	(%)
2017	172 420 838,76 zł.	
2018	188 601 972,56 zł.	9,4%
2019	208 292 302,89 zł.	6,1%
2020	221 026 431,88 zł.	6,1%
średnia	197 585 386,52 zł.	7,2%

Biorąc pod uwagę wszystkie wyżej wymienione czynniki, jak również niestabilną dynamikę wzrostu planu wydatków w obszarze analizowanych działów, zredukowano prognozowany wskaźnik wzrostu wydatków do poziomu 2,5% rocznie w latach 2021 - 2030. Estymowana wielkość środków publicznych w tym okresie, w działach: 801 - oświata i wychowanie, 851 - ochrona zdrowia, 852 – pomoc społeczna, 853 - pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 - edukacyjna opieka wychowawcza oraz 855 – rodzina, została zaprezentowana w poniższej tabeli. Jako bazowy przyjęto plan finansowy na 2020 rok. Realizacja zadań wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021– 2030 finansowana będzie z budżetu miasta Skierniewice do wysokości środków finansowych zaplanowany na ten cel w danym roku budżetowym.

Tabela 12. Ramy finansowe dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021– 2030 w działach klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855.

Rok	Prognozowane wydatki w działach: 801, 851, 852, 853, 854, 855
	kwota w zł
2020	221 026 431,88 zł
2021	226 552 092,68 zł
2022	232 215 894,99 zł
2023	238 021 292,37 zł
2024	243 971 824,68 zł
2025	250 071 120,29 zł
2026	256 322 898,30 zł
2027	262 730 970,76 zł
2028	269 299 245,03 zł
2029	276 031 726,15 zł
2030	282 932 519,31 zł

Spis wykresów:

<i>Rysunek 1. Lokalizacja miasta Skierniewice na tle powiatu skierniewickiego.</i>	<i>11</i>
<i>Rysunek 2. Liczba mieszkańców miasta Skierniewice w latach 2010 – 2019r. (opracowanie własne na podstawie danych GUS).....</i>	<i>12</i>
<i>Rysunek 3. Przyrost naturalny w mieście Skierniewice w latach 2010 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	<i>13</i>
<i>Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w mieście Skierniewice w latach 2010-2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	<i>14</i>
<i>Rysunek 5. Liczba mieszkań na terenie miasta Skierniewice w latach 2010 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS).....</i>	<i>26</i>
<i>Rysunek 6. Liczba podmiotów gospodarczych w mieście Skierniewice w latach 2010 – 2020 (źródło: opracowanie własne, dane GUS).....</i>	<i>43</i>
<i>Rysunek 7. Najważniejsze powody przyznania pomocy. Struktura rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy w 2019 roku. (Opracowanie na podstawie danych MOPR Skierniewice)</i>	<i>65</i>
<i>Rysunek 8. Wskaźnik deprivacji lokalnej w mieście Skierniewice w latach 2016 – 2019. (źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach)</i>	<i>76</i>
<i>Rysunek 9. Czy jest Pani/Pan zadowolony(a) z warunków życia w mieście Skierniewice?</i>	<i>78</i>
<i>Rysunek 10. Czy miasto Skierniewice jest dobrym miejscem do życia?</i>	<i>79</i>
<i>Rysunek 11. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie miasta Skierniewice.</i>	<i>82</i>
<i>Rysunek 12. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz rodzin z dziećmi, realizowane na terenie miasta Skierniewice?</i>	<i>82</i>
<i>Rysunek 13. Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych na terenie miasta Skierniewice.</i>	<i>83</i>
<i>Rysunek 14. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz osób niepełnosprawnych realizowane na terenie miasta Skierniewice?.....</i>	<i>84</i>
<i>Rysunek 15. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie miasta Skierniewice.</i>	<i>85</i>
<i>Rysunek 16. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz osób starszych, realizowane na terenie miasta Skierniewice?</i>	<i>85</i>
<i>Rysunek 17. Problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży na terenie miasta Skierniewice.</i>	<i>86</i>
<i>Rysunek 18. Jak Pani/Pan ocenia adresowane do dzieci i młodzieży działania profilaktyczne i edukacyjne, realizowane na terenie miasta Skierniewice?.....</i>	<i>87</i>
<i>Rysunek 19. Jaka jest Pani/Pana zdaniem skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) w mieście Skierniewice?</i>	<i>87</i>
<i>Rysunek 20. Czy Pani/Pana zdaniem spożycie alkoholu przez osoby dorosłe i młodzież na terenie miasta Skierniewice jest?</i>	<i>88</i>
<i>Rysunek 21. Czy Pani/Pana zdaniem skala zażywania narkotyków i dopalaczy przez osoby dorosłe i młodzież na terenie miasta Skierniewice jest?</i>	<i>89</i>

<i>Rysunek 22. Czy miała Pani / Pan problemy wynikające z picia alkoholu?</i>	<i>89</i>
<i>Rysunek 23. Proszę powiedzieć, czy gdyby ktoś z Pani/Pana bliskich miał problemy z alkoholem wiedział(a)bym Pani/Pan, gdzie szukać pomocy?</i>	<i>90</i>
<i>Rysunek 24. Czy próbował(a) Pani/Pan kiedykolwiek narkotyków?</i>	<i>90</i>
<i>Rysunek 25. Jak Pan/Pani uważa, czy zjawisko przemocy w rodzinie jest zjawiskiem powszechnie występującym w mieście Skierniewice?</i>	<i>91</i>
<i>Rysunek 26. Proszę powiedzieć, jakie są najczęściej spotykane formy przemocy w mieście Skierniewice?</i>	<i>93</i>
<i>Rysunek 27. W jakiej sytuacji / w jakim miejscu Pani zdaniem najczęściej dochodzi do stosowania przemocy psychicznej i fizycznej?</i>	<i>94</i>
<i>Rysunek 28. Okoliczności sprzyjające wystąpieniu przemocy psychicznej w rodzinie.</i>	<i>95</i>
<i>Rysunek 29. Jak Pani/Pan ocenia stopień zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych na terenie miasta Skierniewice?</i>	<i>96</i>

Spis tabel:

<i>Tabela 1. Ludność miasta Skierniewice, powiatu skierniewickiego oraz województwa łódzkiego według kategorii na koniec 2019 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych w mieście Skierniewice w latach 2016 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	<i>14</i>
<i>Tabela 3. Saldo migracji zagranicznych w mieście Skierniewice w latach 2016 – 2019. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	<i>14</i>
<i>Tabela 4. Wielkość zasobu mieszkaniowego miasta Skierniewice wg stanu własności:</i>	<i>25</i>
<i>Tabela 5. Branże i liczba podmiotów w mieście Skierniewice na dzień 31.12.2019 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	<i>44</i>
<i>Tabela 6. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej - stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem.</i>	<i>47</i>
<i>Tabela 7. Liczba osób zaproszonych na posiedzenie komisji (w związku z wpłynięciem do komisji wniosków), liczba osób skierowanych na badanie przez biegłych sądowych, liczba spraw skierowanych do Sądu w latach 2017 – 2020.</i>	<i>52</i>
<i>Tabela 8. Ocena warunków życia w mieście Skierniewice pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.</i>	<i>80</i>
<i>Tabela 9. Skala występowania poszczególnych problemów społecznych w mieście Skierniewice.</i>	<i>81</i>
<i>Tabela 10. Analiza SWOT problemów społecznych miasta Skierniewice.</i>	<i>97</i>
<i>Tabela 11. Wydatki miasta Skierniewice w latach 2017 – 2020 wg działów klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855.</i>	<i>126</i>
<i>Tabela 12. Ramy finansowe dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Skierniewice na lata 2021– 2030 w działach klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855.</i>	<i>127</i>